

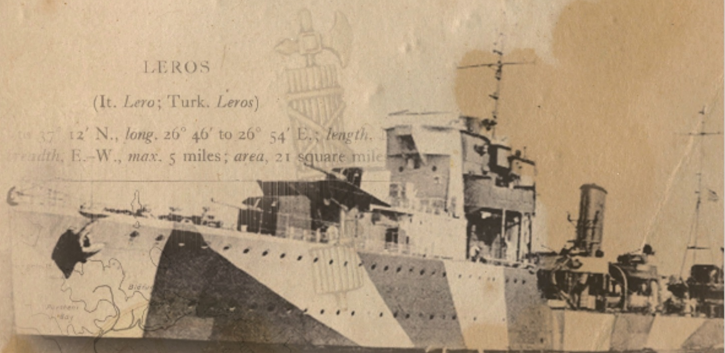
Η ΜΟΙΡΑ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΠΟΛΕΜΟΥ

LEROS

(It. *Lero*; Turk. *Leros*)

lat. $37^{\circ} 12' N.$, long. $26^{\circ} 46'$ to $26^{\circ} 54' E.$; length,
breadth, E.-W., max. 5 miles; area, 21 square miles

Michael Powell

Μεταφράστηκε από: Ειρήνη Μ. Πολιά

Powell Michael

Η Μοίρα Των Τεσσάρων

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=57159396

Η Μοίρα των Τεσσάρων:

ISBN 9788835406334

ΑΝΗΟΤΑΧΙΑ

Τέσσερις νέοι από τέσσερις εθνικότητες συναντιούνται στην προπολεμική Γερμανία. Η μοίρα τους είναι να χαθούν ταυτόχρονα στον πόλεμο, σε ένα νησί του Αιγαίου. Το βιβλίο ακολουθεί τις ζωές τεσσάρων νεαρών ανδρών, του Γκόντφρεϊ του Ρολφ, του Μάρκο και του Γιάννη- όλοι τους γεννημένοι το 1920 – και των οικογενειών τους. Ο Μάρκο και ο Γιάννης κατάγονται από το μικρό νησί της Λέρου, που τότε ήταν μέρος της ιταλοκρατούμενης Δωδεκανήσου. Όλοι συναντιούνται το 1936 στη συγκέντρωση νέων του Νούρεμπουργκ, όταν ο Γκόντφρεϊ επισκέπτεται τον Ρολφ σε μια ανταλλαγή φοιτητών και ο Μάρκο καλείται να επισκεφθεί τον δεύτερο ξάδελφό του, τον Ρολφ, με τον φίλο του Γιάννη. Όταν ξεσπάει ο πόλεμος, οι τέσσερις υπηρετούν τις πατρίδες τους τους σε διάφορους τομείς της μάχης. Το 1943, η Ιταλία αλλάζει συμμαχική πλευρά και οι ζωές τους ενώνονται ξανά όταν ο Γιάννης, τώρα ναυτικός στο διακεκριμένο ελληνικό αντιτορπιλικό, "Βασίλισσα Όλγα", μεταφέρει βρετανικά στρατεύματα στη Λέρο και συναντά τον Γκόντφρεϊ, τώρα μέλος της βρετανικής ομάδας της ερήμου

Long Range, και ο Μάρκο, υπηρετεί στον ιταλικό στρατό, στη Λέρο. Ο Ρολφ, τώρα τοποθετημένος στην Ελλάδα ως πιλότος βομβαρδιστικού, είναι μοιραίο να σκοτωθεί στην ανταλλαγή πυρών που βυθίζουν το "Όλγα" και, στην τελευταία του πράξη πριν από την συντριβή του αεροπλάνου του, να σφυροκοπήσει την αντιαεροπορική πυροβολαρχία του Μάρκο.

Содержание

Πρόλογος	11
Κεφάλαιο 1	15
Κεφάλαιο 2	45
Κεφάλαιο 3	84
Κεφάλαιο 4	102
Κεφάλαιο 5	143
Κонец ознакомительного фрагмента.	158

Michael Powell

Η Μοίρα των Τεσσάρων

Michael Powell

Η Μοίρα των Τεσσάρων

Μια ελληνική τραγωδία εν καιρώ πολέμου

Μετάφραση Ειρήνη Μ. Πολιά

Το παρόν είναι προϊόν μυθοπλασίας. Αν και είναι βασισμένο σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα και περιλαμβάνει ορισμένους χαρακτήρες, που έχουν πεθάνει πια, τα περισσότερα από τα ονόματα, χαρακτήρες και περιστατικά, είναι είτε προϊόντα της φαντασίας του συγγραφέα ή χρησιμοποιούνται με ένα φανταστικό τρόπο. Οποιαδήποτε ομοιότητα μεταξύ φανταστικών χαρακτήρων και πραγματικών προσώπων, ζωντανών ή νεκρών, είναι καθαρά συμπτωματική.

Copyright 2017 – 2020 από τον Μάικλ Πάουελ.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Μεταφράστηκε από: Ειρήνη Μ. Πολιά

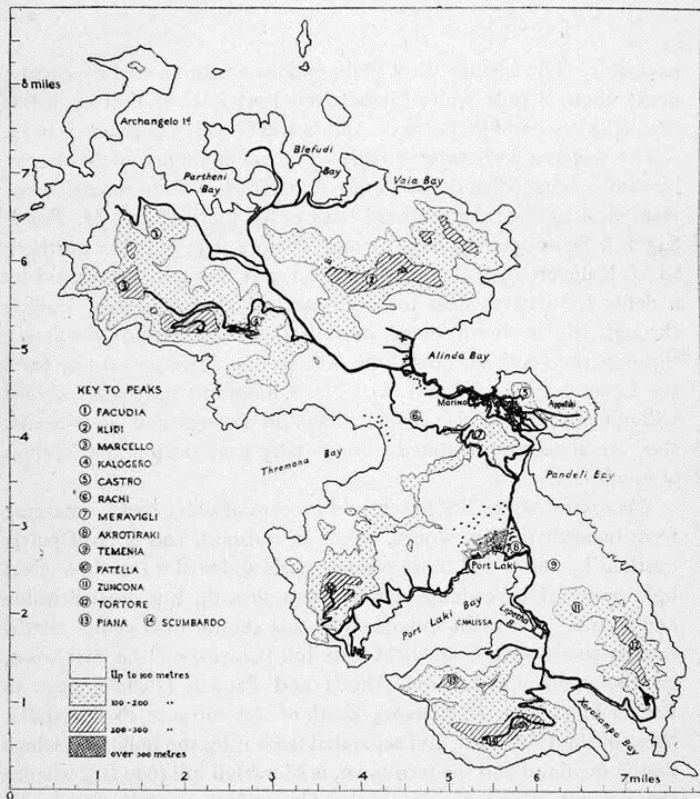
Πρώτη αναθεώρηση: 29/11/2018 (Με χάρτη)

<http://www.foursdestiny.uk>

LEROS

(It. *Lero*; Turk. *Leros*)

Lat. $37^{\circ} 5\frac{1}{2}'$ to $37^{\circ} 12'$ N., long. $26^{\circ} 46'$ to $26^{\circ} 54'$ E.; length, N.-S., 9 miles; breadth, E.-W., max. 5 miles; area, 21 square miles.

Leros

Κεντρικοί Ήρωες – Πρόσωπα του βιβλίου

Αγγλία και Γαλλία

Έρνεστ Τζένκινς	Αξιωματικός του Ναυτικού
Μάργκαρετ Τζέκινς	Σύζυγος Έρνεστ
Τζον Σμιθ	Συνάδελφος του Έρνεστ Τζένκινς
Γκόντφρι Τζένκινς	Γιος του Έρνεστ και της Μάργκαρετ
Λίζι Τζένκινς	Αδελφή του Γκόντφρι
Τσάλκι Γουάιτ	Συμμαθητής του Γκόντφρι
Σμάιθ	Μαθητής στο Κινγκς
Κύριος Μπέρμαν	Δάσκαλος στο Κινγκς
Κύριος Μπράντλι	Δάσκαλος στο «the Shop»
Ντάνκαν Κάρτερς	Ψαράς στο Ντιλ, ιδιοκτήτης του «Ντέϊσπρινγκ»
Ραλφ Μπάγκνολντ	Ιδρυτής της LRDG (Ομάδας Επιδρομών της ερήμου)
Ντέιβιντ Λόιντ-Όουεν	Αναπληρωτής Διοικητής της LRDG
Τζέμι Στιούαρτ	Λοχίας της LRDG
Συνταγματάρχης Ντ' Ορνάνο	Διοικητής της Ελεύθερης Γαλλίας
Τζέικ Ίζονσμιθ	Διοικητής της LRDG

Γερμανία

Κουρτ Μιούλερ	Στρατιώτης
Πόλα Μιούλερ	Σύζυγος του Κουρτ

Πρόλογος

Ο Ρολφ Μιούλερ, ως επικεφαλής του σμήνους των βομβαρδιστικών τύπου Ju88, οδηγούσε τη μοίρα του από το αεροδρόμιο των Μεγάρων, που βρίσκονται στην ηπειρωτική Ελλάδα και ήταν υπό γερμανικό έλεγχο, προς τα Δωδεκάνησα. «Μια διαφορετική αποστολή για σήμερα, παιδιά», είπε στο πλήρωμά του. «Τελειώσαμε με την Κω, τώρα πάμε για Λέρο. Μπορεί να είναι μικρό νησί, αλλά είναι φορτωμένο με όπλα, και αυτό πρέπει να σταματήσει».

Τα δικινητήρια αεροπλάνα βούιζαν σε όλο το Αιγαίο, περνώντας από περιοχές που ήταν ήδη υπό γερμανικό κατοχή. Ένα άλλο νησιωτικό σύμπλεγμα, που εκτείνεται με μια νοητή γραμμή από το Βορρά έως το Νότο, ξεπρόβαλε από την ομίχλη στον ανατολικό ορίζοντα, τρεμοπαίζοντας κάτω από τον λαμπρό ήλιο. Κάτω τους, η θάλασσα, που κυμάτιζε απαλά από τους ήπιους ανέμους που φυσούσαν εκείνη την εποχή του χρόνου, παρέμενε ήρεμη και γαλήνια.

«Εκεί είναι!», είπε ο Ρολφ, δείχνοντας ένα νησί που ήταν σαν να είχε στριμωχτεί ανάμεσα στα δάχτυλα ενός γίγαντα, με δύο βαθιούς κόλπους σε κάθε πλευρά του και μια στενωπό ανάμεσά τους. Κατέβασε το αεροπλάνο σε χαμηλότερο ύψος και οδήγησε τη μοίρα του στο νοτιοδυτικό κόλπο, περνώντας πάνω από ψηλούς και κακοτράχαλους λόφους, μέχρι που είδε ένα βαθύ ορμίσκο. «Είμαστε

τυχεροί», φώναξε, δείχνοντας δύο πολεμικά πλοία στο αγκυροβόλι. «Βλέπω τον στόχο!».

Ανέβασε το αεροπλάνο του ψηλά, πάνω από τον κόλπο, και το έφερε σε τέτοια κλίση ώστε να αρχίσει η απότομη κατάδυση, βάζοντας στόχο ένα από τα πλοία. Καθώς το έκανε αυτό, είδε συννεφάκια καπνού να βγαίνουν από τα όπλα του άλλου πολεμικού πλοίου. Ο στόχος του δεν φαινόταν να είχε εντοπίσει ακόμα τα γερμανικά βομβαρδιστικά, και μόνο όταν πέταξε πιο χαμηλά είδε άντρες να τρέχουν στις θέσεις τους, όπως τα μυρμήγκια σε πανικό. «Πολύ αργά, φίλοι μου», σκέφτηκε με άγρια χαρά.

Τα αντιτορπιλικά ήταν το ελληνικό πλοίο «Όλγα», που ήταν εκεί για να βοηθήσει το βρετανικό στόλο της Μεσογείου, και το βρετανικό πλοίο «Intrepid». Οι Βρετανοί πυροβολητές βρίσκονταν ήδη στις θέσεις τους όταν τα γερμανικά αεροπλάνα εμφανίστηκαν, και κατάλαβαν ότι θα τους επιτίθονταν, πριν οι Έλληνες βρουν χρόνο να αντιδράσουν.

Πάνω στο «Όλγα», ένας Βρετανός αξιωματικός, ο Γκόντφρι Τζέκινς, μιλούσε με έναν Έλληνα ναυτικό. Συζητούσαν για το σχέδιο μεταφοράς των συμπολεμιστών του της ομάδας της ερήμου Long Range Desert Group από τη βάση τους στη Χάιφα, που θα έρχονταν στη Λέρο για να ενισχύσουν την άμυνα του νησιού. Ο ναυτικός, ο Γιάννης Ραφτόπουλος, είχε γεννηθεί στο νησί και το γνώριζε καλά, παρόλο που είχε λείψει για μερικά χρόνια.

Ο Γιάννης, κοίταξε ψηλά ανήσυχος μόλις ακούστηκε η σειρήνα του πλοίου. «Βομβαρδιστικά», φώναξε. «Άντρες, τα όπλα σας»! Έτρεξε στο αντιαεροπορικό πολυβόλο του, αφήνοντας τον Γκόντφρι να κοιτάζει με τρόμο καθώς το προπορευόμενο μαχητικό αεροπλάνο της μοίρας μείωσε ταχύτητα κι ερχόταν καταπάνω τους.

Ψηλά στο λόφο, στα βόρεια του κόλπου, σε μια ιταλική αντιαεροπορική πυροβολαρχία, βρίσκονταν απογοητευμένοι Ιταλοί στρατιώτες. Ο κόσμος τους είχε αναποδογυρίσει δυο βδομάδες πριν, όταν η κυβέρνησή τους υπέγραψε ανακωχή με τους πάλαι ποτέ αντιπάλους τους, εναντίον των Γερμανών Ναζί, και ένιωθαν εξαπατημένοι.

Ένας από αυτούς, ο Μάρκο Μαλπάζιο, είχε γεννηθεί στο νησί. Το προηγούμενο βράδυ είχε συναντήσει τον παιδικό του φίλο, Γιάννη, τον οποίο δεν είχε δει για πολλά χρόνια. Αυτό σκεφτόταν τη στιγμή που ακούστηκε ο συναγερμός και κατάλαβε ότι το νησί ήταν υπό επίθεση.

Μια δυνατή έκρηξη ακολούθησε και ένα τεράστιο σύννεφο μαύρου καπνού σηκώθηκε πάνω από την κορυφογραμμή μπροστά του, που συνοδεύτηκε από την μανιασμένη αντεπίθεση από τα πλοία στον κόλπο. Ένα μεγάλο δικινητήριο αεροπλάνο εμφανίστηκε, πετώντας πολύ χαμηλά πάνω από το ύψωμα, με χτυπημένο τον ένα κινητήρα του και καπνό να βγαίνει από ένα φτερό. Ο Μάρκο, μόνος του ανάμεσα στους συμπολεμιστές του που είχαν παγώσει και δεν ήξεραν τι να κάνουν, προσπάθησε

να στρέψει το όπλο του προς το χτυπημένο αεροσκάφος, που παρέπαιε όταν περνούσε από πάνω του και δεν είχε σταματήσει να πυροβολεί πηγαίνοντας προς τον διπλανό όρμο.

Κεφάλαιο 1

Λέρος 1912

Ο ήλιος έλαμπε στο γαλάζιο Αιγαίο ένα λαμπρό μαγιάτικο πρωινό του 1912. Το ιταλικό θωρηκτό «Σαν Μάρκο», κινούνταν προς την ανατολική ακτή της Καλύμνου, νησιού των Δωδεκανήσων, περνώντας από τον στενό πορθμό ανάμεσα σε αυτό και του νησιού της Λέρου. Ένας νεαρός δόκιμος αξιωματικός, ο Τζιουζέπε Μαλπάζο, που είχε μόλις μετατεθεί στο μεγάλο πλοίο, ήταν στο κατάστρωμα και ατένιζε τη θάλασσα, καθώς περνούσαν δίπλα από δύο βραχονησίδες και έμπαιναν στον πλατύ όρμο της Αγίας Μαρίνας. Στην ακτή, είδε μια συστάδα πλούσιων νεοκλασικών σπιτιών, που εκτεινόταν κατά μήκος της ακτής, σε μια ρηχή κοιλάδα του νησιού. Από πίσω τους, υψωνόταν ένας απόκρημνος λόφος και ένα μεγαλοπρεπές βενετσιάνικο κάστρο στεκόταν από κάτω με μια σειρά στρογγυλών πυργίσκων. Στον καθένα από αυτούς έβλεπες να ανεμίζουν καραβόπανα..

«Θεέ μου, κοίτα εκεί!», είπε ο Τζιουζέπε, «Τι φανταστικό μέρος!».

Το πολεμικό πλοίο έστριψε στον κόλπο και κατευθύνθηκε

προς τα κτίρια ,ακριβώς πέρα από την είσοδό του. Ο καπετάνιος απευθύνθηκε στον Τζιουζέπε και τους συντρόφους του.

«Ετοιμαστείτε να επανδρώσετε τις λέμβους του πλοίου. Κάθε αξιωματικός θα συνοδεύεται από ένα απόσπασμα πεζοναυτών. Μόλις ρίξουμε άγκυρα θέλω τα σκάφη να καθελκυστούν και να επανδρωθούν».

Ένας από τους αξιωματικούς ρώτησε: «Αναμένουμε προβλήματα;».

«Ειλικρινά, ελπίζω πως όχι. Μας είπαν ότι υπάρχει μόνο μια μικρή διοικητική δύναμη εδώ, αλλά μπορεί να υπάρχουν και στρατιώτες. Καταλαμβάνουμε όλες τις Νότιες Σποράδες και δεν φαίνεται να υπάρχει μεγάλη δυσκολία, εκτός από τη Ρόδο. Οι Τούρκοι έχουν παραδοθεί χωρίς καμία αντίσταση. Εκτός αν δημιουργήσουν προβλήματα, θέλω να τους φέρεστε σαν ανεπιθύμητους επισκέπτες και να τους προτρέψετε να φύγουν!».

Το καταδρομικό πλοίο έριξε άγκυρα στον κόλπο. Ο Τζιουζέπε και οι σύντροφοί του ήταν έτοιμοι και περίμεναν, και όταν τα σκάφη του πλοίου αναχώρησαν, πήδηξαν γρήγορα και μπήκαν μέσα. Οι ναυτικοί κωπηλάτησαν με ταχύτητα προς την αποβάθρα.

Ο Τζιουζέπε, που δεν είχε βρεθεί ξανά στο πεδίο της μάχης, ένωσε ένα νευρικό σφίξιμο στο στομάχι του καθώς απομακρυνόταν μακριά από την ασφάλεια του πλοίου. Αν και θεωρητικά ήταν επικεφαλής της λέμβου, γνώριζε

ὅτι οι ναυτικοί που κωπηλατούσαν στην πραγματικότητα έπαιρναν διαταγές από τον έμπειρο λοστρόμο που είχε μαζί του. Καθώς πλησίαζαν στην ακτή μπορούσε να δει μια μικρή ομάδα αντρών παραταγμένη στην αποβάθρα. Οι πεζοναύτες που ήταν στη λέμβο είχαν το δάκτυλο στη σκανδάλη, εν αναμονή μιας πιθανής επίθεσης.

«Ήρεμα, παιδιά, να είστε ψύχραιμοι. Δεν θέλω λάθη. Όχι πυροβολισμούς αν δεν το διατάξω», φώναξε από μια άλλη βάρκα ο Γκραμάτικα, ο διοικητής τους.

Όταν η λέμβος του Τζιουζέπε έφτασε στην αποβάθρα, και ήταν η πρώτη από το μικρό στολίσκο που έφτασε στην ξηρά, οι ναυτικοί μάζεψαν τα κουπιά τους και πήδηξαν έξω, δίπλα σε έναν σβέλτο ναύτη που πήρε το παλαμάρι και τράβηξε τη λέμβο στη στεριά. Οι στρατιώτες αποβιβάστηκαν, με τα τουφέκια τους έτοιμα. Τότε, ένας μικρόσωμος μελαχρινός άντρας που φορούσε μία παλιά, και μάλλον ξεθωριασμένη, τουρκική στολή, πετάχτηκε από μια ομάδα βρώμικων και ταλαιπωρημένων αντρών, με τα χέρια σηκωμένα. «Δεν θέλουμε μπελάδες, γνωρίζουμε ότι είμαστε λιγότεροι», είπε στα αγγλικά, μια γλώσσα που είχε μάθει ο Τζιουζέπε στο σχολείο. «Παρακαλώ, ελάτε μαζί μου στο σπίτι του Διοικητή».

Έδεσαν και τις άλλες λέμβους στην αποβάθρα και η διμοιρία των πεζοναυτών αποβιβάστηκε γρήγορα. Παρατάχθηκαν σε θέση μάχης στην ακτή. Ήταν μόνο πέντε Τούρκοι, που αποδείχτηκε ότι ήταν απλώς ένα

μάτσο άντρες, ντυμένοι με πολύχρωμες, αλλά φθαρμένες οθωμανικές στολές. Πίσω τους στεκόταν μια μεγαλύτερη ομάδα από Έλληνες, ντόπιοι κάτοικοι που επευφημούσαν τους Ιταλούς ναύτες και κυμάτιζαν την ελληνική σημαία. «Φαίνονται αξιοθρήνητοι», είπε ένας από τους Ιταλούς στρατιώτες. «Πού είναι οι στρατιώτες τους;».

«Μην υποτιμάς τους Τούρκους», είπε ο επικεφαλής των πεζοναυτών δίπλα του, που τους εφιστούσε την προσοχή. «Μπορεί να μοιάζουν με τσούρμο, αλλά μπορεί και να είναι φοβεροί πολεμιστές, όπως αυτοί που βρήκαμε στη Βόρεια Αφρική. Ας τους δείξουμε πώς μοιάζουν οι πραγματικοί στρατιώτες».

Ο Τζιουζέπε ήταν περήφανος για τους συμπατριώτες του, που είχαν ήδη παραταχθεί με τα σύγχρονα τουφέκια τους, έτοιμοι και προετοιμασμένοι για να προελάσουν - ή να πολεμήσουν. Οι Τούρκοι, όμως, τους έκαναν χώρο για να περάσουν, και ακολούθησαν τον άντρα που τους μίλησε στην αποβάθρα, προς το μικρό κτίριο που στέγαζε τα γραφεία.

«Πολεμάμε αυτή τη φάρα από πέρσι, στη Λιβύη», είπε ο Τζιουζέπε. «Πώς στο διάολο κατάφεραν να μας αντισταθούν τόσο καιρό, αναρωτιέμαι».

«Ήμουν ένας από τους πρώτους που βγήκα στη στεριά, στην Τρίπολη», είπε ο πεζοναύτης. «Δεν είχαν θέληση να πολεμήσουν, και σύντομα πήραμε τον έλεγχο. Πάνω που νομίζαμε ότι θα καταρρεύσουν εμφανίστηκε το αραβικό

ιππικό. Θεέ μου, είχαν υπέροχα άλογα! Αλλά είναι πολύ άγρια φυλή, αυτό σας το βεβαιώνω. Δεν παίρνουν αιχμαλώτους, και δεν θέλεις να ξέρεις τι κάνουν αν πας να κάνεις ότι παραδίνεσαι». Ο άντρας ανατρίχιασε όταν το θυμήθηκε. «Τέλος πάντων, σχεδόν μας συνέτριψαν και μας εγκλώβισαν. Ξεκινήσαμε τη μάχη με 20.000 άνδρες, αλλά όταν τελείωσε η μάχη, είχαμε απομείνει μόνο 1.000 άντρες.

«Ευτυχώς, εμείς...», έδειξε πίσω στο «Σαν Μάρκο», «... το Ναυτικό, είμαστε πολύ δυνατοί γι' αυτούς. Δεν έχουν σύγχρονα πλοία για να τα βάλουν μαζί μας».

Ο Γκραμάτικα συνοδευόμενος από μια μικρή φρουρά πεζοναυτών, ακολούθησε τον Τούρκο αξιωματούχο μέσα στο κτήριο για να συναντήσει τον Διοικητή του νησιού. Μετά από μερικά λεπτά βγήκε μαζί με έναν άθλιο στην όψη Τούρκο που μίλησε στους αξιοθρήνητους συντρόφους του. Ο Ιταλός Διοικητής περίμενε ήρεμα μέχρι να τελειώσει. Στη συνέχεια απευθύνθηκε στο πλήθος. Τα λόγια του μεταφράστηκαν στα ελληνικά από έναν διερμηνέα που είχε έρθει με την ομάδα ξηράς από το «Σαν Μάρκο».

«Διεκδικήσαμε αυτό το νησί στο όνομα της ιταλικής κυβέρνησης. Η τουρκική διοίκηση θα φύγει. Θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό, και θα τους δοθεί κάθε βοήθεια που χρειάζεται για να φύγουν. Θα προβούμε αμέσως στη σύσταση νέας διοίκησης και η τάξη θα διατηρηθεί στο νησί».

Οι Έλληνες ακούγοντας τα λόγια του, ζητωκραύγασαν

τους Ιταλούς και γιούχαραν τους Οθωμανούς, που τους έβλεπαν να το σκάνε με μια βάρκα που περίμενε να τους πάει στα γειτονικά τουρκικά παράλια.

Ο Γκραμάτικα γύρισε πίσω στο κτήριο και κάλεσε τους αξιωματικούς του να μπουν μέσα. «Υπάρχει πολλή δουλειά που πρέπει να γίνει εδώ και θέλω να σεβαστούμε τους Έλληνες κατοίκους που απελευθερώνουμε από τους Οθωμανούς. Θα αφήσουμε εδώ μια ομάδα ξηράς για να αναλάβει τη διοίκηση και να διατηρήσει την ειρήνη. Η προτεραιότητά μας, αφού βεβαιωθούμε ότι έχουν αποχωρήσει όλοι οι Οθωμανοί, θα είναι η διατήρηση της τάξης. Εν τω μεταξύ θέλω να βρείτε καταλύματα για τους άντρες».

Ο Τζιουζέπε βγήκε έξω με τον Γκραμάτικα και τον διερμηνέα. Η μικρή του ομάδα στρατιωτών ήταν ακόμα παραταγμένη και περίμενε διαταγές. Ο διερμηνέας επέστρεψε στο πλοίο για να αναφέρει στον κυβερνήτη του. «Υπάρχει κανείς που να μιλάει ελληνικά;» ρώτησε ο Γκραμάτικα τους άντρες του. Κανείς δεν απάντησε.

«Πώς θα βρούμε κατάλυμα αν δεν μπορούμε να μιλήσουμε στους ντόπιους;», ρώτησε τον φίλο του. Τότε, ένας ηλικιωμένος Έλληνας ήρθε κοντά του. «Με συγχωρείτε, κύριε», είπε στα αγγλικά.

«Ναι;», ρώτησε ο Τζιουζέπε.

«Μιλάς αγγλικά», ο Έλληνας έδειξε ανακουφισμένος. «Είμαι δάσκαλος. Οι φίλοι μου θέλουν να μάθουν τι

συμβαίνει εδώ».

«Όπως εξηγήσαμε, ελευθερώνουμε αυτά τα νησιά από τους Τούρκους».

«Μα δεν χρειαζόμαστε απελευθερωτές», είπε ο άνθρωπος. Φάνηκε μπερδεμένος από τα λόγια του και έδειξε τους Τούρκους που αποχωρούσαν. «Μας είχαν αφήσει ήσυχους και δεν μπερδευόταν στα πόδια μας. Δεν ήταν πάρα πολλοί».

Ο Τζιουζέπε ήταν μπερδεμένος. «Αλλά κυβερνούσαν το νησί, έτσι δεν είναι; Παίρνουμε εμείς τον έλεγχο και σας ελευθερώνουμε.

«Από τι μας ελευθερώνετε; Δεν είμαστε φυλακισμένοι!».

«Λυπάμαι. Στ' αλήθεια, δεν μπορώ να σας εξηγήσω, είμαι απλά ένας ναύτης. Θα προσπαθήσω να φέρω έναν από τους αξιωματικούς μας να σας μιλήσει. Παρεμπιπτόντως, μου έχει ζητηθεί να βρω κατάλυμα για τους άντρες μου. Μπορείτε να βοηθήσετε;».

«Κατάλυμα;».

«Στέγη, δωμάτια για να μείνουν».

«Εννοείτε ξενοδοχεία; Δεν έχουμε κάτι τέτοιο εδώ πέρα».

Χαμήλωσε το βλέμμα του και σκέφτηκε για λίγο και μετά τους κοίταξε από την κορφή μέχρι τα νύχια. «Οι Τούρκοι είχαν κάποια σπίτια. Εάν έφυγαν στ' αλήθεια, θα μπορούσες να βάλεις εκεί τους άντρες σου. Αλλά δε νομίζω ότι υπάρχουν αρκετά δωμάτια για όλους σας».

«Τότε θα πρέπει κάποιοι άντρες να φιλοξενηθούν σε

σπίτια ιδιωτών».

«Θα πληρώσετε ενοίκιο;».

«Δεν το γνωρίζω αυτό. Δε νομίζω».

Ο άντρας έδειξε ενοχλημένος. «Ισχυρίζεσαι ότι μας απελευθερώνεις, αλλά σε εμένα φαίνεται ότι εσείς είστε χειρότεροι από τους Τούρκους». Στράφηκε πίσω στους Έλληνες που περίμεναν ανυπόμονα, και τους μίλησε πολύ γρήγορα στη γλώσσα τους. Γυρνώντας πίσω, είπε: «Θα σε πάμε στον δήμαρχο. Θα πρέπει να τα εξηγήσεις όλα σ' αυτόν».

Ο Γκραμάτικα διέταξε τον Τζιουζέπε να πάει μαζί με τον γέρο. Εκείνος οδήγησε τον Ιταλό σε ένα άλλο γραφείο, όπου ένας παχουλός ντόπιος αξιωματούχος, καθισμένος και ιδρωμένος πίσω από ένα γραφείο, του συστήθηκε ως δήμαρχος του νησιού. «Ναι;», είπε.

Από τη συζήτηση που ακολούθησε, ο δήμαρχος φάνηκε να αναστατώνεται όσο ο γέρος του έλεγε τι είχε ακούσει από τον Τζιουζέπε. Ο γέρος στράφηκε πίσω για να μιλήσει στους Ιταλούς! «Είναι όπως σας τα είπα. Δεν έχουμε ανάγκη από απελευθερωτές και δεν έχουμε δωμάτια για τους άντρες σου, εκτός κι αν είστε διατεθειμένοι να πληρώσετε».

Ο Τζιουζέπε έμεινε αποσβολωμένος. «Καταλαβαίνω. Θα πρέπει να το συζητήσω με τον διοικητή μου. Σας ευχαριστώ». Έφυγε με την ουρά στα σκέλια, τρέχοντας έξω, και πήγε για να αναφέρει όσα ειπώθηκαν.

«Δεν θέλουν να απελευθερωθούν;». Ο Γκραμάτικα έμεινε

κατάπληκτος. «Λοιπόν, δεν εξαρτάται από αυτούς να αποφασίσουν τι θέλουν». Και συνέχισε, κόντρα σε κάθε λογική: «Τους απελευθερώνουμε όπως και να έχει. Να τους γίνει κατανοητό, και πες τους να μας διαθέσουν στρατιωτικές κατοικίες. Αν δεν θέλουν να συνεργαστούν, θα πρέπει να τους αναγκάσουμε».

Ο Τζιουζέπε πήγε πίσω στο γραφείο του δημάρχου. Ο γέρος Έλληνας ήταν ακόμα εκεί. Στο γραφείο τώρα υπήρχε ένας στρογγυλός μπρούτζινος δίσκος πάνω σε ένα τρίποδο με ένα μεγάλο δίσκο πάνω του. Στον δίσκο υπήρχαν δύο μικρά άδεια φλιτζάνια. Ο δήμαρχος υποδέχτηκε τον Τζιουζέπε, δείχνοντάς του μια ελεύθερη καρέκλα, και ο Ιταλός κάθισε.

«Καφέ;», τον ρώτησε, και όταν εκείνος έγνεψε καταφατικά, φώναξε σε κάποιον στο διπλανό δωμάτιο. Μια γραμματέας ήρθε και πήρε τον δίσκο. Δεν είπαν τίποτα, μέχρι που η κοπέλα επέστρεψε με τον δίσκο και τρία φλιτζάνια δυνατού γλυκού καφέ, αγαπημένου, τόσο των Ελλήνων, όσο και των Τούρκων. Όλοι πήραν από ένα φλιτζάνι. Ο Τζιουζέπε ήπιε μια μεγάλη γουλιά. Συνηθισμένος στον δυνατό ιταλικό εσπρέσο, έμεινε έκπληκτος από τη γλυκύτητα του καφέ και το ότι γέμισε το στόμα του με κατακάθια από τον πάτο του φλιτζανιού. Τα κατάπιε, προσπαθώντας να μην δείξει την δυσφορία του.

Ο δήμαρχος είπε κάτι και ο γέρος μετέφρασε: «Λοιπόν;».

Ο Τζιουζέπε επανέλαβε αυτά που του είχε πει ο διοικητής

του. Οι Έλληνες πρέπει να βρουν στέγη για τους Ιταλούς και δεν θα πρέπει να περιμένουν να τους καταβληθεί ενοίκιο. Το νησί τώρα τελούσε υπό τον έλεγχο ιταλικής διοίκησης και ο Ιταλός διοικητής του υποσχέθηκε ότι θα βελτιωνόταν η κατάσταση για τους Έλληνες, αλλά απαιτούσε την πλήρη συνεργασία τους.

Οι Ιταλοί ξεκαθάρισαν τη θέση τους. Ο δήμαρχος αναστέναξε, και φάνηκε τρομερά εκνευρισμένος. «Πολύ καλά, δεν μπορούμε να σας πολεμήσουμε, ούτε και θέλουμε», μετέφρασε ο γέρος. «Θα βρούμε κατοικίες για τους άντρες σας και ελπίζουμε ότι θα μας σεβαστείτε και θα μας επιτρέψετε να συνεχίσουμε τη ζωή μας όπως ήταν πριν *«μας απελευθερώσετε»*. Τόνισε με σαρκασμό τη λέξη.

Συμφώνησαν με βαριά καρδιά. Οι Ιταλοί που θα παρέμεναν στο νησί θα φιλοξενούνταν αρχικά σε ξενοίκιαστες κατοικίες. Ο δήμαρχος πρόσφερε στον Τζιουζέπε ένα δεύτερο φλιτζάνι καφέ. Δέχτηκε, ανακουφισμένος που η αρχική "παγωμάρα" είχε περάσει. Αυτή τη φορά σιγουρεύτηκε ότι ήπια μόνο λίγο, από το χείλος του φλιτζανιού. Χαιρετίστηκαν φιλικά και έφυγε από το γραφείο για να επιστρέψει στους άντρες του.

Ο Γκραμάτικα ζήτησε από τους άντρες να χαλαρώσουν και να ξεκουραστούν. Κάθισαν έξω από ένα μικρό μπαρ. Βολεύτηκαν κάτω από καλάμια μπαμπού που κρατούσαν τη σκιά, δεμένα σε ένα ξύλινο σκελετό. Ο Γκραμάτικα φώναξε τον Τζιουζέπε να καθίσει δίπλα του σε ένα μικρό

τραπέζι. «Πώς τα πήγες μ' αυτούς;». «Καλά», είπε ο Τζιουζέπε. «Συμφώνησαν να μας στεγάσουν σε σπίτια τώρα που ηρέμησαν τα πράγματα. Δεν χαίρονται ιδιαίτερα που ξεφορτωνόμαστε τους Τούρκους, όμως».

«Όχι, το κατάλαβα αυτό. Ο διερμηνέας μας επέστρεψε πριν από λίγα λεπτά και μου είπε ότι θεωρούν ότι η «απελευθερωτική» μας δύναμη μοιάζει περισσότερο με δύναμη κατοχής. Θεσ μια μπύρα;».

Πήρε τη σιωπή του Τζιουζέπε για συγκατάθεση και κάλεσε μια σερβιτόρα: «Δύο μπίρες». Εκείνη κούνησε το κεφάλι, κοιτάζοντας απορημένα. Πήγε στο πίσω μέρος του μπαρ και επέστρεψε με δύο μπύρες. Κοίταξε καχύποπτα τα χρήματα που της έδωσε και είπε κάτι στα ελληνικά.

«Αυτά είναι ιταλικά χρήματα», της είπε. «Ιταλική λίρα. Κατάλαβες; Carisci;».

Κούνησε το κεφάλι της, είπε κάτι ακόμα και άφησε πάλι τα χρήματα στο τραπέζι. Εκείνη τη στιγμή μπήκε ο γέρος στο μαγαζί και ο Τζιουζέπε τον φώναξε. «Μπορείς να εξηγήσεις σ' αυτό το κορίτσι ότι αυτά είναι ιταλικά χρήματα; Περνάνε κι εδώ».

Ο γέρος μίλησε στο κορίτσι στα ελληνικά. Εκείνη τα έπιασε από το τραπέζι και εξέτασε προσεκτικά τα νομίσματα, διαβάζοντας τα τυπωμένα στοιχεία. Ο γέρος μετέφρασε την απάντησή της: «Δεν ξέρω πόσο αξίζουν αυτά. Τα παίρνω, αλλά εάν με κλέψατε, θα παραπονεθώ στον δήμαρχο».

«Δεν το θέλουμε αυτό, έτσι δεν είναι;», είπε ο Γκραμάτικα. Της έδωσε ακόμα μερικά νομίσματα. «Αυτά πρέπει να είναι αρκετά».

Τους κοίταξε καχύποπτα και πάλι. Πήγε στο πίσω μέρος του μπαρ και τοποθέτησε προσεκτικά τα νομίσματα στο ταμείο.

«Να και κάτι άλλο που πρέπει να διευθετήσουμε... Τα χρήματα», είπε ο Γκραμάτικα, με έναν αναστεναγμό.

Αφού βοήθησε να τακτοποιηθούν οι άντρες στις κατοικίες, ο Τζιουζέπε ανακουφίστηκε όταν τον διέταξαν να επιστρέψει στο πλοίο για να αναφέρει στον καπετάνιο.

«Λοιπόν, Μαλπάζο, τι θα κάνουμε τώρα με σένα; Χρειαζόμαστε αξιωματικούς στην ξηρά για να μετατρέψουμε αυτό τον τόπο σε ναυτική βάση για τον στόλο μας. Και αυτό σημαίνει ότι χρειαζόμαστε καλούς μηχανικούς. Είναι μια καλή ευκαιρία για σένα να εξασκήσεις το επάγγελμα που θες να σπουδάσεις», είπε ο λοχαγός. «Θες να μείνεις εδώ, ή θα συνεχίσεις μαζί μας;».

«Είναι τιμή μου να είμαι στις διαταγές σας κύριε, αλλά θα προτιμούσα να μείνω στο πλοίο. Έχω πολλά ακόμα να μάθω».

Αφήνοντας τον Γκραμάτικα και ένα απόσπασμα πεζοναυτών στο νησί, το «Σαν Μάρκο» απέπλευσε για να ενωθεί με τον υπόλοιπο ιταλικό στόλο. Όλα τα Δωδεκάνησα είχαν καταληφθεί με πολύ μικρή αντίσταση, και η ιταλική σημαία σύντομα κυμάτιζε στην πρωτεύουσα κάθε νησιού.

Ταξίδεψαν βόρεια μέχρι τα Δαρδανέλια, τον στενό πορθμό που οδηγεί από το βορειοανατολικό Αιγαίο στην τότε τουρκική πρωτεύουσα, την Κωνσταντινούπολη. Εκεί ενίσχυσαν μια μάλλον αδιάφορη επίθεση ιταλικών τορπιλακάτων εναντίων τουρκικών στρατιωτικών θέσεων. Αποσύρθηκαν σύντομα και επέστρεψαν στο ιταλικό λιμάνι του Μπρίντεζι.

Για τον Τζιουζέπε, οι τελευταίες εβδομάδες του πολέμου ήταν σκέτη απογοήτευση και αναρωτιόταν αν θα ήταν καλύτερα να είχε μείνει στη Λέρο με τον φίλο του, τον Γκραμάτικα.

****

Μετά τη λήξη του Ιταλοτουρκικού πολέμου, ο Τζιουζέπε δέχτηκε μια θέση στο πανεπιστήμιο για να σπουδάσει μηχανικός, και πέρασε το μεγαλύτερο μέρος του Α' Παγκοσμίου πολέμου μελετώντας στην Πίζα, κοντά στην ιταλική ναυτική βάση της Λα Σπέτσια. Δεν υπηρετούσε πια στο Ναυτικό, αλλά κράτησε επαφή με κάποιους συναδέλφους του από το «Σαν Μάρκο».

Το Πανεπιστήμιο της Πίζας ήταν πολύ γνωστό για τις σπουδές γλωσσολογικής κατεύθυνσης. Λόγω της πολεμικής εμπειρίας που είχε στο Αιγαίο, ο Τζιουζέπε είχε ενδιαφερθεί για τον ελληνικό πολιτισμό και αποφάσισε να παρακολουθήσει μαθήματα ελληνικών, ως επικουρικό

μάθημα στις βασικές σπουδές του. Αυτό περιλάμβανε την μελέτη αρχαίων ελληνικών, αλλά ο καθηγητής του που γνώριζε ελληνικά, επέμεινε ότι οι μαθητές του θα πρέπει να μάθουν να συνομιλούν στα Νέα Ελληνικά.

Είχε νοικιάσει ένα δωμάτιο σε μια φτωχογειτονιά της Πίζας, που έβλεπε σε έναν πολυσύχναστο δρόμο. Όταν μελετούσε παρακολουθούσε από το παράθυρό του τους διαβάτες στο δρόμο να βαδίζουν προς και από την στάση του τοπικού λεωφορείου. Ένα συγκεκριμένο κορίτσι του τράβηξε την προσοχή. Τα ξανθά της μαλλιά και η ψηλόλιγνη φιγούρα της την έκαναν να ξεχωρίζει από τις συνήθως μελαχρινές Ιταλίδες. Κάθε μέρα την έβλεπε να πηγαίνει στη στάση και να περιμένει το λεωφορείο, και τα βράδια περίμενε να την δει να επιστρέφει. Ήταν ψηλή και λεπτή και περπατούσε με χάρη.

Ένα βράδυ, όταν εκείνη έβγαινε από το λεωφορείο, είδε μια συντροφιά νεαρών αντρών να περιφέρονται στον δρόμο και να πηγαίνουν κοντά της. Το παράθυρό του ήταν ανοιχτό και τους άκουσε να της φωνάζουν: «Ciao, cara, comé sta?»; Τους αγνόησε και συνέχισε να περπατά, αλλά έτρεξαν και στάθηκαν μπροστά της. Καθώς προσπαθούσε να περάσει ανάμεσά τους, την εμπόδισαν να τους προσπεράσει, και ένας από αυτούς την άρπαξε από το μπράτσο: «Έλα μωρό μου, τι έπαθες;».

Δεν απάντησε, και προσπάθησε να απελευθερώσει το χέρι της από τη λαβή του, αλλά εκείνος δεν την άφηνε. «Άσε

με ήσυχη!».

«Όχι, μην κάνεις έτσι. Απλώς θέλουμε να σου μιλήσουμε, αυτό είναι όλο», είπε ο βασανιστής της. Ένας άλλος νεαρός χαμογέλασε ειρωνικά.

«Αφησέ με να φύγω», είπε εκείνη προσπαθώντας να ξεφύγει.

«Μα απλώς θέλουμε να σε γνωρίσουμε καλύτερα», είπε, και την έσπρωξε σε ένα κτήριο. Οι άλλοι την περικύκλωσαν όταν εκείνος προσπάθησε να την φιλήσει. Και τότε εκείνη άρχισε να παλεύει σκληρά, σπρώχνοντάς τον όσο πιο δυνατά μπορούσε πάνω στο τείχος που είχαν σχηματίσει οι φίλοι του.

Ο Τζιουζέπε δεν μπορούσε να το αφήσει άλλο αυτό να συνεχιστεί. Έτρεξε έξω από το διαμέρισμα, κατέβηκε τις σκάλες και βγήκε στον δρόμο. «Έι, αφήστε την ήσυχη!», φώναξε.

«Άντε παράτα μας!», είπε ένας από αυτούς. «Αυτό είναι το κορίτσι μας, δεν είναι έτσι αγάπη μου;».

Προσπαθούσε ακόμα να απελευθερωθεί όταν ο Τζιουζέπε προχώρησε προς το μέρος τους: «Αφήστε την να φύγει», είπε.

«Γιατί αλλιώς τι θα γίνει μικρούλη; Στρίβε, εντάξει;».

Όλοι τώρα στράφηκαν σ' αυτόν και το κορίτσι κατάφερε να ελευθερωθεί και έτρεξε γρήγορα για να τους ξεφύγει. Το έβαλε στα πόδια και δεν κοίταξε πίσω της.

«Κοίτα τώρα τι έκανες μαλάκα», είπε αυτός που την

βασάνιζε «Δεν μπορούσες να κοιτάς τη δουλειά σου, ε;». Γιατί ήθελες να βοηθήσεις μια Γερμανίδα πόρνη;». Πλησίασε απειλητικά τον Τζιουζέπε, και τον έσπρωξε δυνατά στο στήθος. «Απλώς ήθελα να την "ζεστάνω"», είπε. Ο Τζιουζέπε προσπάθησε να απομακρυνθεί, αλλά οι άλλοι άρχισαν να τον στριμώνουν. Ο ένας μετά τον άλλο τον έσπρωχναν, όλο και πιο δυνατά, αναγκάζοντάς τον να πέσει στον τοίχο.

«Σταματήστε», είπε, απελπισμένα.

«Γιατί αλλιώς τι θα γίνει; Τι θα κάνεις δηλαδή;».

Του έδωσε μια δυνατή μπουνιά στο πηγούνι και το κεφάλι του Τζιουζέπε χτύπησε δυνατά στον τοίχο πίσω του. Κόντεψε να χάσει τις αισθήσεις του. Δέχτηκε κι άλλα χτυπήματα, και προσπάθησε να προφυλαχθεί κρατώντας τους αγκώνες στα πλευρά του και έσφιξε τα χέρια του σε γροθιά πάνω από το πρόσωπό του. Είδε κάποιους να έρχονται κοντά που βλέποντας τι συνέβαινε, έφευγαν, χωρίς να κάνουν τίποτα, για να μην μπλέξουν. Τον γρονθοκόπησαν δυνατά στο στομάχι και έπεσε κάτω. Έπεσε στα γόνατα και συνέχισαν να τον χτυπάνε και να τον κλωτσάνε στο έδαφος. Στο τέλος, ένας από αυτούς είπε: «Έλα, αφήστε τον τον παλιομαλάκα». Τον κλώττησαν άλλη μια φορά και έφυγαν γελώντας, για να βρουν ένα άλλο θύμα.

Ο Τζιουζέπε έμεινε πεσμένος εκεί. Έτρεχε αίμα από τη μύτη του και διπλώθηκε στην μέση από τον πόνο. Όταν

προσπάθησε να σηκωθεί όλο του το σώμα διαμαρτυρήθηκε. Κατάφερε να σταθεί στα γόνατα. Οι άνθρωποι που περνούσαν άλλαζαν πεζοδρόμιο, νομίζοντας ότι ήταν μεθυσμένος ή κάτι χειρότερο.

Ένας, όμως, δεν τον προσπέρασε. «Είσαι καλά;», είπε μια γυναικεία φωνή. Κάθισε κάτω, δίπλα του. «Μπορείς να σηκωθείς; Άσε με να σε βοηθήσω. Μένεις εδώ κοντά;».

Έδειξε την ανοιχτή είσοδο της πολυκατοικίας που έμενε. «Εντάξει, πάμε μέσα. Έλα, θα σε βοηθήσω να σηκωθείς».

Κατάφερε να σταθεί όρθιος και τον βοήθησε να μην σκοντάψει στις σκάλες μέχρι το διαμέρισμά του. Μπήκαν μέσα από την πόρτα που την είχε αφήσει ανοιχτή, και τον βοήθησε να καθίσει στον καναπέ. Ξάπλωσε και τον πήρε ο ύπνος. Το άγγιγμα δροσερού υφάσματος στο μέτωπό του τον ξύπνησε, και βόγκηξε καθώς ο πόνος επανήλθε. «Σσςς», είπε μια φωνή. «Μην κουνιέσαι, μείνε ξαπλωμένος».

Δεν μπορούσε να ανοίξει τα μάτια του. Το πρόσωπό του είχε πρηστεί εκεί που τον χτύπησαν οι αλήτες. Ακόμα και όταν κατάφερε να τα ανοίξει, δυσκολεύτηκε να συγκεντρωθεί, και δάκρυα κύλησαν στα μάγουλά του. Διέκρινε όμως ένα πρόσωπο μπροστά του, κι ένα κεφάλι με ξανθά μαλλιά. Το στόμα του ήταν μελανιασμένο και είχε κοψίματα στα χείλη, και το μόνο που μπόρεσε να μουρμουρίσει ήταν: «Τι συνέβη; Πώς;».

«Με συγχωρείς, ελπίζω να μην σε πειράζει. Σε βοήθησα να έρθεις εδώ. Είχες αφήσει την πόρτα ανοιχτή. Θυμάσαι;».

Άρχισε να συνέρχεται και συνειδητοποίησε ότι το πρόσωπο που βρισκόταν από πάνω του ανήκε στο ξανθό κορίτσι. «Γύρισες πίσω;», κατάφερε να πει.

«Κρύφτηκα στη γωνία μέχρι εκείνοι οι αλήτες να φύγουν. Ξέρεις, φέρθηκες ανόητα που τα έβαλες μ' αυτούς τους τύπους, αλλά πάντως σ' ευχαριστώ. Στ' αλήθεια δεν ξέρω πώς θα τα είχα καταφέρει να τους ξεφύγω χωρίς εσένα. Ελπίζω να μην σε πειράζει που μπήκα εδώ μέσα έτσι».

Κατάλαβε ότι είχε ξενική προφορά και μετά θυμήθηκε τον αλήτη να μιλάει για μια "Γερμανίδα πόρνη". «Είσαι Γερμανίδα;».

Φάνηκε να ντρέπεται λιγάκι. «Ναι, είναι πρόβλημα αυτό;».

«Όχι, ασφαλώς όχι».

«Είμαστε, όμως, ακόμα εχθροί σας, έτσι δεν είναι; Οι "βάρβαροι Ούννοι"», είπε, και σηκώθηκε να φύγει.

«Όχι, σε παρακαλώ, μη. Δεν είσαι εχθρός μου. Ο πόλεμος τελείωσε έτσι κι αλλιώς. Σε παρακαλώ, μην φύγεις».

Εκείνη γύρισε πίσω και μάζεψε το λεκιασμένο με αίμα πανί που μ' αυτό του είχε καθαρίσει το πρόσωπο. Πήγε στον μικρό νεροχύτη της κουζίνας και το ξέπλυνε κάτω από την κρύα βρύση. Προσπάθησε να σηκωθεί και βόγκηξε όταν ο πόνος επέστρεψε πάλι στο στομάχι και στο κεφάλι του. Άγγιξε το κεφάλι του πολύ προσεκτικά και τα δάχτυλά του γέμισαν αίματα. «Μείνε ακίνητος. Έχεις ένα άσχημο κόψιμο γύρω από το μάτι σου», είπε εκείνη.

Έκανε έναν μορφασμό πόνου όσο εκείνη καθάριζε προσεκτικά το πρόσωπό του από τα αίματα. «Νομίζω ότι θα πρέπει να ξεκουραστείς για μια-δυο μέρες. Πρέπει να πας να σε δει γιατρός».

«Δεν μπορώ, δεν έχω αρκετά χρήματα γι' αυτό».

«Τότε, μάλλον θα πρέπει να σε φροντίσω εγώ», είπε εκείνη. «Άλλωστε, μου έσωσες τη ζωή».

Γέλασε, με δυσκολία από τον πόνο. «Δε χρειάζεται. Θα είμαι εντάξει».

«Σε λίγες μέρες μπορεί, αλλά μέχρι τότε, φοβάμαι ότι θα με ανεχτείς ως νοσοκόμα σου».

«Σ' ευχαριστώ». Βυθίστηκε στον καναπέ. «Λοιπόν, είμαι ο Τζιουζέπε Μαλπαίζο. Είμαι φοιτητής. Και φτωχός, όπως βλέπεις. Αυτό είναι όλο. Τίποτα το ενδιαφέρον. Εσύ ποια είσαι; Μίλησέ μου για σένα».

«Είμαι Γερμανίδα, όπως μόλις ανακάλυψες. Είμαι εδώ για να σπουδάσω, όπως εσύ. Εκπαιδεύομαι ως νοσοκόμα».

«Τι τυχερός που είμαι! Με χτύπησαν γιατί έσωσα μια νοσοκόμα. Μιλάς καλά ιταλικά, πώς κι έτσι;».

«Ζω στη Βαυαρία. Έχουμε επαφή με πολλούς Ιταλούς. Είμαστε αρκετά κοντά στα αυστριακά σύνορα και κάνουμε συχνά σκι στις Άλπεις, πάνω από την Ιταλία. Ο πατέρας μου ήταν καθηγητής φιλολογίας και μας έπαιρνε στη Ρώμη και σε άλλα μέρη όταν ήμασταν μικρά. Ήταν επίσης και λάτρης της όπερας, και ο αγαπημένος του συνθέτης ήταν ο Βέρντι».

«Όχι ο Βάγκνερ;».

«Όχι. Θεωρούσε μακροσκελείς τις συνθέσεις του και πομπώδεις, ενώ ο Βέρντι, ο Ροσίνι, ο Ντονιτσέτι, είναι όλοι γεμάτοι ζωντάνια και χαρά. Τέλος πάντων, εξαιτίας αυτού κατάφερα να μάθω λίγα ιταλικά και με παρότρυνε να έρθω εδώ και να σπουδάσω. Συνήθιζε να λέει ότι είναι περισσότερο "Ρωμαίος" παρά "Ούννος"! Περίμενε λίγο: "Studente sono, e rovego". «Είμαι ένας φτωχός μαθητής – Γκουαλιέ Μαλντέ, ναι;».

Ο Τζιουζέπε γέλασε, πράγμα που έκανε το πρόσωπό του να πονέσει ξανά. «Μην ανησυχείς, δεν είμαι ο Κόμης, αν είναι αυτό που σκέφτεσαι. Μήπως ο πατέρας σου είναι ο Καμπούρης;».

«Όχι, δεν είναι ο Ριγκολέτο και εγώ δεν είμαι η Τζίλντα. Γνωρίζεις από όπερα;».

Η Μαρία -αυτό ήταν το όνομά της- τον βοήθησε να βγάλει το σακάκι και το πουκάμισό του. Και τα δύο ήταν σκισμένα και ματωμένα, και μετά πήγε να τον βοηθήσει να βγάλει το γιλέκο του, αλλά εκείνος τραβήχτηκε. «Ω, έλα σε παρακαλώ, είμαι νοσοκόμα, τα έχω δει όλα πολλές φορές. Πρέπει να δω πόσο άσχημα είσαι χτυπημένος».

Απρόθυμα και νιώθοντας παραδόξως ντροπαλός, την άφησε να βγάλει το γιλέκο πάνω από το κεφάλι του. Είδε τις μελανιές που του έκαναν αυτοί που του επιτέθηκαν. Εξέτασε με προσοχή τα πλευρά του κι εκείνος τινάχτηκε από τον πόνο όταν τον άγγιξε.

«Λυπάμαι. Νομίζω ότι μάλλον έχεις ένα σπασμένο

πλευρό. Δεν μπορώ να κάνω πολλά γι' αυτό, απλά πρέπει να κάνεις υπομονή μέχρι να γιατρευτεί».

Τον έπεισε να βγάλει το παντελόνι του και κοίταξε τα κοψίματα και τις μελανιές στα πόδια του από το κλωτσίδι που του είχαν δώσει. Εκείνη άγγιξε μια μελανιά και τραβήχτηκε πίσω. «Συγγνώμη, πόνεσε αυτό;».

«Όχι, απλά δεν με έχουν αγγίξει ποτέ εκεί. Ένωσα περίεργα».

Αφού τον εξέτασε και πάλι σχολαστικά, είπε: «Δε νομίζω ότι υπάρχει κάτι άλλο σπασμένο εκτός από τα πλευρά. Θα σε βάλω στο κρεβάτι και θα πάω να πάρω λίγη αλοιφή για τις πληγές».

Τον έβαλε προσεκτικά στο κρεβάτι, έβγαλε τις πιτζάμες κάτω από το μαξιλάρι του και αφού του αφαίρεσε όλα τα ρούχα, τον βοήθησε να τις φορέσει και μετά τον έβαλε να ξαπλώσει.

«Μπορείς να μου δώσεις ένα κλειδί για να μπορέσω να μπω μόνη μου;».

«Μετακόμισες κιόλας εδώ;».

Εκείνη κοκκίνισε. «Όχι βέβαια, δεν εννοούσα... Απλώς δεν θέλω να σηκωθείς για να μου ανοίξεις, αυτό είναι όλο». Κοκκίνισε ξανά. Έβαλε το πανωφόρι της, πήρε την τσάντα της που είχε αφήσει πάνω στο τραπέζι και το κλειδί από το κατεστραμμένο του παντελόνι, και έφυγε.

Ο Τζιουζέπε κοιμήθηκε και πάλι, αλλά ξύπνησε όταν άκουσε την πόρτα να ανοίγει. Ήταν αρκετά σκοτεινά κι

εκείνη μπήκε στο διαμέρισμα στα νύχια των ποδιών της χωρίς να ανοίξει το φως. Είχε φέρει μια σακούλα με ψώνια μαζί της, που την έβαλε πάνω στο τραπέζι και άρχισε να την ψαχουλεύει. Εκείνος σάλεψε μέσα στον ύπνο του. «Συγνώμη που σε ξύπνησα, έφερα μερικά πράγματα για σένα».

«Δεν πειράζει, δεν κοιμόμουν». Προσπάθησε να σηκωθεί και τότε ο σουβλερός πόνος από το ραγισμένο του πλευρό του θύμισε απότομα τα τραύματά του. Βόγκηξε από τον πόνο, και την άφησε να βάλει το χέρι της γύρω από τους ώμους του για να τον διευκολύνει.

Εκείνη φέρθηκε σαν επαγγελματίας. Έβγαλε τις πιτζάμες του και περιποιήθηκε τις πληγές του. Μετά άπλωσε μια κίτρινη αλοιφή πάνω στις πληγές και τις μελανιές του. Όταν σιγουρεύτηκε ότι εκείνος ένωθε άνετα, του έδωσε μια ασπιρίνη για να απαλύνει τον πόνο. «Αγόρασα μακαρόνια για το δείπνο. Θα τα καταφέρεις να φας;».

Φαινόταν να νιώθει υποχρεωμένη γι' αυτόν. Μαγείρεψε τα μακαρόνια και του σέρβιρε στο κρεβάτι, και μετά, αφού φρόντισε να είναι άνετα, σηκώθηκε για να φύγει.

«Φεύγεις κιόλας», την ρώτησε.

«Ναι, φυσικά», είπε εκείνη.

«Δεν μπορείς να μείνεις; Μπορεί να σε χρειαστώ τη νύχτα. Μπορώ να κοιμηθώ στον καναπέ αν θες».

«Δεν ξέρω. Δεν είναι πολύ σωστό. Μετά βίας γνωρίζομαστε».

«Ξέρω πως μπαίνεις στο λεωφορείο κάθε πρωί και επιστρέφεις κάθε βράδυ. Σε παρακολουθώ βδομάδες».

Φαινόταν λίγο έκπληκτη. «Τι πράγμα; Με παρακολουθείς; Γιατί;».

«Δεν ξέρω. Φαίνεσαι διαφορετική, αυτό είναι όλο. Ξεχωρίζεις».

«Ξένη», εννοείς», είπε, προσπαθώντας να μη δείξει τον εκνευρισμό της, και σηκώθηκε για να φύγει».

«Όχι, σε παρακαλώ, μην φύγεις. Ειλικρινά, σε πρόσεξα γιατί σκέφτηκα ότι είσαι όμορφη. Διαφορετική. Και είσαι, έτσι δεν είναι; Δεν εννοώ ξένη, εννοώ απλά, ξέρεις... ελκυστική». Τώρα ήταν η σειρά του να κοκκινίσει από ντροπή.

Αλλά εκείνη τον κοιτούσε τρυφερά. «Είσαι λίγο αδέξιος με τα κορίτσια, έτσι; Αυτό που είπες ήταν πολύ γλυκό. Με συγκίνησες. Και το να με υπερασπιστείς μ' αυτό τον τρόπο, ήταν πολύ ηρωικό». Έσκυψε και τον φίλησε απαλά στα χείλη. Προσπάθησε μην αναπηδήσει από τον πόνο όταν το μελανιασμένο χείλος του πόνεσε με το άγγιγμα. «Συγγνώμη, συγγνώμη. Δεν έπρεπε να το κάνω αυτό. Δεν σκέφτηκα σωστά. Πάω τώρα, αλλά θα περάσω το πρωί να δω αν είσαι καλά».

Κάθε πρωί για τις επόμενες ημέρες, ερχόταν στο μικρό του διαμέρισμα στο δρόμο για τη σχολή της, και όταν επέστρεφε το βράδυ, του μαγείρευε το δείπνο του. Φρόντιζε τις πληγές του καθώς επουλώνονταν, και εκτός από το να

φτιάχνει τα γεύματά του, τακτοποιούσε και καθάριζε το διαμέρισμά του.

Η υγεία του βελτιωνόταν σιγά-σιγά και μπορούσε πια να τα κάνει όλα μόνος του.

Πήγαινε κάθε μέρα κούτσα-κούτσα στο μαγαζί της γειτονιάς για να ψωνίσει και επέστρεφε για να ετοιμάσει το φαγητό έτσι ώστε όταν εκείνη έφτανε το βράδυ να μπορεί να μείνει για να φάνε μαζί το δείπνο που είχε ετοιμάσει. «Μου φαίνεται ότι δε με χρειάζεσαι πια», του είπε ένα βράδυ.

«Τι; Φυσικά και σε χρειάζομαι», είπε. «Πώς θα τα καταφέρω χωρίς εσένα;».

«Τα κατάφερνες και πριν, έτσι δεν είναι; Τα πας πολύ καλύτερα, και νομίζω ότι ήρθε η ώρα να επιστρέψεις στα μαθήματά σου».

«Ναι, έτσι είναι, υποθέτω. Θα ήθελες να βρεθούμε πάλι αργότερα;»

«Γιατί όχι; Ξέρω πού μένεις και εσύ ξέρεις από πού παίρνω το λεωφορείο».

Εκείνο το βράδυ πήγαν μαζί σε ένα μπαρ και μετά πήγαν στο διαμέρισμά του για να φάνε το δείπνο που εκείνη επέμενε να μαγειρέψει. «Είναι η σειρά μου αύριο», είπε ο Τζιουζέπε.

Τις εβδομάδες που ακολούθησαν συναντήθηκαν πολλές φορές. Εκείνος πήγαινε στη στάση να τη χαιρετήσει όταν έφτανε, ή όταν οι παραδόσεις των μαθημάτων του αργούσαν εκείνη τον περίμενε σε ένα μπαρ κοντά στο

διαμέρισμα. Τη σύστησε σε κάποιους φίλους του από τη σχολή, αλλά είχε ο καθένας τη δική του ζωή.

Καθώς τα μαθήματα στη σχολή του τελίωναν και κόντευαν οι τελικές εξετάσεις, οι επαναλήψεις και η προετοιμασία για τις εξετάσεις τους εμπόδισαν να συναντιούνται τόσο συχνά. Πάντως δεν έχαναν ευκαιρία για να βρίσκονται. Μοιράζονταν την ίδια αγάπη για την όπερα και έκλειναν τις φθηνότερες θέσεις όρθιων στο θέατρο για να παρακολουθήσουν τις παλιές αγαπημένες όπερες των Βέρντι, Μπελίνι ή Ροσίνι, ή μία από τις καινούριες του νέου συνθέτη, του Πουτσίνι.

Την τελευταία μέρα των εξετάσεων την έβγαλε για φαγητό και είχαν ένα εορταστικό γεύμα με σαμπάνια.

«Είναι κάτι που θέλω να σε ρωτήσω», της είπε. Εκείνη τον κοίταξε, γεμάτη ανυπομονησία. «Είμαστε καλοί φίλοι;».

«Φυσικά και είμαστε! Τι σε κάνει να το ρωτάς αυτό;».

«Λοιπόν, είναι που..., ξέρεις, θα ήθελα να είμαι για σένα κάτι παραπάνω από φίλος». Έγινε κατακόκκινος από ντροπή. «Βλέπεις, σε συμπαθώ πάρα πολύ, το ξέρεις, έτσι δεν είναι; Και ελπίζω να με συμπαθείς κι εσύ!».

«Ναι, Τζιουζέπε. Φυσικά και σε συμπαθώ. Μου έσωσες τη ζωή, θυμάσαι;».

«Όχι, όχι μόνο γι' αυτό, σταμάτησε για λίγο. «Θέλω να πω, ότι νομίζω ότι είμαι...».

«Τι;». Τον κοίταξε με προσήλωση. «Τι προσπαθείς να μου πεις;».

Και επιτέλους της μίλησε: «Τα μαθήματά μου τώρα τελείωσαν και πρέπει να φύγω, για να βρω δουλειά, οτιδήποτε. Δεν αντέχω στη σκέψη ότι δε θα σε βλέπω πια». Την κοίταξε με μάτια γεμάτα αγωνία, περιμένοντας μια απάντηση. Εκείνη σοβάρεψε και τον κοιτούσε σκεφτική.

«Αυτό ήθελες να μου πεις;», ρώτησε. «Τι θέλεις να σου πω;».

«Απλά, να... Θέλω να σε ρωτήσω, αν θα έπρεπε να φύγω από εδώ, θα μπορούσες να έρθεις μαζί μου;».

Χαμογέλασε ευγενικά. «Γιατί το θέλεις αυτό; Δεν χρειάζεσαι πια νοσοκόμα, έτσι δεν είναι;».

«Όχι, όχι. Φυσικά και όχι. Μου το κάνεις πολύ δύσκολο. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι...», σταμάτησε για μια στιγμή. «Αυτό που σε ρωτάω είναι αν νομίζεις, ξέρεις..., θα μπορούσες να... Αχ, τα έκανα μαντάρα! Αυτό που θέλω να πω είναι, ότι νομίζω... όχι, δε νομίζω. Το ξέρω ότι σ' αγαπώ και θέλω να είσαι μαζί μου, στο μέλλον. Αν καταλαβαίνεις τι εννοώ».

«Λοιπόν, νομίζω ότι καταλαβαίνω. Δεν ξέρω πώς συνέβη, αλλά ούτε κι εγώ μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου χωρίς εσένα». Οπότε... Ναι, θέλω να είμαι μαζί σου. Αλλά οι δικοί μου...».

«Οι δικοί σου; Τι συμβαίνει με τους δικούς σου;».

«Είναι αρκετά αυστηροί. Οι γονείς μου έχουν πεθάνει. Με μεγάλωσε ο θείος μου. Είναι πολύ στενόμυαλος. Ο γιος του, ο ξάδελφός μου ο Κουρτ, μόλις επέστρεψε από τον πόλεμο. Ο

Θεός λέει ότι πρέπει να γυρίσω πίσω για να τον φροντίζω».

«Ω! Είναι τραυματισμένος;».

«Όχι, δεν το νομίζω. Αλλά έχει πάθει κατάθλιψη. Πιστεύει ότι αυτός και οι συμπολεμιστές του προδόθηκαν, ότι θα μπορούσαν να νικήσουν τον πόλεμο».

«Εσύ θες να γυρίσεις;».

«Όχι, φυσικά και όχι. Πρέπει να αποδεχθεί τι έγινε και να ξεχάσει τον πόλεμο. Χάσαμε, και ό,τι έγινε, έγινε. Και ειλικρινά, πιστεύω ότι είναι τυχερός που γύρισε πίσω σώος και αβλαβής. Έπρεπε να το δεχτεί αυτό και να συνεχίσει τη ζωή του. Είναι από τους τυχερούς. Αλλά ο θεός μου...».

«Τότε εξαρτάται από σένα. Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι θα είμαι δυστυχημένος αν φύγεις, και νομίζω κι εσύ το ίδιο». «Σου ζητώ...», έκανε μια παύση. «Ναι, για την ακρίβεια, σε ρωτάω...», έκανε πάλι μια παύση, «αν δέχεσαι να με παντρευτείς;».

Αυτό αρκούσε για τη Μαρία. Έσκυψε πάνω από το τραπέζι και τον φίλησε. «Φυσικά και θέλω! Μόνο που θα πρέπει να πω στον θείο μου ότι δεν θα μπορέσω να πάω τελικά».

Λίγες εβδομάδες αργότερα, τον Σεπτέμβριο του 1919, παντρεύτηκαν με πολιτικό γάμο, στον οποίο παρευρέθηκαν μόνο μερικοί φίλοι του Τζιουζέπε από το Ναυτικό, ο πατέρας του και η μητέρα του. Κουμπάρος του ήταν ο υποπλοίαρχος Γκραμάτικα. Από την οικογένεια της Μαρίας δεν ήρθε κανείς. Ο θεός της ισχυρίστηκε ότι ήταν πολύ

απασχολημένος. Της έστειλε ένα μάλλον σκληρό γράμμα, όπου της ευχόταν καλή τύχη, αλλά την επέκρινε που απογοήτευσε την οικογένειά της. Ο Κουρτ, αντίθετα, ήταν πιο ευγενικός. Στο γράμμα του τη συνεχάρη για το γάμο της και της ευχήθηκε καλή τύχη: «Μην σε νοιάζει για τον πατέρα. Θα είμαι εντάξει. Πρέπει μονάχα να σταθώ στα πόδια μου. Ελπίζω να μπορέσουμε να είμαστε σε επαφή, και σου εύχομαι καλή τύχη».

Μόλις πρόσφατα, είχε ανατεθεί στον Γκραμάτικα η διοίκηση της Λέρου ύστερα από την κατάληψή της από τους Ιταλούς. Στο πάρτι μετά τον γάμο περιέγραψε τη νέα του θέση, ενημερώνοντας τον Τζιουζέπε για τα συναρπαστικά σχέδια ανάπτυξης που έκαναν για το νησί. «Χτίζουμε μια νέα αεροπορική και ναυτική βάση εκεί. Δεν θα πιστέψεις πόσα πράγματα έχουν αλλάξει από τότε που πρωτοπήγαμε, το 1912. Έλα να μας επισκεφτείς. Υπάρχει πολλή δουλειά να κάνουμε».

«Μα δεν είχαμε συμφωνήσει να δώσουμε τα νησιά πίσω στους Τούρκους, ή στους Έλληνες, ή σε κάποιον τέλος πάντων;».

«Φαγώνονται μεταξύ τους. Οι Έλληνες φαίνεται ότι θα προσπαθήσουν να "πάρουν πίσω" την Μικρά Ασία από τους Τούρκους. Οι Τούρκοι μας λένε ότι κέρδισαν αυτό που ήθελαν από τον πόλεμο, διώχνοντας τους Συμμάχους από τα Δαρδανέλλια. Τους πονάει που έχασε η Γερμανία». Σε εκείνο το σημείο σταμάτησε και κοίταξε

με απολογητικό ύφος τη Μαρία. «Και έχουν ένα νέο τύπο που έχει αποκτήσει δύναμη, τον Μουσταφά Κεμάλ. Τον αποκαλούν «Ατατούρκ», δηλαδή "πατέρα των Τούρκων", και η αλήθεια είναι ότι έχει αρχίσει να γίνεται επικίνδυνος. Εάν όντως εισβάλλουν οι Έλληνες θα φάνε τα μούτρα τους, ή και χειρότερα ακόμα. Τέλος πάντων, αυτό σημαίνει ότι παραμένουμε στα νησιά για την ώρα, ίσως και μόνιμα. Πρέπει να αξιοποιήσουμε την "επένδυσή μας"».

Κοίταξε τον Τζιουζέπε. «Γιατί δεν έρχεσαι να δουλέψεις για μένα; Χρειαζόμαστε καλούς μηχανικούς. Θυμάμαι πώς έβαζες μπρος τις τουρμπίνες στο «Σαν Μάρκο». Μπορεί να ήταν καινούριες, αλλά σίγουρα είχαν χαλάσει πολλές φορές!».

«Και τώρα μιλάει και ελληνικά, το ήξερες αυτό;». Πετάχτηκε στη συζήτηση η Μαρία, βρίσκοντας την ευκαιρία να επαινέσει τον άντρα της.

«Τι μου λες! Αλήθεια; Αυτό θα μας βοηθούσε πάρα πολύ. Θα πρέπει να βάλουμε τους ντόπιους Έλληνες να κάνουν τις οικοδομικές εργασίες. Είναι πρόθυμοι, αλλά δεν έχουμε αρκετούς Έλληνες διερμηνείς».

«Κοίτα, ίσως είναι υπερβολικό να πω ότι μπορώ να μιλήσω ελληνικά. Είναι λίγο σκουριασμένα τώρα. Περισσότερο διδάχτηκα αρχαία, παρά νέα ελληνικά. Μερικές από τις λέξεις είναι ίδιες, αλλά ο τρόπος ομιλίας και η γραμματική έχουν αλλάξει, και θα χρειαστώ πολλή εξάσκηση και διάβασμα...».

Ο Γκραμάτικα είχε συμπαθήσει αμέσως τη Μαρία. Έμαθε πώς γνωρίστηκαν και είχε εντυπωσιαστεί που φρόντισε τόσο καλά τον φίλο του. Την είχε ήδη συμπαθήσει, παρά το γεγονός ότι η πατρίδα της ήταν η νικημένη Γερμανία. Οι Γερμανοί δεν έχαιραν εκτίμησης από τα συμμαχικά έθνη. «Αν υπάρχει ένα πράγμα που μπορώ να εγγυηθώ είναι ότι δεν υπάρχει χώρος, ούτε και χρόνος, βέβαια, στο μικρό μου «βασίλειο» για τέτοιες προκαταλήψεις. Χτίζουμε μια νέα χώρα και δεν θέλω να σκέφτομαι τι έγινε στο παρελθόν. Θα είσαι ιδιαίτέρως ευπρόσδεκτος στη Λέρο, να είσαι σίγουρος γι' αυτό».

Ο Τζιουζέπε και η Μαρία έφθασαν στη Λέρο το 1920. Όταν έφτασαν στη Λέρο με το υδροπλάνο, τους υποδέχτηκε θερμά ο παλιός φίλος του Τζιουζέπε. Το αεροσκάφος προσγειώθηκε στο Πόρτο Λάγκο και τροχοδρομήθηκε στο νέο υδατοδρόμιο που είχε φτιαχτεί απέναντι από τη νέα πόλη που χτιζόταν στον κόλπο. Τρεις μεγάλοι γερανοί, βαμμένοι με κόκκινο και λευκό χρώμα, είχαν κατασκευαστεί για να σηκώνουν τα υδροπλάνα έξω στην ακτή, και έκαναν διαπλάτυνση στην προκυμαία για να στεγαστούν τα υδροπλάνα σε νέα τεράστια υπόστεγα που χτίζονταν εκεί.

Η Μαρία ήταν κιόλας έγκυος και ο γιος τους, ο Μάρκο, γεννήθηκε μερικούς μήνες αργότερα σε ένα μικρό νοσοκομείο που οι Ιταλοί είχαν χτίσει στο νησί.

Κεφάλαιο 2

Jutland, Αγγλία και Γαλλία 1916 – 1920

«Τι ανόητος τρόπος να τρέχεις σε σιδηρόδρομο!», είπε ο Άρνολντ.

Σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του πολέμου, τα περισσότερα πλοία του Βρετανικού στόλου των πολεμικών πλοίων και των θωρακισμένων καταδρομικών βρίσκονταν αγκυροβολημένα στο Σκάπα Φλόου. Τα πλοία του κεντρικού στόλου σπάνια έβγαιναν στη θάλασσα, εκτός όταν ο γερμανικός στόλος έκανε επιθέσεις στο Σκάρμπορο, το Χάρτλπουλ και το Γουίμπυ, το 1914. Εκείνες τις μέρες άναψαν τις μηχανές τους και κατευθύνθηκαν νότια, αν και ήταν πολύ αργά πια για να αναχαιτίσουν τα γερμανικά καταδρομικά.

Το δικό του πλοίο, το καταδρομικό «HMS Indefatigable», επέστρεψε από τη Μεσόγειο εκείνες τις μέρες. Μετά από την καταδίωξη γερμανικού καταδρομικού στα Δαρδανέλια, έκανε μια στάση στη Μάλτα για ανεφοδιασμό και επισκευές. Τώρα έπλεαν με μεγάλη ταχύτητα για να αντιμετωπίσουν τον γερμανικό στόλο που ερχόταν απειλητικά από το νότο. Είχαν δει να έρχονται τα εχθρικά

πλοία, αλλά ο διοικητής τους, ο Ναύαρχος Μπίτυ, δεν θέλησε να επιτεθεί πρώτος, ούτε είχε αναδιατάξει τον στόλο του σε θέση μάχης όταν οι Γερμανοί άνοιξαν πυρ.

«Στην πραγματικότητα δεν βρισκόμαστε σε σιδηρόδρομο», -του απάντησε με σχολαστικό ύφος ο Έρνεστ, ο δεύτερος υπολοχαγός του,- «όπως σου έχω ξαναπεί!».

«Ναι, αλλά γιατί δεν πάμε να χτυπήσουμε τους μπάσταρδους, αντί να χαζολογάμε εδώ σαν παπάκια στο λούνα-παρκ; Να μάθουν να μην τα βάζουν με το Βρετανικό Ναυτικό και να τους τσακίσουμε μια για πάντα;».

Αυτό ήταν το συνεχές παράπονο του Άρνολντ και, αν και συμφωνούσαν σε μεγάλο βαθμό μαζί του, οι σύντροφοί του δεν ήθελαν να το παραδεχτούν. Κάτω, στην αίθουσα των αξιωματικών, δεν είχαν καν καταλάβει ότι η μάχη είχε ήδη ξεκινήσει.

Ο Έρνεστ είχε ενταχθεί στο πλήρωμα του πλοίου πρόσφατα, αποσπασμένος εμπειρογνώμων από το γραφείο Διοίκησης του Ναυαρχείου, και το όνομά του δεν υπήρχε ακόμα στη λίστα του πληρώματος. Μιλούσε άπταιστα τη γερμανική γλώσσα και είχε επαφές με κάποιους από τα πληρώματα του γερμανικού στόλου, όταν ήταν σε υπηρεσία κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του «Κάιζερ Μπιλ» στο Κάους το 1913. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, είχε τοποθετηθεί στην Υπηρεσία Πληροφοριών βοηθώντας στην αποκρυπτογράφηση μηνυμάτων που μετέδιδε το

γερμανικό Ναυτικό, και είχε ζητήσει να αποσπαστεί σε ένα από τα πολεμικά πλοία του στόλου, για να δει πώς χρησιμοποιούνται οι αποκρυπτογραφήσεις στην πράξη.

Ήχησε ο συναγερμός. «Άλλη μία καταραμένη άσκηση», είπε ο Άρνολντ, όσο περίμεναν τον σηματορό να έρθει και να τους δώσει εντολές. Κούμπωσε το μπουφάν του και περίμενε το νεαρό ναύτη που μπήκε φουριόζος στην αίθουσα. «Εντολή του καπετάνιου, ελάτε στη γέφυρα, και εξυπνάκια, αυτό δεν είναι άσκηση!».

«Τι; Έλα πίσω Χίγκινς! Τι εννοείς; Τι συμβαίνει εκεί πάνω;».

«Δεχόμαστε επίθεση. Γερμανικά θωρηκτά. Είναι πάρα πολλά! Μας επιτίθενται», φώναξε καθώς έτρεχε στη διπλανή αίθουσα αξιωματικών.

Ο Άρνολντ και οι σύντροφοί του έτρεξαν στη γέφυρα. Κούμπωσαν τα μπουφάν τους, έσφιξαν τις γραβάτες τους και έβαλαν τα καπέλα τους καθώς έτρεχαν. Η γέφυρα, έξι ορόφους πιο πάνω, γέμισε με αξιωματικούς, ανάστατους αλλά και ενθουσιασμένους, όσο ο πλοίαρχος – ήρεμος όσο ποτέ – κοιτούσε έξω από το παράθυρο.

Μπροστά τους δεν έβλεπαν τίποτα άλλο εκτός από θάλασσα. Πού και πού εμφανίζονταν συννεφάκια καπνού, αλλά διατήρησαν την ψυχραιμία τους, μέχρι που άκουσαν ένα βουητό πάνω από τα κεφάλια τους. «Αυτό πρέπει να είναι το τραίνο σου!», ψιθύρισε ο Έρνεστ. «Δεν ήταν στο πρόγραμμα, έτσι;». Μια βόμβα έπεσε κάνοντας ένα

μεγάλο παφλασμό από την άλλη πλευρά του πλοίου, και ακολούθησε ο ήχος του πολυβόλου που την είχε εκτοξεύσει.

«Ήσυχια παιδιά, σας παρακαλώ», είπε ο καπετάνιος. «Κύριε Τάλμποτ, στα πολυβόλα. Κύριε Τζένκινς αναφερθείτε στον αρχικελευστή. Να είστε σε επιφυλακή για αντιμετώπιση πυρκαγιάς παρακαλώ. Όσο πιο γρήγορα μπορείτε, κύριοι».

Ήταν η τελευταία φορά που ο Έρνεστ είδε τον φίλο του. Όταν έφυγαν από τη γέφυρα πήγαν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ο Άρνολντ προς την πρύμνη και ο Έρνεστ μπροστά.

Ο Έρνεστ κατέβηκε γρήγορα τα σκαλιά του καταστρώματος προς την πλώρη. Μπροστά και πίσω του άκουσε τους τεράστιους πυργίσκους των πυροβόλων του «Indefatigable» να στρέφονται στα εχθρικά πλοία, που ήταν ελάχιστα ορατά στον μακρινό ορίζοντα. Ο λευκός καπνός, όμως, πρόδιδε ότι τα κανόνια τους έριχναν πυρά. Ο Αρχικελευστής ήρθε να τον βρει στο κατάστρωμα. «Κύριε Τζένκινς, σας παρακαλώ, βάλτε αυτό το σωσίβιο. Δεν θα σας είναι χρήσιμο το χέρι σας αν αιμορραγεί, έτσι δεν είναι;».

Έβαλε τα χέρια του στις τρύπες του βαριού σωσιβίου, δένοντας τους ενισχυτικούς μάντες γύρω του και πήγε εκεί που στεκόταν ο Αρχικελευστής. «Τώρα είστε εντάξει, κύριε. Αν δεν έχετε αντίρρηση...». Ο Αρχικελευστής σταμάτησε ξαφνικά να μιλάει. Το βλέμμα του γέμισε τρόμο κοιτάζοντας

πίσω από τον Έρνεστ.

Ακούστηκε μια τρομερή κραυγή σαν ένα εξπρές τρένο να βγαίνει με ορμή από τούνελ. Βόμβες χτύπησαν στο πίσω μέρος του πλοίου και αμέσως μετά ακολούθησε μια τεράστια έκρηξη και λάμπει φωτιά, Ο «Indefatigable» μποτζάρισε και άλλαξε πορεία. Ο Έρνεστ ένιωσε ένα κύμα θερμού αέρα να τον σπρώχνει προς τα πίσω και να τον στροβιλίζει. Είδε έντρομος όλο το πρυμναίο τμήμα να καλύπτεται από πυκνό μαύρο καπνό και απειλητικές φλόγες. «Θεέ μου, Άρνολντ!».

«Μην ανησυχείς γι' αυτό παλικάρι μου, πιάσε τη μάνικα! Ο Αρχικελευστής επιστράτευσε την ομάδα των πυροσβεστών του και τον Έρνεστ. Σοκαρισμένος έβλεπε τις δυνατές φλόγες που έρχονταν τώρα από το πίσω μέρος, και προσπαθούσε να αποφασίσει τι έπρεπε να κάνει. «Εντάξει λεβέντες, ψυχραιμία. Ξεδιπλώστε τη μάνικα, εντάξει;», έδωσε εντολή ο Αρχικελευστής.

«Εντάξει», είπε ο Έρνεστ. «Όσο πιο γρήγορα μπορείτε ανοίξτε τη μάνικα!». Ένας ναύτης τράβηξε έξω τη μάνικα, ξετυλίγοντάς την από την πυροσβεστική φωλιά που ήταν αποθηκευμένη, ενώ ένας άλλος πήγε να ανοίξει τη βαριά βάνα. «Περιμένετε, μην την ανοίξετε μέχρι να είναι έτοιμη η μάνικα», είπε ο Έρνεστ. Ακόμα ένας κρότος από βόμβες και περισσότεροι παφλασμοί ακούστηκαν, καθώς οι ναυτικοί τραβούσαν την κορδέλα της μάνικας κατά μήκος του καταστρώματος προς τη φωτιά, πίσω από τη γέφυρα.

Σύντομα, η σφοδρότητα της φωτιάς, ήταν τόσο μεγάλη που δεν μπορούσαν να πλησιάσουν, και ο Έρνεστ έδωσε εντολή να ανοίξουν τη στρόφιγγα. Το νερό φούσκωσε μέσα στο λάστιχο, που έγινε άκαμπτο από την πίεση του νερού. Ο Έρνεστ βοήθησε τον ναύτη που κρατούσε την άκρη της στρόφιγγας να σταθεροποιήσει το στόμιο και να κατευθύνει το ακροφύσιο, που τώρα παλλόταν, προς τις φλόγες. Παρά την προσπάθειά τους, όμως, δεν κατάφεραν να τη σβήσουν. Η ένταση της φωτιάς, που τροφοδοτούνταν από το πετρέλαιο και από το ξύλο του καταστρώματος, μεγάλωνε συνεχώς. Τα κανόνια του πλοίου βρέθηκαν στον πυρήνα της φωτιάς, και οι βόμβες τους άρχισαν να εκρήγνυνται, με έναν τρομακτικό και υπόκωφο γδούπο. Η φωτιά κυνηγούσε τους άντρες, που έτρεχαν τρεκλίζοντας προς τους πυροσβέστες, αλλά δεν προλάβαιναν να της ξεφύγουν και τους εγκλώβιζε, καίγοντας τα ρούχα τους και τις σάρκες τους.

Η φωτιά, αφού έκαψε όλα τα καύσιμα, άρχισε να τίθεται υπό έλεγχο και φαινόταν ότι το πλοίο μπορεί και να άντεχε, αν και σακατεμένο. Αλλά τότε, άλλος ένας κανονιοβολισμός από μεγάλη απόσταση που έριξαν οι Γερμανοί εισβολείς, κατάφερε να χτυπήσει το πλοίο στο χειρότερο μέρος, – στον πυργίσκο του ελαφρά θωρακισμένου εμπρόσθιου πυροβόλου- και προκάλεσε μια τεράστια έκρηξη που βύθισε τη γέφυρα. Μια πύρινη μπάλα φωτιάς έπεσε πάνω στους πυροσβέστες, και αμέσως περικύκλωσε τον Αρχικελευστή και τους άνδρες που ήταν μαζί του. Ο Έρνεστ, που

κρατούσε ακόμα τη μάνικα, την ένιωσε να χαλαρώνει, κι εκείνη τη στιγμή η έκρηξη τον χτύπησε και ένιωσε να εκσφενδονίζεται στον αέρα, να χτυπά στην κουπαστή και να πετάγεται στη θάλασσα. «Τι γαμημένος τρόπος να πεθάνεις!», πρόλαβε να σκεφτεί παρά τον τρόμο του, καθώς έπεφτε στο νερό.

Έπεσε στη θάλασσα σαν πέτρα που αναπηδούσε στο νερό. Έβγαλε όλο τον αέρα από τα πνευμόνια του και βυθίστηκε ξανά κάτω από την επιφάνεια. Το βαρύ σωσίβιο και τα ρούχα του τον δυσκόλευαν, και τον έπιασε πανικός, αλλά τελικά κατάφερε να κολυμπήσει και να ανέβει στην επιφάνεια. Ρούφηξε απεγνωσμένα αέρα για να γεμίσει τους πνεύμονές του. Το σωσίβιο είχε πάει ψηλά μέχρι το πηγούνι του, αλλά ήταν αυτό και οι οδηγίες του Αρχικελευστή που τον είχαν σώσει. Κατάφερε να βγάλει τα παπούτσια του και τώρα επέπλεε πιο ελεύθερα.

Ο Έρνεστ διαπίστωσε ότι είχε πεταχτεί αρκετά μακριά από το πλοίο, που πλέον είχε τυλιχθεί ολόκληρο στις φλόγες. Φοβήθηκε ότι από στιγμή σε στιγμή θα γινόταν νέα έκρηξη και κολύμπησε γρήγορα, για να απομακρυνθεί ακόμα περισσότερο. Αλλά κάτι τέτοιο δεν έγινε. Σιγά σιγά, έγειρε προς τα εμπρός και, σαν μια τεράστια πάπια, έδειξε την ουρά της στον ουρανό και γλίστρησε μέσα στη θάλασσα. Οι προπέλες εξακολουθούσαν να γυρίζουν αργά, κάνοντας ένα φρικτό διαπεραστικό και υπόκωφο θόρυβο αφήνοντας μια ρουφήχτρα, που άφηνε πίσω του το πλοίο

που βυθιζόταν, γεμάτη από καπνούς, η οποία προσπαθούσε να τον παρασύρει μέσα της. Δυο-τρεις φορές τον τράβηξε κάτω και μέσα στον πανικό του αναγκάστηκε να βάλει όλη του τη δύναμη και να συρθεί με δυσκολία έξω από την επιφάνεια για να πάρει μια ανάσα, πριν τον ξανατραβήξει κάτω. Τέλος -του φάνηκε σαν να κράτησε ώρες- η πίεση της ρουφήχτρας μειώθηκε και μπορούσε τώρα να επιπλεύσει, νιώθοντας τον έντονο πόνο του αλμυρού νερού στην πλάτη του, και χωρίς να το συνειδητοποιεί, προστατευόταν μόνο από το σακάκι και το πουκάμισο που φορούσε όταν βγήκε τρέχοντας από την αίθουσα αξιωματικών, που είχαν κουρελιαστεί από την σφοδρή έκρηξη που τον είχε εκσφενδονίσει.

Κοίταξε γύρω του ψάχνοντας για σημάδια ζωής, για κάποιον επιζώντα, αλλά τίποτα. Το μόνο που έβλεπε ήταν συντρίμια να επιπλέουν και μερικά ναυτικά καπέλα. Μια τεράστια φούσκα έσκασε με έναν διαβολικό θόρυβο στο σημείο όπου το πλοίο είχε βυθιστεί, καταβρέχοντάς τον με βρώμικο, γεμάτο με πετρέλαιο νερό, και ακολούθησε ένα παλιρροϊκό κύμα που σχεδόν τον βύθισε ξανά. Αν δεν είχε βρει μια μεγάλη ξύλινη παλέτα να επιπλέει εκεί κοντά, δεν θα είχε βρει ποτέ δύναμη να παραμείνει ζωντανός μέσα στα παγωμένα νερά.

Εντόπισε ένα μικρό αντιτορπιλικό να σπεύδει στο σημείο όπου το τεράστιο πλοίο είχε βυθιστεί. Επιβράδυνε καθώς πλησίαζε και οι ναύτες παρατάχτηκαν στο κατάστρωμα

ψάχνοντας για επιζώντες. Κατάφερε να σηκώσει το χέρι του και να το κουνήσει με όση δύναμη του απέμεινε αδύναμα για να τον δουν. Το πλοίο πέρασε δίπλα του, και το κύμα που σήκωσε παραλίγο να ανατρέψει την εύθραυστη σχεδία του. Οι ναύτες έψαχναν προς τη μεριά του, αλλά δεν είδε καμία ένδειξη στα πρόσωπά τους ότι τον αναγνώρισαν. Φώναξε όσο πιο δυνατά μπορούσε, παρά το βουητό που έκανε το πλοίο. Σήκωσε λίγο ακόμα το σώμα του έξω από το νερό και κούνησε ξανά το χέρι του, αλλά η φωνή του έβγαινε με ζόρι πια από την προσπάθεια, αλλά στο τέλος τα κατάφερε. Ένας από τους ναύτες τον εντόπισε ξαφνικά και φώναξε στους συντρόφους του. Ο ναύτης τους έδειξε το σημείο που βρισκόταν ο Έρνεστ φωνάζοντας: «Άνθρωπος στη θάλασσα», το κλασικό ναυτικό παράγγελμα που είχε μάθει από τους εκπαιδευτές του Ναυτικού. Το πλοίο έκοψε ταχύτητα και γύρισε πίσω.

Ο επικεφαλής αξιωματικός έφυγε επειγόντως για να καθοδηγήσει μια άλλη ομάδα να καθελκύσει μία από τις λέμβους του αντιτορπιλικού. Η λέμβος έπεσε στο νερό και οι ναύτες κωπηλάτησαν γρήγορα για να φτάσουν στον Έρνεστ. Μόλις είχε χάσει την ξύλινη παλέτα οι ναύτες τον ανέσυραν από το νερό. Γενναιόδωρα χέρια τον σκέπασαν με κουβέρτες και έχασε τις αισθήσεις του καθώς τον πήγαιναν πίσω στο πλοίο.

***

«Θες να αφήσεις τώρα την κουβέρτα, υπολοχαγέ; Θα σου δώσουμε μία άλλη, καθαρή και στεγνή».

Ο Έρνεστ μεταφέρθηκε ημιλιπόθυμος από τους φρικτούς πόνους στο κατάστρωμα. Όταν άρχισε να συνέρχεται ήταν ακόμα γαντζωμένος στην κουβέρτα που του είχαν δώσει οι διασώστες του, και την κρατούσε σαν να εξαρτιόταν η ζωή του από αυτήν.

«Τι; Ω, Ναι, ευχαριστώ, ευχαριστώ πολύ», είπε, αλλά και πάλι δεν την άφηνε.

Ο υπομονετικός νοσοκόμος άνοιξε απαλά τα δάχτυλά του και του πήρε την κουβέρτα: «Τώρα πρέπει να σε βοηθήσουμε να γδυθείς και να καθαριστείς, εντάξει;».

Ο νοσοκόμος του έβγαλε σιγά-σιγά τα ρούχα και έσφιξε τα δόντια όταν είδε τα τραύματα του Έρνεστ. «Πόσο χάλια είναι;», τον ρώτησε αναπνέοντας με δυσκολία. Ο πόνος έγινε πιο έντονος όταν ο νοσοκόμος τράβηξε τα κουρελιασμένα κομμάτια υφάσματος που είχαν κολλήσει στη βασανισμένη του σάρκα.

«Είναι λίγο χάλια, παλιόφιλε. Μη φοβάσαι όμως, έχω δει και χειρότερα». Του είπε ψέματα. Δεν είχε ξαναδεί τραυματία σε χειρότερη κατάσταση. «Θα σε φροντίσουμε εμείς, μην ανησυχείς».

Συνέχισε να κόβει προσεκτικά τα ρούχα του Έρνεστ,

βγάζοντας επιφωνήματα αποδοκιμασίας όσο το έκανε. Χρησιμοποίησε βαμβακερό μαλλί εμποτισμένο σε κρύο φρέσκο νερό, έπλυνε προσεκτικά και καθάρισε όσο μπορούσε, προσπαθώντας να μην ακούει τα γεμάτα πόνο βογγητά του Έρνεστ. «Κρατήσου, λίγο ακόμα. Ορίστε, τελειώσαμε προς το παρόν» είπε, και τον σκέπασε με ένα σεντόνι.

Έρθε να τον δει ο γιατρός του πλοίου. «Πώς σου φαίνεται;», ρώτησε το νοσοκόμο.

«Αρκετά άσχημα. Μεγάλο μέρος του σώματός του έχει καεί και έχει ανοιχτές πληγές γεμάτες πετρέλαιο. Έκανα ό,τι μπορούσα για να τον καθαρίσω, αλλά θα χρειαστεί πολύ περισσότερη βοήθεια από όση μπορούμε να του δώσουμε εδώ».

Ο γιατρός μπήκε στο δωμάτιο και σήκωσε το σεντόνι. «Κρυώνω πολύ. Μπορείτε να δυναμώσετε τη θερμοκρασία;», είπε ο Έρνεστ.

«Ναι, θα το πω στο νοσοκόμο». Κοίταξε τις πληγές και το σκοτεινιασμένο πρόσωπο του Έρνεστ. Είχε χάσει το χρώμα του από τον πόνο και από τις επώδυνες πληγές στο σώμα του. Ψιθύρισε στο νοσοκόμο: «Φοβάμαι ότι ο καημένος ο φιλαράκος μας δεν θα τα καταφέρει. Προσπάθησε μονάχα όσο μπορείς να τον κάνεις να μην υποφέρει. Μορφίνη όποτε το χρειάζεται. Συνέχισε να τον λούζεις και καθάρισε τις πληγές του. Είναι το μόνο που μπορούμε να κάνουμε για να μην υποφέρει. Αμφιβάλλω αν θα βγάλει τη νύχτα».

Και όμως, την έβγαλε... Κι εκείνη τη νύχτα και πολλές άλλες. Το επόμενο πρωί ο γιατρός έμεινε έκπληκτος. Βρήκε τον Έρνεστ να αναπνέει και να έχει και λίγο χρώμα στα μάγουλά του. Ο νοσοκόμος, αντιθέτως, φαινόταν καταβεβλημένος και χλωμός. «Έκανες σπουδαία δουλειά», είπε ο γιατρός. «Πώς κατάφερες να τον καθαρίσεις τόσο καλά;».

«Δεν μπορώ να τον αφήσω, γιατρέ. Φαίνεται να είναι ο μόνος επιζών, ο κακομοίρης! Καθάρισα τις πληγές του από όσο περισσότερο πετρέλαιο και στάχτη μπορούσα. Είναι ακόμα αρκετά άσχημα, αλλά νομίζω ότι οι μεγαλύτερες πληγές είναι καθαρές, και καμία από αυτές δεν φαίνεται να είναι πολύ βαθιά. Έχει άσχημα εγκαύματα, όμως τα καθάρισα και προσπάθησα να του μετριάσω τον πόνο. Ευτυχώς, από τότε που ενήργησε η μορφίνη είναι αναίσθητος την περισσότερη ώρα».

«Ωραία, ξεκουράσου. Θα τον εξετάσω τώρα».

Όσο ο γιατρός τον εξέταζε προσεκτικά, -γιατί ο Έρνεστ έχανε και ξανάβρισκε τις αισθήσεις του συνεχώς- σφύριζε ένα μικρό σκοπό και μουρμούριζε μέσα από τα δόντια του. «Ναι, άσχημο κάψιμο, αλλά είναι καθαρό, δεν έκανε πληγή. Πολύ τυχερός!». Ένας άλλος νοσοκόμος, που αντικατέστησε τον προηγούμενο, τον βοηθούσε. Έβαλε ιώδιο στις χειρότερες πληγές, κάνοντας ράμματα εδώ και εκεί, και έβαλε αλοιφή στα εγκαύματα.

Επιτέλους, τελείωσε. «Μπορείς να με ακούσεις;», τον

ρώτησε. Ο Έρνεστ κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. «Νομίζω -ελπίζω- ότι είσαι πολύ τυχερός. Έχεις μερικά πολύ άσχημα κοψίματα και μελανιές, και κάποια άσχημα εγκαύματα, αλλά δεν είναι τόσο άσχημα όσο φαινόταν πριν σε καθαρίσουμε. Πρέπει να ευχαριστήσεις τον νοσοκόμο σου. Έχει κάνει πολύ καλή δουλειά. Θα τα μπαντάρουμε τώρα. Επιστρέφουμε στο Σκάπα Φλόου. Πρέπει να είσαι στο νοσοκομείο μέχρι αύριο».

Το σκάφος αγκυροβόλησε αργότερα το ίδιο βράδυ. Ο νοσοκόμος που τον είχε φροντίσει αρχικά είχε ξανά βάρδια, και τον ξύπνησε. «Τι κάνεις, παλιόφιλε; Έχουμε ρίξει άγκυρα τώρα, οπότε θα σε πάρουμε από δω σύντομα».

«Είμαι καλά», είπε ο Έρνεστ. Δεν πονάω καθόλου».

«Μπράβο αγόρι μου. Έτσι σε θέλω!».

Οι ορντινάντσες που ήρθαν να τον πάρουν έφεραν ένα φορείο. Έβαλαν μια κουβέρτα από κάτω του, σηκώνοντας προσεκτικά πρώτα τα πόδια του και μετά τον κορμό του. Συγκρατήθηκε να μην φωνάξει όταν άγγιζαν τυχαία τα εγκαύματά του. Όταν η κουβέρτα μπήκε στη θέση της τέσσερις άνδρες τον σήκωσαν προσεκτικά και τον έβαλαν στο φορείο. Τον κουβάλησαν έξω από τον θάλαμο και τον πήγαν πάνω στο κατάστρωμα. Χρειάστηκε να γωνιάσουν το φορείο για να τον μεταφέρουν από την ξύλινη σκάλα αποβίβασης στην αποβάθρα και από εκεί στο ασθενοφόρο που τον περίμενε. Εκείνος δεν μπορούσε να σταματήσει να ουρλιάζει από τους πόνους κάθε φορά που οι επίδεσμοί του

τριβόταν πάνω στο βασανισμένο του δέρμα.

Έφυγαν με τον Έρνεστ και μετά από μια, ευτυχώς, σύντομη διαδρομή, τον μετέφεραν στο νοσοκομείο και τον έβαλαν σε μια πτέρυγα με επιζώντες από άλλα βρετανικά πλοία. Και ήταν ελάχιστοι, σε σύγκριση με τον αριθμό των ναυτικών που είχαν σκοτωθεί στη μάχη. Η οδύνη τους φαινόταν στα γκρίζα πρόσωπά τους και στις γκριμάτσες πόνου. Μεταφέρθηκε σε ένα κρεβάτι. Υπέφερε και πάλι όταν άγγιζε η κουβέρτα τις πληγές του, αλλά ο Έρνεστ, κοιτάζοντας τον φουκαρά στο διπλανό κρεβάτι, κατάλαβε ότι οι πόνοι του δεν ήταν μεγαλύτεροι από εκείνους των άλλων τραυματιών. Ο ναύτης είχε μια τέντα στημένη πάνω από τα πόδια του, και τα χέρια του ήταν πολύ μπανταρισμένα, όπως και το κεφάλι του. Ήταν απλώς ξαπλωμένος εκεί, σιωπηλός, χωρίς τις αισθήσεις του, και άσπρος σαν το πανί, όπως τα σεντόνια που τον σκέπαζαν, ανασαίνοντας μόνο αδύναμα. Αργότερα μέσα στη νύχτα όπως τον κοιτούσε ο Έρνεστ, οι αναπνοές του έγιναν ακόμα πιο αδύναμες και αργές, και κάποια στιγμή ο Έρνεστ συνειδητοποίησε ότι απλά σταμάτησε να αναπνέει. Το πρωί ήρθε μια νοσοκόμα. Κοίταξε τον καημένο τον άντρα και κάλεσε τις ορντινάντσες που ήρθαν αμέσως και χωρίς πολλά-πολλά έβαλαν τη σορό του σε ένα φορείο και τον πήραν. Μόνο όταν βγήκε η τέντα ο Έρνεστ είδε ότι είχε χάσει και τα δυο του πόδια.

Για πολλές μέρες ο Έρνεστ κειτόταν στο κρεβάτι του

νοσοκομείου, και κατά τακτά διαστήματα τα τραύματά του καθαρίζονταν και απολυμαίνονταν. Μερικές μέρες ο πόνος ήταν τόσο αφόρητος, που το μόνο που ήθελε ήταν να πεθάνει, αλλά η ανάμνηση των αντρών του πληρώματος που χάθηκαν τον βοήθησε να κρατηθεί. «Δεν θα πεθάνω, δεν θα πεθάνω. Δεν θα με πάρουν κι εμένα νεκρό από εδώ μέσα», ήταν συνεχώς η σκέψη του.

Αργότερα μεταφέρθηκε σε ένα νοσοκομείο στο Λονδίνο που ήταν ειδικευμένο στη θεραπεία εγκαυμάτων όπως τα δικά του. Το σώμα του ήταν πληγωμένο, αλλά όμως θεραπευόταν. Ο πόνος γινόταν σιγά-σιγά μια αμυδρή ανάμνηση, παρόλο που η ενόχληση που είχε μέχρι να επουλωθούν οι πληγές στο καμένο του δέρμα, ήταν μόνιμος σύντροφος.

Όταν μπήκε το 1918 ήταν πια σε θέση να επιστρέψει στην οικογένειά του, στο Ντιλ του Κεντ, για να αναρρώσει. Αν και ακόμα πονούσε λίγο από τα εγκαύματα, που έπρεπε να καθαρίζονται κάθε μέρα, οι πληγές είχαν επουλωθεί και οι μώλωπές του είχαν σχεδόν εξαφανιστεί.

Κάθε μέρα περπατούσε περίπου ένα μίλι από το σπίτι του κατά μήκος του Τσέρτς Παθ κατόπιν οδηγίας των γιατρών πριν από το εξιτήριο, για να βρει τη φόρμα του και να ανακάμψει. Ήταν ένας υπέροχος ήσυχος περίπατος, και διέσχισε μόνο δύο δρόμους μέχρι να φτάσει στην παραλία. Στην αρχή, αυτός ο καθημερινός περίπατος, αν και ωφέλιμος, τον κούραζε πολύ και πονούσε, και

χρειαζόταν πάνω από δύο ώρες για να τελειώσει τη διαδρομή. Το νοσοκομείο του είχε δώσει δεκανίκια, αλλά δυσκολεύτηκε μέχρι να τα συνηθίσει. Του πήρε πολύ καιρό να μάθει να στηρίζεται σ' αυτά, κάνοντας το ένα οδυνηρό βήμα μετά το άλλο. Αλλά σταδιακά ανέκτησε τις δυνάμεις του και μπορούσε να απολαμβάνει τον ζεστό καιρό καθώς πλησίαζε το καλοκαίρι.

Είχε ένα εβδομαδιαίο τσεκ-απ με ένα γιατρό, τον γιατρό Φιλντ, που είχε το ιατρείο του στους στρατώνες των πεζοναυτών στο Γουόλμερ. Τις πρώτες εβδομάδες, ο γιατρός έπρεπε να ελέγχει τους επιδέσμους για να βεβαιωθεί ότι οι πληγές του επουλώθηκαν σωστά. Αργότερα αφαίρεσε τα ράμματα και είπε στον Έρνεστ ότι δεν χρειαζόταν πλέον να τον βλέπει κάθε βδομάδα. «Έχεις σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο, Υπολοχαγέ. Πώς νιώθεις;».

«Πολύ καλά, γιατρέ, σε γενικές γραμμές. Αλλά έχω ακόμα εφιάλτες».

«Ναι, το θυμάμαι. Δεν με εκπλήσσει μετά από αυτά που πέρασες».

«Νιώθω ότι έχω χάσει εντελώς το κουράγιο μου. Ξυπνάω με κρύο ιδρώτα τις περισσότερες νύχτες και δεν μπορώ να ξανακοιμηθώ. Βλέπω κάθε φορά τον ίδιο εφιάλτη, τους ναύτες να εξαφανίζονται μπροστά μου μέσα σε μια μπάλα φωτιάς. Θέλω να τους βοηθήσω, αλλά δεν μπορώ, γιατί είμαι κατατρομαγμένος».

«Όπως σου είπα, δεν με εκπλήσσει. Υπομονή, τα πας πολύ καλά. Χρειάζεσαι ακόμα τα δεκανίκια;».

Ο Έρνεστ έδειξε το δεκανίκι που είχε αφήσει δίπλα στην καρέκλα του. Όπως βλέπεις, έχω μείνει μόνο με ένα τώρα. Υποθέτω ότι δεν το χρειάζομαι πραγματικά, αλλά νιώθω σιγουριά να το έχω μαζί μου».

«Πιστεύω ότι μόλις σταματήσεις να το χρησιμοποιείς, θα νιώσεις πολύ καλύτερα».

Στις αρχές του καλοκαιριού απαλλάχτηκε από τα δεκανίκια του. Κάθε μέρα που πήγαινε στην παραλία, περιπλανιόταν βλέποντας τα σκάφη τύπου караβέλας να σέρνονται μέσα και έξω από τη θάλασσα δεμένα με αλυσίδες σε μεγάλα βαρούλκα, αγκυροβολημένα στην παραλία. Ο ήχος των κυμάτων στα βότσαλα έγινε ο σύντροφός του και απολάμβανε να βλέπει τα γκρίζα νερά απέναντι μέχρι το Γκούντγουιν Σαντς. Μια ξάστερη μέρα μπορούσες να δεις καθαρά μέχρι και τα κατάρτια των ναυαγίων.

«Θα μπορούσα να βρίσκομαι κι εγώ μέσα σ' ένα ναυάγιο», σκέφτηκε.

Τα ραντεβού του με τον γιατρό Φιλντ ήταν προγραμματισμένα κάθε μήνα και τον Αύγουστο του 1918 έκανε τις τελευταίες γενικές εξετάσεις.

«Πώς νιώθεις τώρα;», ρώτησε ο γιατρός.

«Σωματικά, καλά. Έκανα πολλούς περιπάτους και λίγο ελαφρύ τρέξιμο κατά μήκος της παραλίας. Δεν μπόρεσα να

μπω στο νερό. Πολλές κακές αναμνήσεις».

«Λοιπόν, νομίζω ότι είσαι έτοιμος να επιστρέψεις στην ενεργό δράση. Ωστόσο, θα προτείνω να κάνεις μια δουλειά γραφείου για λίγους μήνες, μέχρι να είμαστε σίγουροι ότι είσαι σε καλή κατάσταση. Δεν μου είπες ότι δούλευες στο Ναυαρχείο στο παρελθόν;».

«Ναι, έτσι είναι. Γνωρίζω γερμανικά και μετέφραζα έγγραφα γι' αυτούς, τηλεγραφικά μηνύματα, τέτοια πράγματα».

«Ωραία. Θα σου συνιστούσα να επιστρέψεις εκεί προς το παρόν. Αν αργότερα νιώσεις αρκετά δυνατός, ίσως μπορέσεις να ξαναγυρίσεις στη θάλασσα. Αλλά τώρα που οι Αμερικανοί μπήκαν στον πόλεμο, αμφιβάλλω ότι θα διαρκέσει για πολύ ακόμα».

Έτσι, τον Σεπτέμβριο τον κάλεσαν πίσω για να συνεχίσει τα ελαφρά του καθήκοντα στο Ναυαρχείο, ακριβώς στη στιγμή για να δει την ήττα των γερμανικών δυνάμεων το Νοέμβριο του ίδιου έτους. Εκεί έμαθε ότι ήταν μόνο ένας από τους τρεις τυχερούς που επιβίωσαν από την καταστροφική βύθιση του «Indefatigable» στη μάχη του Γιούτλαντ. Κι επειδή η απόσπασή του στο πλοίο είχε γίνει μόλις λίγες μέρες πριν εκείνη την απαίσια μέρα, δεν εμφανίστηκε καν το όνομά του στον κατάλογο του πληρώματος. Παρά την τρομακτική του εμπειρία τουλάχιστον επέζησε από τον πόλεμο, σε αντίθεση με τόσους πολλούς από τους συντρόφους του.

Δεν ξαναπήγε στη θάλασσα, μέχρι εκείνη την τελευταία φορά.

****

Ο διοικητής του Έρνεστ ήρθε στο γραφείο του λίγο μετά την Ανακωχή. «Μιλάς πολύ καλά γερμανικά, έτσι δεν είναι;». Δεν περίμενε απάντηση, η ερώτηση ήταν εντελώς ρητορική, και συνέχισε: «Θέλουμε να πας στη Γαλλία. Η Επιτροπή Ανακωχής ετοιμάζεται να συζητήσει τους όρους της παράδοσης. Πρέπει να αποφασίσουμε τι θα κάνουμε με το γερμανικό Ναυτικό, και πρέπει να πάρουμε όσο περισσότερες πληροφορίες απ' αυτούς. Είσαι έτοιμος για κάτι τέτοιο; Ξέρω ότι ήσουν στο Γιούτλαντ. Μπορείς να τα καταφέρεις;».

«Ναι, έτσι νομίζω. Έχω ξεπεράσει τα προβλήματά μου, καιρό τώρα».

Κι όμως, δεν τα είχε ξεπεράσει. Ακόμα έκανε άσχημο ύπνο, και συχνά ξυπνούσε από τον ίδιο εφιάλτη, στον οποίο άκουγε τους αρρωστημένους ήχους που έβγαιναν όταν η θάλασσα ρουφούσε το πλοίο και εκείνο εξαφανιζόταν μέσα της. Τα εγκαύματα και οι πληγές του θεραπεύτηκαν, αλλά οι ουλές που έμειναν τον πονούσαν όταν τραβούσε το δέρμα του, για να του θυμίζουν το μαρτύριό του. Είχε ανάγκη να τα αφήσει όλα αυτά πίσω του και δεν υπήρχε καλύτερος τρόπος από το να βοηθήσει στη συμφιλίωση των δύο λαών.

Το ταξίδι του στο Παρίσι από το Κρίκλγουντ, μια θλιβερή συννεφιασμένη και υγρή μέρα, ήταν η αφορμή για να μπει πρώτη φορά σε αεροπλάνο. Το βομβαρδιστικό αεροπλάνο του Χάντλεϊ Πέιτς που είχε μετατραπεί σε επιβατικό, δεν ήταν ό,τι πιο άνετο για ταξίδι. Ήταν κρύο και θορυβώδες. Είχαν βάλει αντί για καθίσματα μουσαμάδες πάνω σε μεταλλικούς σκελετούς, που τους ένιωθε να χώνονται στους μηρούς του και μπορούσε να αισθανθεί το κρύο μέταλλό τους ακόμα και μέσα από το ζεστό ναυτικό του παλτό. Οι κινητήρες είχαν ανάψει και ένιωσε το αεροπλάνο να ασκεί πίεση στα φρένα του. Στη συνέχεια, κλυδωνίστηκε για λίγο κατά μήκος του χορταριασμένου αεροδιαδρόμου, και ένιωσε την ουρά του να ανεβαίνει καθώς επιτάχυνε. Γαντζώθηκε στη θέση του καθώς το αεροσκάφος αγκομαχούσε πάνω στο έδαφος, φοβούμενος ότι αυτό θα μπορούσε να συνεχιστεί και να χτυπήσει πάνω στα κτήρια που είχε δει στο τέλος του αεροδιαδρόμου. Με τους κινητήρες να βρυχώνται, το αεροσκάφος ανυψώθηκε, -στην αρχή αρκετά αργά και διστακτικά-, και στη συνέχεια είδε τα κτήρια του αεροδρομίου να περνούν από κάτω καθώς ανέβαινε σιγά-σιγά. Πέταξαν πάνω από το δυτικό Λονδίνο και πήγαν νότια. Σε λιγότερο από μια ώρα, πέρασαν πάνω από γκρεμούς και μια παραλία με θολά νερά. Από κάτω φορτηγά πλοία περνούσαν κατά μήκος της Μάγχης προς κάθε κατεύθυνση, μεταφέροντας αγαθά από και προς τα πολυσύχναστα λιμάνια της Ολλανδίας και

της Βρετανίας. Η θάλασσα ήταν μαυρισμένη και διάσπαρτη με κορυφές κυμάτων που έσκαγαν. Τον έπιασε ρίγος όταν θυμήθηκε την τελευταία φορά που είχε δει τη θάλασσα από ψηλά, όταν στεκόταν στα καταστρώματα του μοιραίου «Indefatigable». Ανακουφίστηκε όταν έφτασαν στις γαλλικές ακτές και άρχισαν να προσγειώνονται στο αεροδρόμιο του Λε Μπουρζέ. Το αεροπλάνο κατέβηκε σε έναν χορταριασμένο αεροδιάδρομο που τον προσπερνούσαν όλο πιο γρήγορα καθώς πλησίαζαν. Με ένα απαίσιο τρέκλισμα προσγειώθηκε στο έδαφος και ένωσε την πέδηση να ενεργοποιείται και τις μηχανές να σβήνουν.

Το αεροπλάνο τροχοδρόμησε και σταμάτησε στο γρασίδι, κοντά σε ένα σκέπαστρο. Ένας άντρας στεκόταν ακριβώς στην είσοδο της σκηνής, κομπός και καλά ντυμένος με ένα μονάτο σκούρο παλτό, μεταξωτό κασκόλ γύρω από το λαιμό του, δερμάτινα γάντια και ένα καπέλο ρεπούμπλικα. Ο Έρνεστ παρατήρησε ότι παρά τον υγρό καιρό τα παπούτσια του άστραφταν. Περίμενε να σταματήσουν σιγά-σιγά οι μηχανές του αεροπλάνου και μετά περπάτησε έως την πόρτα του για να υποδεχτεί τον Έρνεστ. Δεν έδωσε το χέρι του, απλά υποκλίθηκε ελαφρά και είπε: «Διοικητά Τζένκινς; Χαίρομαι που σας γνωρίζω. Το όνομά μου είναι Τζον Σμιθ, και δεν είναι ψευδώνυμο, σας διαβεβαιώνω».

Ο Τζον Σμιθ είχε ανοικτό, φιλικό χαρακτήρα και ο Έρνεστ συμπάθησε αμέσως τον νεαρό άντρα. Στον δρόμο για το Παρίσι ο Σμιθ τον ενημέρωσε για το σχέδιο να

υποβαθμίσει το γερμανικό πολεμικό Ναυτικό σε μια αμιγώς αμυντική δύναμη. «Το πρόβλημά μας είναι οι "Βάτραχοι" (οι Άγγλοι αποκαλούν «Βάτραχους» τους Γάλλους γιατί τους αρέσει να τρώνε βατραχοπόδαρα). Θέλουν το μερτικό τους από τον πόλεμο και πολλά περισσότερα. Η Γερμανία θα χρεωκοπήσει εντελώς αν καταφέρουν να γίνει το δικό τους».

«Δεν μπορώ να πω ότι με νοιάζει και ιδιαίτερα», είπε ο Έρνεστ. «Αν με ρωτάς, αυτοί ξεκίνησαν αυτό το κακό και παίρνουν αυτό που τους αξίζει».

«Ίσως. Μου είπαν ότι ήσουν στο Γιούτλαντ».

«Ναι, και ήταν κι αυτό ένα καταραμένο χάος, επίσης».

«Ελπίζω να μην σε πειράζει που το λέω αυτό, αλλά θα ήθελα, αν μπορείς, να προσπαθήσεις να το βγάλεις από το μυαλό σου. Όλοι φάγαμε τα μούτρα μας πολύ άσχημα, και οι δύο πλευρές. Αυτό που θέλουμε να κάνουμε τώρα είναι να προχωρήσουμε μπροστά, έτσι ώστε αυτός ο πόλεμος που μόλις κάναμε να είναι ο τελευταίος, εντάξει;».

«Ναι, ναι, φυσικά». Ο Έρνεστ ένιωσε αμήχανα με αυτό που είπε ο Σμιθ. «Εσύ πού ήσουν;». «Στις μάχες του Μάρνη, της Υπρ, του Σομ. Στάθηκα πολύ τυχερός, αυτό είναι το μόνο που μπορώ να πω. Πρέπει να είχα άγιο. Είχα τραυματιστεί μερικές φορές, όχι πολύ άσχημα, δόξα τω Θεώ, και τελικά με άφησαν να γυρίσω σπίτι όταν κατάλαβαν ότι δεν θα τους ήμουν πια χρήσιμος. Ήταν, βλέπεις, δύσκολο να τραβήξω τη σκανδάλη».

Σήκωσε το δεξί του χέρι και ο Έρνεστ είδε μέσα στο κομψό του γάντι να υπάρχει μόνο μια ξύλινη γροθιά.

«Κατάλαβα ότι μιλάς γερμανικά. Άπταιστα;», ρώτησε ο Σμιθ.

«Πολύ καλά, ναι».

«Πώς κι έτσι;».

«Είχα πολλές επαφές με Γερμανούς πριν τον πόλεμο. Ζω στο Ντιλ, και συνήθιζα να κάνω ιστιοπλοΐα, έτσι είχα γνωρίσει αρκετούς στις λεμβοδρομίες. Έκανα κάποια γερμανικά στο σχολείο, κι έτσι μπόρεσα να τα τελειοποιήσω όταν βρισκόμασταν εκεί».

«Αλήθεια; Πήγες στο Κάους;».

«Και σε άλλα μέρη, αλλά, ναι, ήμουν εκεί όταν ο «Meteor» μας ξαναχτύπησε.

«Το γιοτ του Κάιζερ Μπιλ; Άκουσα ότι ήταν πολύ καλό».

Άρχισαν να συζητούν για γιοτ -που αποδείχθηκε ότι ήταν κοινό ενδιαφέρον- και αυτό διήρκεσε σε όλο το δρόμο προς το Παρίσι. Το αυτοκίνητο τούς πήγε σε ένα από τα μεγάλα περίτεχνα κυβερνητικά κτήρια στην αποβάθρα Ντ' Ορσέ, όπου βρίσκονταν ορισμένα από τα γραφεία της Ειρηνευτικής Επιτροπής. Ο Σμιθ τον οδήγησε σε ένα μεγάλο δωμάτιο, γεμάτο δακτυλογράφους και υπαλλήλους, και σε ένα μικρό γραφείο.

«Αυτό είναι το γραφείο σου. Λυπάμαι που είναι κάπως μικρό. Εργαζόμαστε πολλοί εδώ μέσα».

Το γραφείο ήταν γεμάτο με αρχεία και έγγραφα και

ο Σμιθ του τα έδειξε με απολογητικό ύφος. «Σου έχουν αναθέσει όλους αυτούς τους φακέλους και φοβάμαι ότι πρέπει να τους διαβάσεις όλους», του είπε. «Σου έχουμε διαθέσει μια γραμματέα. Θα της πω να έρθει να την γνωρίσεις. Θα σου δείξει πού είναι τα κατατόπια. Ίσως να μπορέσουμε να δειπνήσουμε μια μέρα μαζί, μόλις τακτοποιηθείς».

Λίγα λεπτά αφότου έφυγε ο Σμιθ, ήρθε μια κοπέλα που έμοιαζε αποκαμωμένη από κούραση και συστήθηκε ως γραμματέας του, -Τζέιν την έλεγαν-, και του έδειξε πού είναι το καθετί. «Σας έχουν διαθέσει κάποια δωμάτια σε ένα διαμέρισμα στο «Βουλ Μις». Θα σας δώσω ένα χάρτη. Είναι ακριβώς στο δρόμο λίγο πιο πάνω από εδώ».

Ο Έρνεστ άρχισε να δουλεύει, με τον δικό του σύστημα, μέσα σε στοίβες εγγράφων. Το μάλλον τυποποιημένο τους περιεχόμενο, αφορούσε στις συζητήσεις μεταξύ των Συμμάχων και των Γερμανών αντιπροσώπων, και ορισμένες σημειώσεις σχετικά με τις διαπραγματευτικές θέσεις των δύο πλευρών. Γνώριζαν σαφώς ότι οι Γάλλοι δεν ήταν πρόθυμοι να δείξουν κάποια ευελιξία, και ότι οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί ήταν περισσότερο διατεθειμένοι να συμβιβαστούν, όπως επίσης και ότι οι Γερμανοί, κάποιοι από αυτούς τουλάχιστον, ήταν απρόθυμοι να παραδεχθούν πλήρως, είτε ότι η ευθύνη για τον πόλεμο ήταν δική τους ή είτε ότι στην πραγματικότητα είχαν χάσει.

Εξαντλημένος στο τέλος της πρώτης μέρας, ο Έρνεστ

έφυγε από το κτήριο, έχοντας βεβαιωθεί ότι είχε πάσο για να μπει στο κτήριο το επόμενο πρωί. Η Τζέιν του είχε δώσει ένα χάρτη για να βρει τον δρόμο για το διαμέρισμά του. Ακολούθησε τις οδηγίες του περπατώντας κατά μήκος του δρόμου δίπλα από τον Σηκουάνα προς την Ιλ ντε λα Σιτέ και στη συνέχεια έστριψε δεξιά όταν έφτασε στο Ποντ Σεν Μισέλ, κατά μήκος της λεωφόρου Σεν Μισέλ.

Το διαμέρισμα ήταν σε ένα ψηλό κτήριο, ακριβώς δίπλα στη Σορβόνη. Ήταν μια όμορφη γειτονιά, που ζούσε ακόμη στον απόηχο του φοβερού πολέμου που παραλίγο να ισοπεδώσει την πόλη. Ο δρόμος, γεμάτος με φλαμουριές, είχε μείνει άθικτος και τα καλντερίμια του υποδεχόταν τους μαθητές που πηγαينوέρχονταν στα μαθήματά τους και στα μπαρ που ήταν ανοικτά μέρα και νύχτα. Μουσική παντού, και κυρίως τζαζ, μια νέα ξενόφερτη μόδα από την Αμερική, ξεχυνόταν στους δρόμους απ' όπου περνούσε. Η πόρτα της εισόδου τον έβγαλε σε μια αυλή, όπου μια χαρακτηριστική Γαλλίδα θυρωρός καθόταν δίπλα στο παράθυρό της, κοιτώντας καχύποπτα όλους όσους έρχονταν. Ο Έρνεστ πήγε στην πόρτα της. «Με λένε Τζένκινς», είπε στα γαλλικά. «Νομίζω ότι έχει κρατηθεί ένα διαμέρισμα για μένα εδώ».

Η θυρωρός είπε κάτι μουγκρίζοντας για την συμφωνία που είχε κάνει, και του έδωσε ένα μπρελόκ με μεγάλα και μικρά κλειδιά. «Το μεγάλο είναι για την εξωτερική πόρτα που είναι κλειστή τη νύχτα. Το μικρότερο είναι για το διαμέρισμά σου, 3^{ος} όροφος, νούμερο 2. Μην

δίνεις το κλειδί σου σε κανέναν άλλο. Οι επισκέπτες δεν είναι καλοδεχούμενοι, εκτός αν συνοδεύονται από τους νοικάρηδες μου». Ρούφηξε τη μύτη της επικριτικά. «Δεν θέλω θόρυβο τη νύχτα. Αν θέλεις να κάνεις πάρτι, να κάνεις κάπου αλλού». Λέγοντας αυτό μπήκε στο δωμάτιό της και έκλεισε την πόρτα, πριν ο Έρνεστ προλάβει να πει κάτι.

Ο Έρνεστ ήταν πολύ απασχολημένος στο Ντ' Ορσέ. Πήγαινε σε ένα από τα μπαρ που σύχναζαν φοιτητές πριν πάει στο σπίτι μετά τη δουλειά, για να βιώσει την μεθυστική μεταπολεμική ατμόσφαιρα που κυριαρχούσε στην πόλη, καθώς οι Γάλλοι ζούσαν ξέγνοιαστα για να ξεχάσουν τον πόλεμο. Εν τω μεταξύ, με τον Σμιθ είχαν γίνει καλοί φίλοι και του έδειχνε την πόλη στα ρεπό του. Καθώς η άνοιξη έδινε τη θέση της στο καλοκαίρι, έκαναν περίπατο κατά μήκος της όχθης του ποταμού και έψαχναν για κάποιο νέο βιβλίο στους χαρακτηριστικούς πάγκους των μπουκινίστ, των πωλητών μεταχειρισμένων βιβλίων. Κάθονταν σε μικρά καφέ και αντάλλαζαν τις εμπειρίες τους από τις μάχες. Ο Σμιθ είχε αποστρατευτεί λόγω τραυματισμού στη δεύτερη μάχη του Σομ, όταν η σφαίρα ενός πολυβόλου είχε κόψει τον καρπό του. Η πληγή είχε μολυνθεί και τελικά οι χειρουργοί αναγκάστηκαν να ακρωτηριάσουν το χέρι του. «Ήταν μεγάλος μπελάς. Έπρεπε να μάθω να γράφω από την αρχή με το δεξί, αν καταλαβαίνεις τι εννοώ. Και πάλι όμως, θα μπορούσε να ήταν χειρότερα. Τουλάχιστον έχω μια δικαιολογία όταν οι δικοί μου παραπονιούνται ότι δεν

επικοινωνώ μαζί τους».

Η δουλειά του Έρνεστ ήταν κυρίως να μεταφράζει γερμανικά κείμενα για την Επιτροπή. Καθώς συνέχισε να μελετά τα έγγραφα στο γραφείο του, βεβαιωνόταν όλο και περισσότερο, όπως είπε ο Σμιθ, ότι έκαναν μεγάλο λάθος να τιμωρήσουν τους Γερμανούς τόσο σκληρά. Μέχρι να έλθουν και επίσημα σε συμφωνία, οι δυο χώρες στην πραγματικότητα εξακολουθούσαν να βρίσκονται σε πόλεμο, αλλά υπό ανακωχή. Αυτό σήμαινε ότι, αν οι Γερμανοί δεν συμφωνούσαν με τους όρους παράδοσης, ο πόλεμος ίσως συνεχιζόταν, αλλά με τη Γερμανία να βρίσκεται σε ευάλωτη θέση. Αυτό ανησυχούσε πολύ τον Έρνεστ και τους συναδέλφους του. «Δεν μπορούμε να πάμε πάλι σε πόλεμο, μπορούμε;», ρώτησε τον Σμιθ.

«Όχι, είναι απλά μια μπλόφα. Οι Γάλλοι παίζουν τη «γάτα με το ποντίκι» με τους Γερμανούς, για να εκδικηθούν».

«Παίζουν; Θα αστείευέσαι!».

«Δυστυχώς όχι. Οι Γάλλοι και εμείς, και οι Αμερικανοί σε μικρότερο βαθμό, θέλουμε πάρουμε εκδίκηση. Αλλά μην ανησυχείς, δεν θα υπάρξει άλλος πόλεμος. Έχουν εγκρίνει τώρα τους όρους μας».

«Ναι, αλλά φοβάμαι ότι θα χρεωκοπήσουν εντελώς. Ξέρω τους Γερμανούς καλά, και φοβάμαι πως αν προχωρήσουμε σε όλες αυτές τις πολεμικές αποζημιώσεις, θα δημιουργήσουμε ένα καινούριο τέρας».

«Πραγματικά, ελπίζω να κάνεις λάθος, Έρνεστ. Δεν ήταν “... αυτός ο τελικός πόλεμος —ο πόλεμος που θα τερματίσει όλους τους πολέμους”»;

Ο Έρνεστ κοίταξε τον φίλο του, θλιμμένος. «Σίγουρα το ελπίζω. Θα δούμε».

Η πρώτη του βοηθός, η Τζέιν, είχε επιστρέψει στην Αγγλία και αντικαταστάθηκε από μία όμορφη γυναίκα, πρώην αξιωματικό της Υπηρεσίας του Βασιλικού Ναυτικού, που την έλεγαν Μάργκαρετ. Είχε υπηρετήσει με τις Ρενς, -το γυναικείο τμήμα αξιωματικών του Βασιλικού Ναυτικού- κατά τη διάρκεια του πολέμου και παρέμεινε στις καταστάσεις μισθοδοσίας του κράτους ως κανονική εργαζόμενη και αφού καταργήθηκε η υπηρεσία. Είχε αποσπαστεί στην Επιτροπή Εκεχειρίας επειδή γνώριζε γαλλικά.

Ο Σμιθ του την σύστησε και εκείνος εντυπωσιάστηκε αμέσως μαζί της. Ήταν έξυπνη και είχε θετική αύρα, σε αντίθεση με την Τζέιν, που παραπονιόταν συνεχώς ότι είχε κολλήσει στο Παρίσι. Έκανε κάποιες ερωτήσεις στον φίλο του για εκείνη. «Είναι καλή κοπέλα. Δεν είναι ο τύπος μου, αλλά αρκετά όμορφη. Έχεις τοιμηθεί μαζί της;».

«Φυσικά και όχι!», είπε ο Έρνεστ, αμήχανα. «Βασικά δεν γνωρίζω τίποτα γι' αυτήν».

«Ω, αυτό είναι εύκολο! Θα σου πω εγώ. Ο πατέρας της είναι εφημέριος κάπου στη νότια ακτή. Είχε έναν αδερφό, νομίζω, αλλά σκοτώθηκε στον Μάρνη, στις αρχές

του πολέμου. Κατατάχθηκε στις Ρενς για να βοηθήσει στις πολεμικές επιχειρήσεις. Νομίζω ότι εργάστηκε ως οδηγός. Προφανώς έλαβε εκπαίδευση ως γραμματέας και λόγω συνεργασίας της με τις Ρενς, είχε καλή διαπίστευση ασφαλείας και τοποθετήθηκε στην Επιτροπή Εκεχειρίας όταν τελείωσε ο πόλεμος. Νομίζω ότι η μητέρα της είναι μισή Γαλλίδα, οπότε ήταν μια χρήσιμη σύνδεσμος εδώ».

«Θα σου πω και κάτι άλλο. Η κοπέλα μου είναι πολύ φίλη μαζί της. Γιατί δεν κανονίζουμε μια έξοδο όλοι μαζί;».

«Ναι, γιατί όχι; Θα περάσουμε ωραία».

Δυο μέρες αργότερα, ο Σμιθ τον κάλεσε να πάνε μαζί σε μια επιθεώρηση στα Φολί Μπερζέρ.

«Λίγο τολμηρό, δε νομίζεις;», είπε ο Σμιθ. «Με όλες αυτές τις γυμνές κυρίες!».

Η παράσταση πράγματι ήταν τολμηρή. Παρουσίαζε τις «Μικρές γυμνές γυναίκες» του Πωλ Ντερβάλ, που έγιναν και το κλου του καμπαρέ. Αν και έδειξαν τα πάντα, ήταν αρκετά βαρετό. Ήταν κυρίως στατική παράσταση, με καλυμμένη όμως σεξουαλικότητα. Ήταν τολμηρό, αλλά δύσκολα το έλεγες σκανδαλιστικό. Ο Έρνεστ ντρεπόταν στην αρχή τη συνοδό του, αλλά η Μάργκαρετ φαινόταν να είναι ανοιχτόμυαλη. Και αυτή και η φίλη του Σμιθ, η Πολίν, γελούσαν με κάποιες από τις εμφανίσεις των χορευτριών, και μιλούσαν για τα μισόγυμνα περίπλοκα κοστούμια με ενθουσιασμό.

Μετά την παράσταση, ο Έρνεστ συνόδευσε την

Μάργκαρετ στο σπίτι της που συγκατοικούσε με την Πολίν, αφήνοντας τον Σμιθ και την κοπέλα του μόνους τους. «Ήταν λίγο σοκαριστικό κάποιο μέρος του, έτσι;», είπε ο Έρνεστ.

«Υποθέτω ότι ήταν. Αλλά ήταν πολύ τολμηρό, έτσι δεν είναι;».

«Δεν σε ενόχλησε δηλαδή;».

«Όχι, φυσικά και όχι. Νομίζω ότι οι γυμνές κυρίες ήταν αρκετά διασκεδαστικές, έτσι δεν είναι;».

«Ναι, τώρα που το λες, ήταν», είπε ο Έρνεστ, και έσκασε στα γέλια. «Τι περίεργη συζήτηση που ανοίξαμε! "Σκανδαλιστικό" θα ήταν μια πιο σωστή λέξη».

«Δηλαδή, σκανδαλίστηκες;».

Ο Έρνεστ κοκκίνισε και δίστασε ν' απαντήσει. Η Μάργκαρετ κατάλαβε ότι τον έφερε σε αμηχανία και έβαλε το χέρι της στο μπράτσο του. «Μην ντρέπεσαι, απλά αστειεύομαι. Πέρασα ένα υπέροχο βράδυ. Σ' ευχαριστώ».

Τις επόμενες εβδομάδες, δείπνησαν μαζί μερικές φορές ακόμα. Κάποιες φορές με τον Σμιθ και την Πολίν, και κάποιες μόνο οι δυο τους. Πήγαιναν σε παραστάσεις ή σε μπαρ και άκουγαν ζωντανή τζαζ που αγαπούσαν και οι δύο. Ένα από αυτά τα απογεύματα, μετά από μια εξαιρετικά ωραία τζαζ συναυλία, ο Έρνεστ πρότεινε να πάνε στο διαμέρισμά του για καφέ.

«Και η θυρωρός σου;», ρώτησε η Μάργκαρετ.

«Θα πρέπει να τρυπώσουμε χωρίς να μας πάρει είδηση».

Περπάτησαν μέχρι το διαμέρισμα. Ο Έρνεστ έπιασε

απαλά το χέρι της Μάργκαρετ και ένιωσε να διπλώνει τα δάχτυλά της στα δικά του και μετά να γέρνει το κεφάλι της στον ώμο του. Όταν έφτασαν στην πολυκατοικία, ο Έρνεστ έβγαλε το κλειδί του και το έβαλε σιγά-σιγά στην κλειδαριά, γυρίζοντας απαλά για να ανοίξει την πόρτα. Πίεσε αργά και με ένα τρίξιμο, άνοιξε. Μπήκαν μέσα και ανέβηκαν τις σκάλες για το διαμέρισμά του. Άνοιξε την πόρτα και πέρασε μέσα την Μάργκαρετ.

Εκείνη κάθισε σε μια μικρή καρέκλα δίπλα στο τραπεζάκι, και ο Έρνεστ πήγε να φτιάξει καφέ για τους δυο τους. Της πρόσφερε μπράντι, αλλά εκείνη αρνήθηκε. Έφερε τον καφέ στο τραπέζι και κάθισε στην άλλη μοναδική καρέκλα που υπήρχε στο μικρό δωμάτιο.

«Κάπως μικρό δεν είναι;», ρώτησε η Μάργκαρετ.

«Ναι. Ευτυχώς, δεν περνάω και πολύ χρόνο εδώ μέσα, οπότε δεν έχει σημασία. Μου αρκεί αυτό το δωμάτιο».

Κοίταξε τη μικρή βιβλιοθήκη δίπλα στο κρεβάτι. «Σου αρέσει ο Φλομπέρ;», ρώτησε εκείνη.

«Όχι και πολύ. Προσπαθώ, πάντως, να μπω στο πνεύμα του. Φοβάμαι ότι τα γαλλικά μου δεν είναι αρκετά καλά».

«Μου αρέσει η «Μαντάμ Μποβαρύ». Πολύ ρομαντικό βιβλίο».

«Και τραγικό. Γι' αυτό δεν το τελείωσα ακόμα. Πολύ μελαγχολικό».

«Γιατί;».

«Υπάρχει αρκετή πραγματική δυστυχία στις μέρες μας,

και δεν χρειάζεται να διαβάσει κανείς και για την φτωχή
μαντάμ Μπι που αυτοκτόνησε με δηλητήριο».

«Ήταν τόσο τραυματικός ο πόλεμος για σένα;».

Είπε στη Μάργκαρετ για το Γιούτλαντ, και πώς
ανάρρωσε σιγά-σιγά από τις πληγές του. «Ακόμα ξυπνάω
τη νύχτα λουσιμένος σε κρύο ιδρώτα, βλέποντας αυτούς
τους φτωχούς ναύτες να παγιδεύονται στις φλόγες».
Ανατρίχιασε στη θύμηση.

Εκείνη σηκώθηκε και στάθηκε από πίσω του. Έβαλε τα
χέρια της απαλά γύρω από το λαιμό του, και του ψιθύρισε:
«Καημενούλη μου. Τι φριχτό! Μακάρι να μπορούσα να σε
βοηθήσω». Και μετά του μουρμούρισε γλυκόλογα, και σαν
να ήταν μικρό παιδί τον νανούρισε τρυφερά.

Ο Έρνεστ άρχισε να χαλαρώνει, και τα μάτια του
βούρκωσαν. Δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τα δάκρυά του
και έκλαψε με λυγμούς. Έπεσε στην αγκαλιά της και άφησε
τον εαυτό του ελεύθερο. Ο πόνος και η δυστυχία που
είχε νιώσει, ήρθαν στην επιφάνεια και παραδόθηκε στα
απαλά, γεμάτα κατανόηση, χάδια της καθώς του ψιθύριζε:
«Τελείωσε πια, τελείωσε αγάπη μου. Εγώ είμαι εδώ, εγώ θα
σε φροντίσω».

Μετά από λίγο άρχισε να συνέρχεται. Έβαλε τα χέρια του
στα μπράτσα της και τα απομάκρυνε απαλά. Γύρισε για να
την δει, πήρε το πρόσωπό της στα χέρια του και φιλήθηκαν
τρυφερά.

Εκείνη τραβήχτηκε και κοίταξε το ρολόι δίπλα στο

κρεβάτι του. «Ω, αυτή είναι η ώρα; Πρέπει να φύγω. Κλειδώνουν την πόρτα μετά τα μεσάνυχτα».

«Θα σε συνοδεύσω στο σπίτι».

«Όχι, αγάπη μου, θα είμαι εντάξει. Θα τα πούμε το πρωί. Αλλά καλύτερα να με ξεπροβοδίσεις. Δεν θέλουμε η θυρωρός σου να βγάλει λάθος συμπεράσματα!».

Την βοήθησε να βάλει το παλτό της και κατέβηκαν τις σκάλες στις μύτες των ποδιών τους. Ο Έρνεστ άνοιξε την πόρτα και εκείνη πέρασε δίπλα του και βγήκε έξω. Μόλις βρέθηκε στον δρόμο γύρισε πίσω και του έδωσε ένα πολύ απαλό φιλί στο μέτωπο. Πήγε να την τραβήξει κοντά του, αλλά έβαλε το δάχτυλο στα χείλη του και απαλά τον έσπρωξε μακριά. «Καληνύχτα, αγάπη μου», είπε. Έφυγε και περπάτησε μέχρι το σπίτι της.

Το επόμενο πρωινό που συναντήθηκαν, ένιωθαν λίγο σαν άτακτοι μαθητές. Φαινομενικά εργάζονταν όπως πριν, αλλά το μυστικό τους ήταν ολοφάνερο σε φίλους και συναδέλφους, όσο σκληρά και αν προσπάθησαν να το κρύψουν.

Ο Έρνεστ και ο Σμιθ έκλεισαν εισιτήρια για να πάνε στο Λονδίνο, για να συζητήσουν για το έργο που επιτελέστηκε στο Σκάπα Φλόου σχετικά με τον παροπλισμό του γερμανικού στόλου. Ο Σμιθ κανόνισε να πάρουν ένα φέρι από την Ντιέπ και μετά ένα τραίνο για το Λονδίνο, αλλά ο Έρνεστ τον έπεισε να πάνε αεροπορικώς. Η σκέψη ότι θα ταξίδευε στη θάλασσα, ακόμα τον τρομοκρατούσε.

Έκαναν την ίδια διαδρομή που είχε κάνει και ο Έρνεστ, και νοίκιασαν ένα δωμάτιο ξενοδοχείου στο Γουέστμινστερ.

Στο δείπνο εκείνο το βράδυ, ο Σμιθ έσκαγε να μάθει για τον Έρνεστ και τη Μάργκαρετ. «Εσύ και η Μάγκι φαίνεται να τα πηγαίνετε πολύ καλά τελευταία», παρατήρησε.

Ο Έρνεστ κοκκίνισε. «Ναι, είναι υπέροχο κορίτσι».

«Υπέροχο κορίτσι; Αυτό είναι όλο; Φαίνεται ότι έχεις δεθεί πολύ μαζί της».

«Ω, δεν ξέρω! Έχουμε βγει μερικές φορές, κάνουμε καλή παρέα».

«Έλα Έρνεστ, στον φίλο σου μιλάς!».

«Εντάξει, εντάξει. Η συντροφιά της μου έκανε πολύ καλό. Είχα αυτούς τους απαίσιους εφιάλτες και απ' ό,τι φαίνεται με βοήθησε να σταματήσουν».

«Είναι εκπληκτική, έτσι; Λοιπόν, κάτι σχεδιάζετε, δεν είναι έτσι;».

«Να σχεδιάζουμε; Δεν θα το' λεγα, δεν συζητήσαμε γι' αυτό».

«Γι' αυτό;». Ο Έρνεστ δεν μίλησε.

«Έρνεστ, χρειάζεσαι μια συμβουλή από ένα φιλαράκι και θα σου την δώσω. Ελπίζω να είμαστε ακόμα φίλοι μετά», αστειεύτηκε ο Σμιθ. «Η Μάγκι είναι ένα υπέροχο κορίτσι, το ξέρω και το ξέρεις. Και επίσης είναι ερωτευμένη μέχρι τα μπούνια μαζί σου». Ο Έρνεστ έκανε να τον διακόψει, αλλά ο Σμιθ σήκωσε το χέρι του: «Μην με διακόπτεις. Είναι ε-ρω-τευ-μέ-νη!...», -τόνισε μία-μία τις συλλαβές- «...και νομίζω

ότι νιώθεις το ίδιο γι' αυτήν. Θα μπορούσες, βέβαια, να ψάχνεις για χρόνια και να μην βρίσκεις καμιά καλύτερη για σένα. Οπότε, η συμβουλή μου είναι να της κάνεις πρόταση γάμου. Δεν θα το μετανιώσεις, στο υπόσχομαι».

«Αλήθεια, είναι ερωτευμένη μαζί μου;». Ο Έρνεστ δεν μπορούσε να κρύψει ένα χαμόγελο χαράς όταν το άκουσε αυτό. «Πώς το ξέρεις;».

«Έρνεστ Τζένκινς! Πλωτάρχη Τζένκινς! Νομίζεις ότι ο κόσμος δεν έχει μάτια; Με τον τρόπο που κοιταζόσαστε είναι φως φανάρι».

«Μα αν κάνεις λάθος και την ζητήσω σε γάμο, θα βρισκόμουν σε πολύ δυσάρεστη θέση».

«Θυμήσου τα λόγια μου νεαρέ Έρνεστ, δεν κάνω λάθος».

Μετά τη συνάντησή τους στο Ναυαρχείο επέστρεψαν στο Παρίσι. Ο Έρνεστ πήγε στο γραφείο την επομένη και όταν είδε την Μάργκαρετ να έρχεται, η καρδιά του σκίρτησε. Κοκκίνισε και κοίταξε αλλού. «Γεια σου, ξένη» είπε. «Πέρασες καλά στο Λονδίνο;».

Μουρμούρισε κάτι για μια παραγωγική συνάντηση που είχε και ότι έπρεπε να επεξεργαστεί πολλές πληροφορίες, έγγραφα να παραδώσει, πολλή δουλειά να κάνει, και άλλα τέτοια.

Φάνηκε ν' απογοητεύεται. Της φερόταν σαν να ήταν μόνο η γραμματέας του, και όχι σαν φίλη που νόμιζε ότι είχε γίνει για κείνον. Μπερδεύτηκε από την ξαφνικά απότομη συμπεριφορά του, και πήρε κι εκείνη απότομο ύφος και

του φερόταν μόνο σαν επαγγελματίας. Του έδωσε την αλληλογραφία που είχε μαζευτεί όσο καιρό εκείνος έλειπε και τον ρώτησε αν υπήρχε κάτι άλλο που ήθελε να κάνει.

«Όχι, τίποτα προς το παρόν. Άφησα μερικά γράμματα στα εξερχόμενα, ίσως θα μπορούσες να τα δακτυλογραφήσεις».

Έφυγε από το δωμάτιο, μπερδεμένη και κάπως νευριασμένη. Κάθισε στο γραφείο της και προσπάθησε να δουλέψει, αλλά αυτός ο νέος, απρόσμενος, τόνος του, την είχε αναστατώσει πολύ και αποφάσισε να το ξεκαθαρίσει για να καταλάβει τι πραγματικά συνέβαινε. Ένας κλητήρας έφτασε με ένα υπόμνημα για εκείνον και το πήρε στο γραφείο του, κλείνοντας την πόρτα πίσω του.

«Έρνεστ, τι έγινε; Τι συμβαίνει. Φαίνεσαι τόσο ψυχρός. Έκανα κάτι που σε πείραξε;».

«Να με πείραξε;». «Όχι, φυσικά και όχι». Ένιωσε άσχημα. «Είναι απλά ότι...», σταμάτησε, αμήχανα. «Είναι που θέλω να σου πω κάτι».

«Να μου πεις κάτι; Τι; Τι στο καλό λες; Δε νομίζω να μου πεις ότι είσαι κρυφά παντρεμένος ή κάτι τέτοιο, έτσι;».

«Παντρεμένος; Όχι βέβαια!».

«Λοιπόν; Πες το να τελειώνουμε. Τι έγινε;».

«Είναι, απλά, να... Ξέρεις εγώ...».

«Δεν ξέρω, Έρνεστ». Είχε αρχίσει να κοκκινίζει από θυμό. Φαινόταν εκνευρισμένη.

«Λοιπόν... Εντάξει, θα σου πω. Σκεφτόμουν ότι

αρέσουμε ο ένας στον άλλο, έτσι δεν είναι;». Εκείνη έγνεψε καταφατικά, με κάποια δυσπιστία όμως. «Λοιπόν, ωραία. Ναι. Το θέμα είναι, αναρωτιόμουν αν, ίσως, θα μπορούσες να σκεφτείς το ενδεχόμενο να...».

Έκανε και πάλι παύση, αναποκοκκινίζοντας. Αρχισε να κτυπά το πόδι της με νευρικήτητα.

«Τι να σκεφτώ; Μια μετάθεση, την τιμή των δαμάσκηνων, την παγκόσμια κατάσταση, τι;».

«Ας πούμε... Κατά κάποιο τρόπο, ξέρεις... να με παντρευτείς». Οι λέξεις, επιτέλους, ξεχύθηκαν από το στόμα του. Είδε το βλέμμα της κι έσπευσε να τελειώσει τη φράση του: «Ξέρω ότι δεν είμαι κανένα κελεπούρι. Είμαι λίγο ανάπηρος, κάπως τρελός, και αρκετά ντροπαλός. Και η αλήθεια είναι, ατσούμπαλος. Αλλά πραγματικά πιστεύω ότι θα μπορούσαμε να ταιριάζουμε πολύ οι δυο μας, αν καταλαβαίνεις τι εννοώ». Όσο μιλούσε είχε τα μάτια του στο πάτωμα, εντελώς αμήχανος. Την είδε να έρχεται προς το μέρος του και να σηκώνει το πηγούνι του για να τον κοιτάξει στα μάτια. Ξαφνιαστήκε που έβλεπε δάκρυα στα μάτια της και την ίδια στιγμή ένα πλατύ χαμόγελο στο πρόσωπό της.

«Βρε χαζούλη, φυσικά και θα το κάνω. Περίμενα αιώνες. Αν δεν μου το ζητούσες, σκέφτηκα ότι θα έπρεπε να στο ζητήσω εγώ, και να μην περιμένω έως του χρόνου στις 29 Φεβρουαρίου!». (Στη Σκωτία, την Ιρλανδία και την Αγγλία, στις 29 Φεβρουαρίου κάθε δίσεκτου έτους, παραδοσιακά είναι η μοναδική μέρα που μια γυναίκα μπορεί να κάνει

πρόταση γάμου στον σύντροφό της).

«Αλήθεια; Το εννοείς στ' αλήθεια αυτό; Θεέ μου, σ' ευχαριστώ... Εννοώ, δεν το πιστεύω!».

Όλη του η συμπεριφορά άλλαξε και την πήρε στην αγκαλιά του, ακριβώς τη στιγμή που μπήκε ο Διοικητής του.

«Ω, συγγνώμη που διακόπτω, αλλά αν μπορούσατε να αφήσετε κάτω τη γραμματέα σας για λίγο, θα ήθελα να μάθω πώς πήγε το ταξίδι σας. Αν μπορούσατε να μου διαθέσετε τον χρόνο, δηλαδή!».

Πετάχτηκαν επάνω και η Μάργκαρετ γλίστρησε έξω από το γραφείο. Ο Έρνεστ έμεινε να στέκεται ντροπιασμένος όσο ο διοικητής του την κοιτούσε να φεύγει. «Να δώσω συγχαρητήρια μήπως;».

Το χαμόγελο του Έρνεστ τα είπε όλα. «Ναι, για να είμαι ειλικρινής... Αυτό ήταν...».

«Ξέρω, παλιόφιλε, δεν χρειάζεται να πεις τίποτα άλλο. Όταν θα έχεις κατέβει από το σύννεφό σου, έλα στο γραφείο μου, εντάξει;».

Στις αρχές του 1920 και μια κρύα μέρα του Φεβρουαρίου, λίγους μήνες μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Βερσαλλιών, αφού επέστρεψαν στο Λονδίνο, ο Έρνεστ και η Μάργκαρετ παντρεύτηκαν στην εκκλησία του πατέρα της, σε μια ήσυχη τελετή. Ο Τζον Σμιθ ήταν ο κουμπάρος του και η Πωλίν η κουμπάρα της. Μετακόμισαν στο σπίτι των γονιών του, στο Ντιλ, μετά από ένα σύντομο μήνα του μέλιτος στην Ουαλία, και εκείνος κατάφερε να πάρει

μετάθεση στη ναυτική βάση στο Ντόβερ, όπου και συνέχισε να εργάζεται.

Στο τέλος της χρονιάς γεννήθηκε το πρώτο τους παιδί, ο Γκόντφρι, και δεκαοκτώ μήνες αργότερα, έκαναν μια κόρη, την Ελίζαμπεθ.

Κεφάλαιο 3

Γερμανία 1918-1920

Ο Κουρτ Μιούλερ ντρεπόταν. Καθισμένος σε ένα ασθενοφόρο γεμάτο τραυματισμένους στρατιώτες που βογγούσαν από τους πόνους, ένιωθε ντροπή που ο τραυματισμός του ήταν τόσο ασήμαντος. Ακόμη και το αίσθημα της ανακούφισης που έφευγε μακριά από τις γερμανικές γραμμές που θα κατέρρεαν σύντομα, δεν ήταν αρκετό για να μετριάσει την ντροπή του.

Είχε υπηρετήσει στις γραμμές του μετώπου, στο Σομ, για περίπου 12 μήνες, όταν προσφέρθηκε εθελοντικά να υπηρετήσει τη χώρα του, παρόλο που ήταν κάπως μεγαλύτερος από τον μέσο ηλικίας των στρατιωτών. Σε αυτό το διάστημα, αυτός και οι σύντροφοί του είχαν δεχτεί πραγματικό σφυροκόπημα από τους Συμμάχους, που μαζί με τα αμερικανικά στρατεύματα επιτέθηκαν στις γραμμές τους από την κάτω μεριά του μετώπου με τρομακτικές νάρκες και από την πάνω μεριά με τανκς που ήταν απρόσβλητα από τα πολυβόλα που η διμοιρία του είχε χρησιμοποιήσει τόσο επιτυχώς στο παρελθόν, και είχαν θερίσει τους επιτιθέμενους που προέλασαν πεζή.

Η δουλειά που του είχε ανατεθεί ήταν να επισκευάζει τα πολυβόλα όταν μπλόκαραν. Όταν είχε καταταγεί, ο αξιωματικός στρατολόγησης είχε ρωτήσει αν είχε κάποιες συγκεκριμένες δεξιότητες, και του είχε πει ότι ήταν καλός στην επιδιόρθωση ρολογιών.

«Επιδιόρθωση ρολογιών; Τι χρησιμότητα έχει αυτό; Οι αξιωματικοί έχουν ρολόγια χειρός για να τους λένε πότε το παρακάνουν αλλά εκτός από αυτά, δεν υπάρχουν άλλα ρολόγια». Σκέφτηκε λίγο. «Μου ήρθε μια ιδέα. Μήπως μπορείς να επισκευάσεις όπλα; Τα πολυβόλα μας πάντα μπλοκάρουν και χρειαζόμαστε έναν ειδικό να τα διορθώνει όταν οι πυροβολητές δεν μπορούν να φτιάξουν αυτό που χαλάει».

Έτσι, ο Κουρτ έλαβε κάποια ταχεία εκπαίδευση στο συμβατικό MG08 πολυβόλο, το φονικό όπλο που χρησιμοποιούσε ο γερμανικός στρατός. Βασικά το όπλο ήταν αξιόπιστο, αλλά μερικές φορές οι γεμιστήρες μπλοκάριζαν. Σε ένα απλό μπλοκάρισμα θα μπορούσαν να καθαρίζονται από τους πυροβολητές, αλλά κάποιες φορές το πρόβλημα ήταν πιο σοβαρό και έχρηζε μεγαλύτερης προσοχής.

Την εβδομάδα πριν το ταξίδι του με το ασθενοφόρο, ενώ επισκεύαζε αγκαθωτά συρματοπλέγματα ακριβώς μετά από τις θέσεις τους, είχε κόψει το χέρι του σε ένα από αυτά. Αν και το είχε πλύνει και το έδεσε με επιδέσμους, το νερό προφανώς δεν ήταν αρκετά καθαρό και η πληγή είχε

μολυνθεί σε τέτοιο βαθμό, που ένας από τους γιατρούς του Σώματος αποφάσισε να τον στείλει πίσω για να καθαριστεί σωστά, και να μην υπάρχει κίνδυνος να πάθει σηψαιμία. Κανένα επιχείρημα που προέβαλε για να μην φύγει δεν μπόρεσε να τον μεταπείσει, και έτσι ο Κουρτ βρέθηκε στην προσβλητική θέση να ταξιδεύει μακριά από τη μάχη, με "πραγματικά" τραυματισμένους άντρες.

Το γερμανικό μέτωπο έσπασε. Οι στρατιές των Συμμάχων είχαν υψηλότερο ηθικό και ήταν πολύ καλύτερα εξοπλισμένοι από τότε που οι Αμερικανοί είχαν μπει στον πόλεμο, ενώ αυτός και οι σύντροφοί του ήταν σε απόγνωση. Η Γερμανία έχανε, και ο στρατός τους εξαναγκαζόταν συστηματικά σε υποχώρηση στο μέτωπο του Χίντεμπουργκ, – σηματοδοτώντας το τέλος της προ του πολέμου γερμανικής επικράτειας. Ο Κουρτ, αν και συνειδητοποίησε ότι η δική του συνεισφορά θα ήταν ασήμαντη από μόνη της, ήθελε απεγνωσμένα να βοηθήσει να σωθεί η αγαπημένη του χώρα από την ήττα. Όπως πολλοί από τους συντρόφους του, αισθάνθηκε ότι οι ηγέτες της Γερμανίας, έχοντας ξεκινήσει έναν ανόητο πόλεμο, είχαν αποτύχει παρά τις μεγάλες τους στρατιωτικές δυνάμεις, και τώρα ετοιμάζονταν να τους προδώσουν με μια επαίσχυντη συνθηκολόγηση.

Ο γιατρός που περιποιήθηκε την πληγή του αντιμετώπισε με κατανόηση την επιθυμία του να επιστρέψει στο μέτωπο. «Καταλαβαίνω απόλυτα πώς αισθάνεσαι Λοχία, αλλά

δεν καταλαβαίνω πώς η επιστροφή σου στο μέτωπο θα βοηθήσει κάποιον. Δεν ξέρουμε καν πού βρίσκεται το μέτωπο αυτή τη στιγμή και, εκτός αυτού, αν γυρίσεις πίσω, είναι πιθανότερο να πάθεις σηψαιμία, που θα σε σκότωνε πολύ πιο αποτελεσματικά από μια βρετανική σφαίρα!».

«Τι θα μπορούσα να κάνω; Περιμένετε έτσι απλά να πάω σπίτι και να ξεχάσω τον πόλεμο;».

«Υπό αυτές τις συνθήκες, ναι. Αυτό θα ήταν πιθανόν και το καλύτερο που μπορείς να κάνεις. Πήγαινε σπίτι σου».

Ο Κουρτ «τσουβαλιάστηκε» σε ένα στρατιωτικό τρένο που μετέφερε τραυματίες πίσω στη Γερμανία. Ξεκίνησε με προβλήματα. Προχώρησε για μερικά μίλια, και μετά σταματούσε σε κάθε στάση για να δώσει τη θέση του στην παρακαμπτήριο σε κάθε τρένο που πήγαινε προς την αντίθετη κατεύθυνση μεταφέροντας τρομαγμένους νεαρούς άντρες για σφαγή. Τελικά, τον διέταξαν να βγει έξω, δίπλα στις σιδηροδρομικές γραμμές. «Θα πρέπει να περπατήσεις τώρα. Το τρένο έχει επιταχτεί».

«Από ποιον;».

«Από το γενικό επιτελείο. Πρέπει να στήσουν ένα νέο αρχηγείο και να μεταφέρουν τα πράγματά του σε αυτό».

Ο Κουρτ και οι υπόλοιποι πληγωμένοι άντρες αποβιβάστηκαν και αναγκάστηκαν να πάρουν τον δρόμο του γυρισμού πεζοί αβοήθητοι, ενώ οι μισητοί στρατηγοί και το προσωπικό τους ταξίδεψαν με άνεση, μακριά από τη μάχη. Μπήκε κι εκείνος κουτσαίνοντας στην ατέλειωτη

ουρά με τους άλλους αποκαρδιωμένους στρατιώτες, πεινασμένος και παγωμένος. Άντρες τυφλωμένοι από το αέριο – συχνά του δικού τους στρατού, που γυρνούσε πίσω όταν ο άνεμος άλλαζε. Τα μάτια τους ήταν καλυμμένα με βρώμικους επιδέσμους και καθοδηγούνταν από άνδρες με δεκανίκια που παραπατούσαν πάνω στα δεκανίκια τους ή που είχαν τα μπράτσα τους δεμένα στο σώμα τους. Οι λιγότερο τραυματίες που μπορούσαν να περπατήσουν, όπως ο Κουρτ, εξαναγκάζονταν να κουβαλήσουν σε φορείο βαριά πληγωμένους άνδρες που σφάδαζαν από τους πόνους. Πολλοί μάλιστα πέθαιναν αθόρυβα και οι αποθαρρημένοι τραυματιοφορείς τους θα το συνειδητοποιούσαν αργότερα, αφού είχαν κουβαλήσει τον νεκρό για μίλια. Οι σοροί τους έμεναν στο δρόμο, για να τις περιμαζέψει κάποιος, ίσως αργότερα. Όλοι ήταν βρώμικοι. Οι μπότες τους διαλύονταν και πολλοί από τους άντρες αναγκάστηκαν να περπατούν κουτσαίνοντας με γυμνά πόδια πάνω στο τραχύ έδαφος. Ο ήχος που έβγαινε από το σούρσιμο των ποδιών τους συνοδευόταν από μια υποβόσκουσα ατμόσφαιρα ανθρώπινου πόνου, καθώς οι κραυγές των τραυματιών αναμειγνύονταν σε μια διαβολική αρμονία πόνου και δυσφορίας.

Η ύπαιθρος καταστράφηκε και κήκε από τις προηγούμενες καταστροφικές μάχες. Τότε, ο νικηφόρος γερμανικός στρατός είχε προωθηθεί προς τη Γαλλία, πιστεύοντας ότι θα έφτανε στο Παρίσι έως τα Χριστούγεννα

του 1914, αλλά είχε αναχαιτιστεί και απωθήθηκε πίσω στις αμυντικές του θέσεις, γεγονός που καθόρισε την σύγχρονη κόλαση της σφαγής στα χαρακώματα.

Οι στρατιώτες που επέστρεφαν στην πατρίδα σέρνοντας τα πόδια τους, δεν είχαν κάτι να φωτίζει τον δρόμο τους, εκτός από τις μικροσκοπικές κόκκινες λάμπες της κάφτρας των τσιγάρων που κάποιοι τυχεροί κατάφεραν να κρατήσουν στεγνά. Όταν το φως ήταν λιγοστό και δεν μπορούσαν να δουν πού τους πήγαιναν τα μπερδεμένα τους βήματα, σταματούσαν για τη νύχτα και ξάπλωναν εκεί που σταμάτησαν, προσπαθώντας απεγνωσμένα να ζεσταθούν μπροστά σε φωτιές που δεν κατάφεραν όμως να τους ζεστάνουν. Άναβαν φωτιά με τα λίγα ξερόκλαδα που έβρισκαν στο δάσος, και από τα κατεστραμμένα σπίτια απ' όπου περνούσαν. Πολλοί από αυτούς πέθαιναν, σιωπηλά, χωρίς να το πάρει κανείς είδηση, σχεδόν ανακουφισμένοι που «δραπέτευαν» από τη εξουθένωση και τη φρίκη της οπισθοχώρησης τους.

Τελικά, διέσχισαν τα σύνορα προς τη Γερμανία και έφτασαν σε σταθμούς συγκέντρωσης στρατιωτών, όπου οι Γερμανοί πολίτες, οι συμπατριώτες τους, που φάνοιταν καλά ταϊσμένοι και ευτυχισμένοι, τρόμαξαν όταν τους είδαν σ' αυτή την κατάσταση. Οι τυχεροί που επέζησαν, κατάφεραν επιτέλους να κάνουν μπάνιο και να καθαριστούν λίγο στους σταθμούς συγκέντρωσης που δημιουργήθηκαν στις πόλεις, όπου οι γιατροί δούλευαν

ανάμεσα στην απαίσια δυσωδία των εμπύων τραυμάτων τους. Καθάρισαν τις πληγές τους και ακρωτηρίαζαν τα γαγγραινιασμένα άκρα, και οι άντρες δίσταζαν να αποφασίσουν αν είχε καμία σημασία να τους αποτελειώσουν μια ώρα αρχύτερα. Για τους λιγότερο τραυματισμένους, τα τρένα ήταν σε ετοιμότητα για να τους πάνε στα σπίτια τους. Ο Κουρτ πήρε ένα τέτοιο τρένο. Κοίταζε από το παράθυρο του τρένου την ύπαιθρο που προσπερνούσαν να αλλάζει σταδιακά, δίνοντας όλο και λιγότερες ενδείξεις της αγριότητας του πολέμου και των μαζικών μετακινήσεων των ανθρώπων, που συνέθλιβαν την ομορφιά της κάτω από τη λάσπη. Μακριά πια από την εμπόλεμη ζώνη, πέρασε μέσα από τα πανέμορφα δάση της κεντρικής Γερμανίας προς το σπίτι του, στη Βαυαρία. Εκεί, έφτασε σε ένα κέντρο υποδοχής, λίγο πριν το τέλος του πολέμου, τον Νοέμβριο του 1918. Είχε επισήμως αποστρατευθεί και μετά από έναν «μαραθώνιο» ξεψειρίσματος, τον συμβούλεψαν να επιστρέψει στο σπίτι του.

Πριν από τον πόλεμο, ζούσε στο σπίτι των γονιών του, στην πόλη Νόϊμπόϊρεν, στη Βαυαρία, και δίδασκε αγγλικά στο τοπικό σχολείο. Δυστυχώς, είχαν πεθάνει κατά τη διάρκεια του πολέμου και το ενοικιαστήριο του σπιτιού είχε λήξει. Όταν γύρισε πίσω, όχι μόνο δεν είχε χρήματα για το ενοίκιο, αλλά όταν τηλεφώνησε στο γραφείο του ιδιοκτήτη, εκείνος, χωρίς ίχνος ντροπής, τον ενημέρωσε ότι το σπίτι

είχε πλέον ενοικιαστεί σε άλλη οικογένεια.

«Μα πάντα ζούσαμε σ' αυτό το σπίτι!», διαμαρτυρήθηκε.

«Δεν μπορούσα να κάνω αλλιώς. Δεν πλήρωσες ενοίκιο για πάνω από ένα χρόνο και δεν τρέχουν τα λεφτά από τα μπατζάκια μου».

«Μα ήμουν μακριά, είχα φύγει για τον πόλεμο. Σίγουρα δεν μπορούσες να περιμένεις. Γιατί δεν μου έγραψες για να μου πεις τι συνέβη;».

«Έγραψα. Δεν φταίω εγώ που το γράμμα δεν έφτασε σε σένα. Υπέθεσα ότι είχες σκοτωθεί».

Ο Κουρτ τον έβρισε, αλλά δεν μπόρεσε να αλλάξει γνώμη στον ιδιοκτήτη. «Το παράκανες!», είπε. «Το μόνο που θέλεις είναι να μην χάνεις λεφτά. Αναθεματισμένοι Εβραίοι! Θα σου δείξω εγώ!».

Ο σπιτονοικοκύρης γέλασε. «Αλήθεια; Και τι θα μου κάνεις; Ξεκουμπίσου από δω κι άσε με ήσυχο». Πήγε να του κλείσει την πόρτα στα μούτρα, αλλά ο Κουρτ έβαλε το πόδι του για να μην κλείσει. «Τι θα γίνει με τα υπάρχοντά μας; Τόσα έπιπλα και πράγματα! Τι απέγιναν αυτά;».

«Πάνε αυτά, πουλήθηκαν για να πληρωθεί το νοίκι». Κλώτσησε το πόδι του Κουρτ και του κοπάνησε την πόρτα στα μούτρα.

Ο Κουρτ έφυγε, κι έβριζε μόνος του. Καθώς περνούσε από το ξενοδοχείο της περιοχής, παρατήρησε μια αγγελία στο παράθυρό του για μια θέση υποδιευθυντή. Μπήκε στο ξενοδοχείο και πήγε στη ρεσεψιόν. Εκεί ήταν μια νεαρή

γυναίκα που φαινόταν βαριεστημένη. Τον κοίταξε από πάνω έως κάτω, παρατηρώντας την φθαρμένη στολή του και την γενικά απεριποίητη εμφάνισή του. Δεν είχε ξυριστεί για πολλές ημέρες, ούτε είχε κάνει μπάνιο από τότε που είχε φθάσει στο κέντρο υποδοχής της Βαυαρίας.

«Παρακαλώ, τι θα θέλατε;», ρώτησε.

«Έχετε βάλει αγγελία για έναν υποδιευθυντή».

Τον κοίταξε ξανά. «Νομίζω ότι η θέση έχει καλυφθεί», του είπε, και έγειρε προς τα πίσω για να αποφύγει την κακοσμία του σώματός του.

«Κοιτάξτε, έχω πραγματικά ανάγκη από δουλειά. Λυπάμαι που ήρθα σ' αυτά τα χάλια. Μόλις επέστρεψα από το μέτωπο. Είστε σίγουρη ότι καλύφθηκε;».

Φάνηκε να δείχνει περισσότερη κατανόηση και σήκωσε το τηλέφωνο για να καλέσει τον διευθυντή. «Είναι ένας στρατιώτης εδώ που ψάχνει για δουλειά».

Άκουσε με προσοχή την απάντησή του. «Ναι, του το είπα, αλλά είναι αρκετά επίμονος». Μια παύση. «Ναι, καταλαβαίνω. Θα του το πω εγώ».

Κάλυψε το ακουστικό με το χέρι της. «Ο Χερ Κλάιν λέει ότι η μόνη θέση που υπάρχει είναι για αχθοφόρο».

«Θα την δεχτώ».

«Λέει ότι θα την πάρει», άλλη μια παύση. «Όχι, φυσικά και δεν την προσέφερα». Παύση. «Θα τον ρωτήσω».

«Πώς σε λένε, Χερ...».

«Μιούλερ, Κουρτ Μιούλερ».

Ο τόνος της άλλαξε και τον κοίταξε πιο προσεκτικά. «Χερ Μιούλερ; Ο Κουρτ Μιούλερ;». Έγνεψε καταφατικά. «Δεν με θυμάσαι; Ήμουν στην τάξη σου. Πόλα Ντίτριχ».

«Πόλα;», προσπάθησε να θυμηθεί. «Πόλα Ντίτριχ. Φυσικά. Τώρα σε θυμήθηκα». Είπε ψέματα.

Γύρισε πίσω και μίλησε χαμηλόφωνα στο τηλέφωνο. Μετά στράφηκε σ' εκείνον ξανά και του χάρισε ένα χαμόγελο. «Ο Χερ Κλάιν θα σας δει τώρα». Έδειξε μια πόρτα στην είσοδο του ξενοδοχείου.

Ο Κλάιν έδειξε συμπονετικό ενδιαφέρον. Ήταν πρώην στρατιώτης και ο ίδιος, και παρότι ήταν πολύ μεγάλος για να πολεμήσει σ' αυτόν τον πόλεμο, έδειξε κατανόηση στην απόγνωση του Κουρτ «Φοβάμαι, Χερ Μιούλερ, ότι δεν έχουμε κάτι κατάλληλο για κάποιον με τη δική σας μόρφωση», του είπε σε πολύ απολογητικό ύφος. Ο Κουρτ φαινόταν απογοητευμένος.

«Ωστόσο, αν είστε διατεθειμένος να πάρετε τη δουλειά, η Πόλα έδωσε καλές συστάσεις για σας και είναι δική σας. Η αμοιβή δεν είναι μεγάλη, αλλά θα παίρνετε φιλοδωρήματα. Περιλαμβάνονται δωρεάν γεύματα κατά τη διάρκεια της εργασίας και υπάρχει ένα μικρό υπνοδωμάτιο για εσάς, αν το θέλετε. Τον τελευταίο καιρό έχουμε αρκετούς Βρετανούς και Αμερικανούς, οπότε θα βοηθούσε να έχουμε κάποιον που μιλάει αγγλικά».

Έδειξε στον Κουρτ ένα δωματάκι που θα ήταν το νέο του σπίτι. «Σαν στο σπίτι σου. Υπάρχει ένα μπάνιο στο τέλος του

διαδρόμου και θα πω στην Πόλα να σου βρει μια στολή και να σου εξηγήσει τα καθήκοντά σου».

Ο Κουρτ έβγαλε το βρώμικο μπουφάν του και κάθισε στο μικρό κρεβάτι – που έπιανε το μεγαλύτερο μέρος του δωματίου – τις φθαρμένες μπότες και το παντελόνι του. Άκουσε ένα χτύπημα στην πόρτα και η Πόλα, χωρίς να περιμένει απάντηση, μπαίνει μέσα κρατώντας μια στολή αχθοφόρου, μια πετσέτα και σαπούνι.

Ο Κουρτ σηκώθηκε όρθιος και το παντελόνι του έπεσε στο πάτωμα. Το ξαναφόρεσε βιαστικά και η Πόλα κοίταξε από την άλλη πλευρά. «Συγγνώμη», είπε, «δεν περίμενα...».

«Είναι εντάξει. Ευχαριστώ», είπε τυπικά ο Κουρτ. Πήρε τα πράγματα που του πρόσφερε και η Πόλα έριξε μια τελευταία ματιά, και έφυγε από το δωμάτιο.

Λουσμένος και ξυρισμένος, ο Κουρτ φόρεσε τη νέα του στολή και πήγε στο λόμπι του ξενοδοχείου για να ξεκινήσει τη νέα του δουλειά. Εκτός από την Πόλα, υπήρχαν καμαριέρες, μάγειρες και ένας άλλος αχθοφόρος, που δούλευε σε διαφορετική βάρδια. Η δουλειά του ήταν να στέκεται στην είσοδο και να καλωσορίζει τους νέους επισκέπτες που έφταναν, να παίρνει τις αποσκευές τους και να τους οδηγεί στη ρεσεψιόν για το τσεκ-ιν, και κατόπιν να μεταφέρει τις βαλίτσες τους στα δωμάτιά τους και να τους δείξει τα κατατόπια.

Ήταν ο μόνος εργαζόμενος που μιλούσε καλά αγγλικά, και σύντομα έγινε απαραίτητος για τον διευθυντή. «Η Πόλα

μου είπε ότι ήταν συμμαθήτριά σου», είπε μια μέρα. Τα αγγλικά της δεν είναι πολύ καλά. Θα ήθελες να της κάνεις μερικά μαθήματα; Θα βοηθούσε πολύ αν μπορούσε να μιλήσει στους πελάτες μας στη γλώσσα τους».

«Η αλήθεια είναι ότι δεν την θυμάμαι πολύ καλά», παραδέχτηκε ο Κουρτ, «αλλά μπορώ να προσπαθήσω. Την έχω ακούσει να μιλάει με Άγγλους επισκέπτες και δολοφονεί τη γλώσσα τους!».

Τα μαθήματα ξεκίνησαν εκείνο το βράδυ. Ο Κλάιν τους διέθεσε ένα γραφείο όπου δεν θα τους ενοχλούσε κανείς και ο Κουρτ σχεδίασε ένα πλάνο μαθημάτων γι' αυτήν. Αν και αποδείχθηκε πολύ πρόθυμη μαθήτρια, δεν την έβρισκε ιδιαίτερα έξυπνη. Ωστόσο, μετά από ένα χρόνο έμαθε αρκετά για να είναι σε θέση να μιλήσει με τους Άγγλους και Αμερικανούς επισκέπτες.

«Δεν νομίζω ότι με χρειάζεσαι πια», της είπε ο Κουρτ. «Τα πήγες πολύ καλά».

«Μα ακόμα έχω πολλά να μάθω», είπε. «Σε παρακαλώ, δεν θέλω να σταματήσουμε τώρα. Δεν νιώθω ακόμα έτοιμη!».

Ο Κουρτ, που κουράστηκε να περνά όλο του το χρόνο στο ξενοδοχείο, ήταν πολύ διστακτικός. «Πρέπει να βγω έξω και να βρω λίγο χρόνο για τον εαυτό μου», παραπονέθηκε.

«Λοιπόν, τι θα έλεγες να πάμε σινεμά; Θα μπορούσαμε να δούμε μια από αυτές τις αμερικανικές ταινίες. Πρέπει να εξασκηθώ και στο διάβασμα». Ο τοπικός κινηματογράφος

πρόβαλε βωβές ταινίες, αλλά οι υπότιτλοι και οι λεζάντες δεν μεταφράζονταν ακόμα στα γερμανικά.

Ο Κουρτ συμφώνησε και άρχισαν να βγαίνουν μαζί. Το έβλεπε ακόμα ως πρόγραμμα εκπαίδευσης. Έβαζε την Πόλα να του ψιθυρίζει το κείμενο μεταφρασμένο, και εκείνος διόρθωνε τα λάθη της. Μετά την ταινία επέστρεφαν στο ξενοδοχείο. Έτρωγαν στην άδεια τραπεζαρία φαγητό που περίσσευε από την προηγούμενη μέρα.

«Είναι σαν να βγαίνεις ραντεβού», είπε η Πόλα ένα βράδυ.

«Όχι φυσικά!», είπε ο Κουρτ, με αγένεια κάπως. «Είσαι ακόμα μαθήτριά μου, μην το ξεχνάς».

Έδειξε απογοητευμένη. «Αλήθεια το πιστεύεις αυτό; Δεν είμαστε φίλοι τώρα;».

«Υποθέτω ναι, κάτι τέτοιο», παραδέχτηκε.

Εκείνη ηρέμησε κάπως. «Καλά τότε». Σήκωσε ένα ποτήρι με νερό για πρόποση και το τσούγκρισε με το δικό του. «Στην υγεία μας φίλε».

Ο Κουρτ γέλασε. «Στην υγεία μας», απάντησε. «Στη φιλία!».

Μια εβδομάδα αργότερα, όταν ο Κουρτ περνούσε έναν Αμερικανό επισκέπτη στο χώρο υποδοχής, η Πόλα του ψιθύρισε: «Έλα πίσω μόλις δείξεις στον κ. Άρμιταζ το δωμάτιό του».

Όταν επέστρεψε, η Πόλα κοίταξε γύρω της για να σιγουρευτεί ότι κανείς δεν άκουγε. «Σου έχω καλά

νά, Κουρτ», είπε. «Ο διευθυντής έβαλε αγγελία για αναπληρωτή διευθυντή. Έχουμε πολλή δουλειά τελευταία και χρειάζεται κάποιον να τον βοηθάει».

«Και λοιπόν;».

«Και λοιπόν, θα πρέπει να υποβάλεις αίτηση!». Είδε το επιφυλακτικό βλέμμα στο πρόσωπό του. «Ξέρω ότι θα ήταν ένα μεγάλο βήμα για σένα, αλλά σε συμπαθεί πραγματικά, και μου είχε πει παλιά ότι έχεις τα προσόντα. Τι λες;».

«Ίσως. Ναι, θα μπορούσα να το κάνω, υποθέτω».

«Υπάρχει μόνο ένα πρόβλημα», του είπε. «Ο αναπληρωτής θα πρέπει να είναι ένας σταθερός οικογενειάρχης».

«Ω!», αναφώνησε ο Κουρτ, απογοητευμένος. «Τότε αυτό με αποκλείει από υποψήφιο, έτσι δεν είναι;».

«Όχι απαραίτητα», είπε η Πόλα, διστακτικά. Βλέποντας το απορημένο του βλέμμα, μάζεψε όλο το κουράγιο της. «Θα μπορούσες να παντρευτείς».

«Με ποιον;».

«Γιατί όχι με μένα;». Του το ξεφούρνισε! «Είμαστε φίλοι, και εξάλλου, δεν θα είχα κανένα πρόβλημα. Θα ήταν ωραία. Τι λες;».

Ο Κουρτ την κοίταξε άναυδος. «Θα πρέπει να το σκεφτώ, αλλά υποθέτω ότι θα μπορούσε να πετύχει».

Στενοχωρήθηκε από την ψυχρή αντίδρασή του και τον άφησε να επιστρέψει στη δουλειά του. Αργότερα όμως, πήγε ξανά στη ρεσεψιόν για να της μιλήσει. «Εντάξει, εντάξει.

Θα ήταν βολικό. Γιατί όχι;», ήταν το μόνο που της είπε.

Πήγαν να δουν μαζί τον Κλάιν εκείνο το απόγευμα. Η Πόλα εξήγησε τα σχέδιά τους και ο Κουρτ, που παρέμενε ψυχρός, συμφώνησε μαζί της. Ο διευθυντής, που συμπαθούσε την Πόλα, την ρώτησε αν είναι απόλυτα σίγουρη γι' αυτό.

«Φυσικά!», είπε. Ακούστηκε ενθουσιασμένη.

«Κι εσύ;», ρώτησε τον Κουρτ.

«Σίγουρα. Το συζητήσαμε και συμφωνήσαμε».

Μια εβδομάδα αργότερα, σε μια μάλλον αδιάφορη και ξερή τελετή, οι δυο τους παντρεύτηκαν και ο Κουρτ ανέλαβε τη νέα του θέση. Αν και δεν αγαπούσε την Πόλα, φαινόταν να του είναι αφοσιωμένη, και αυτό τον διευκόλυνε. Έπρεπε να παραδεχτεί ότι οι βραδινές ώρες είχαν γίνει πιο ευχάριστες.

Βρήκε τη δουλειά λιγότερο χρονοβόρα από το να είναι αχθοφόρος. Οι ώρες εργασίας του ήταν σταθερές και τα απογεύματα ήταν πάντα ελεύθερα. Η Πόλα ήταν ευτυχισμένη φροντίζοντας το νέο τους νοικοκυριό και τον άφηνε στην ησυχία του. Ξεχνιόταν με τις δουλειές του σπιτιού ή διάβαζε γυναικεία περιοδικά που άφηναν οι πελάτες Έβγαινε μόνος του τα περισσότερα βράδια. Έβγαινε συχνά με άλλους στρατιώτες από το μέτωπο σε ένα από τα μπαρ της πόλης, όπου συναντιόνταν για να συζητήσουν για τους επαχθείς όρους που επέβαλαν οι νικήτριες συμμαχικές δυνάμεις στη χώρα τους και να

παραπονεθούν για τις επιπτώσεις τους στην οικονομία και την κοινωνία.

Όπως και πολλοί από τους συμπολεμιστές του, ο Κουρτ ένωθε εντελώς προδομένος. Η κοινή πεποίθηση ήταν ότι ο πόλεμος έγινε στην πραγματικότητα μεταξύ φίλων που μοιράζονταν πολύ περισσότερα από αυτά που τους χώριζαν. Δεν μπορούσαν καν να εξηγήσουν πώς είχε ξεκινήσει ο πόλεμος. «Η Αγγλίδα βασίλισσα Βικτόρια ήταν η γιαγιά του Κάιζερ μας. Ο ξάδερφός του ήταν ο Άγγλος βασιλιάς. Γιατί να θέλουμε να τους πολεμήσουμε; Ήταν όλα λάθος των καταραμένων Γάλλων, που προσπαθούσαν να πάρουν εκδίκηση εξαιτίας του τελευταίου πολέμου. Τώρα θέλουν να μας καταστρέψουν, και οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί έχουν συνωμοτήσει μαζί τους. Είναι τραγωδία», είπε σε έναν από τους φίλους του.

«Και αυτοί οι βλάκες που έχουμε τώρα στην εξουσία, είναι τελείως δειλοί», πρόσθεσε ο φίλος του. «Έχουν καταθέσει τα όπλα και τους αφήνουν να μας καταστρέφουν. Αυτό που χρειαζόμαστε τώρα είναι ανθρώπους με ηγετική φυσιογνωμία για να αγωνιστούν για τον λαό μας. Αλλά πού είναι αυτοί;».

Κάπως έτσι ήταν πολλές από τις συζητήσεις τους, που άφηναν τον Κουρτ να νιώθει θλιμμένος και δυστυχής. Τελικά, αποφάσισε να βρει έναν καλύτερο τρόπο για να περνά τον ελεύθερο χρόνο του από το να κλαψουρίζει για πράγματα που δεν μπορούσε να αλλάξει.

Υπήρχε ένα κατάστημα επισκευής ρολογιών στην πόλη, που ανήκε σε ένα συμπαθητικό Εβραίο, τον οποίο ο Κουρτ γνώριζε πριν από τον πόλεμο. Πέρασε από το μαγαζί του μια μέρα που είχε ρεπό.

«Καλημέρα, Χερ Φίνκελμαν».

«Κουρτ Μιούλερ! Πόσο χαίρομαι που σε βλέπω. Άκουσα ότι επέστρεψες και παντρεύτηκες απ' ό,τι βλέπω. Συγχαρητήρια! Είσαι καλά;».

«Ναι, είμαι καλά, ευχαριστώ», απάντησε χαλαρά ο Κουρτ.

«Λοιπόν; Τι μπορώ να κάνω για σένα;».

«Θυμάσαι που συνήθιζα να σε βοηθάω με τις επισκευές ρολογιών;». Ο Φίνκελμαν ένευσε συγκαταβατικά. «Απλώς αναρωτιόμουν αν χρειάζόσουν κάποια βοήθεια, με μειωμένο ωράριο, φυσικά».

Ο Φίνκελμαν φαινόταν αναποφάσιτος. «Κοίτα, οι δουλειές πάνε καλά τελευταία και ίσως χρειαστώ λίγη βοήθεια, αν μπορείς να διαθέσεις χρόνο», είπε.

«Φυσικά και μπορώ», είπε ο Κουρτ. «Δεν θα ήθελα να ξεχάσω και την τέχνη, καταλαβαίνεις. Δουλεύω στο ξενοδοχείο, αλλά μπορώ να έρχομαι εδώ κάποια βράδια, αν είστε εντάξει μ' αυτό. Μπορεί να σου φέρω και δουλειές από τους πελάτες μας».

«Αυτό θα ήταν πολύ καλό, και φυσικά θα σε πλήρωνα για οποιαδήποτε δουλειά μου έφερνες».

Οι δυο άντρες συμφώνησαν και ο Κουρτ ξεκίνησε να

δουλεύει εκεί την επόμενη εβδομάδα. Αυτό του έδωσε ένα μικρό επιπλέον εισόδημα που βοήθησε αυτός και η Πόλα να μπορέσουν να νοικιάσουν ένα μικρό εξοχικό κοντά στο ξενοδοχείο. Το 1920 ήρθε στον κόσμο ο γιος τους, και του έδωσαν το όνομα Ρολφ, ενός θείου του Κουρτ.

Κεφάλαιο 4

Λέρος 1920 – 1935

Το νησί της Λέρου – όπως πολλά από τα περισσότερα ελληνικά νησιά που ήταν υπό την κατοχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για αιώνες- είχε διατηρήσει τον ελληνικό χαρακτήρα του όλα αυτά τα χρόνια. Οι περισσότεροι από τους ντόπιους κατοίκους ήταν Έλληνες, και οι Τούρκοι σε μεγάλο βαθμό, δεν τους είχαν δημιουργήσει προβλήματα. Είναι γνωστό στην Ελλάδα ως «το νησί της Αρτέμιδος», της θεάς του κυνηγιού, που ήταν γνωστή στους Ρωμαίους με το όνομα Ντιάνα.

Από τότε που οι Ιταλοί είχαν καταλάβει το νησί και άρχισαν να χτίζουν την αεροναυτική βάση στην Λέπιδα, στον μεγάλο όρμο που αποκαλούσαν Πόρτο Λάγκο, προσέλαβαν ντόπιους για να βοηθήσουν. Αυτή η εργασία ήταν ευπρόσδεκτη για τους ανθρώπους που έβγαζαν τα προς το ζην ως αλιείς ή αγρότες υπό το οθωμανικό καθεστώς.

Υπήρχαν μερικοί ειδικευμένοι τεχνίτες που είχαν εξωραΐσει τα νεοκλασικά σπίτια στην πρωτεύουσα του νησιού, τον Πλάτανο, και κάτω στην προκυμαία της Αγίας

Μαρίνας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ο Σπύρος Ραφτόπουλος ήταν ένας από αυτούς. Ήταν άριστος οικοδόμος και όταν οι Ιταλοί ζήτησαν εργατικά χέρια για να κατασκευάσουν τη νέα βάση, έκανε αίτηση και έγινε δεκτή. Αυτό σήμαινε σημαντική αύξηση στο εισόδημά του και κατάφερε τότε και να ανακαινίσει το σπίτι του, που ο πατέρας του είχε αφήσει σε άθλια κατάσταση λόγω έλλειψης χρημάτων. Κατάφερε μάλιστα να παντρευτεί την αγαπημένη του Δέσποινα, και προσκάλεσε την οικογένεια και τους φίλους του στο όμορφο εκκλησάκι του Αγίου Ισιδώρου, σε ένα νησάκι στον βόρειο βραχίονα του κόλπου Γουρνά, στα βόρεια του Πόρτο Λάγκο. Το παρεκκλήσι συνδέθηκε με το κυρίως νησί μέσω ενός στενού διαδρόμου, που ήταν όμως συχνά αδιάβατος, όταν οι χειμερινές καταιγίδες έφταναν από το νότο. Το καλοκαίρι του 1920 η Δέσποινα γέννησε τον γιο τους Γιάννη, που πήρε το όνομα του πατέρα του Σπύρου, σύμφωνα με τις ελληνικές παραδόσεις.

Ο Σπύρος είχε εξελιχθεί έως τότε σε κάτι παραπάνω από έναν απλό οικοδόμο. Είχε φυσικό ταλέντο στο σχέδιο και έγινε πολύ καλός στον τεχνικό σχεδιασμό δομικών έργων. Η δουλειά του ήταν να βοηθά στο σχεδιασμό των θεμελίων των τεράστιων ρυμουλκών που κατασκευάστηκαν για να στεγάσουν τα ιπτάμενα σκάφη που προσγειώνονταν στον κόλπο της Λέπιδας, απέναντι από την ολοκαίνουργια ιταλική πόλη, την οποία οι Ιταλοί ονόμασαν Πόρτο Λάγκο. Αν και ήταν ένα πολύτιμο και σεβαστό μέλος

του συνεργείου, δεν τα κατάφερε με τα ιταλικά και μπορούσε να επικοινωνήσει με τους Ιταλούς εργοδηγούς μόνο μέσω ενός διερμηνέα. Αυτό περιόρισε τη δυνατότητα αξιοποίησής του στο έργο, ιδίως αφού οι διερμηνείς τους δεν είχαν εμπειρία στον κατασκευαστικό τομέα και συχνά δυσκολεύονταν να μεταφράσουν τους τεχνικούς όρους.

Μελετώντας τα σχεδιαγράμματα, ο Σπύρος είχε παρατηρήσει ένα ελάττωμα στο κατασκευαστικό σχεδιασμό. Έλεγε και επανέλεγε τους υπολογισμούς του για να είναι απόλυτα βέβαιος, αλλά διέκρινε ότι υπήρχε ένα ενδεχόμενο σφάλμα στις προδιαγραφές. Πήγε σπίτι εκείνο το βράδυ προβληματισμένος. Δεν μπορούσε να αποφασίσει αν μπορούσε να επισημάνει το σφάλμα στους ανωτέρους του. Δεν ήταν αποκλειστικά δικό του τμήμα, αλλά θα ένιωθε ανεύθυνος αν δεν τους είχε μιλήσει για το λάθος. Αποφάσισε να βρει την ευκαιρία το επόμενο πρωί.

Ο Τζιουζέπε δούλεψε στο γραφείο του εργοταξίου όταν ο Σπύρος ήρθε να του αναφέρει τις ανησυχίες του για τον σχεδιασμό του υπόστεγου. Κοίταξε τριγύρω για να δει τον διερμηνέα και όταν είδε ότι δεν ήταν εκεί, έχασε το κουράγιο του και ξεκίνησε να φύγει.

«Καλημέρα», είπε ο Τζιουζέπε, στα ελληνικά. «Μπορώ να σας βοηθήσω;».

«Όχι, δεν είναι τίποτα». Έκανε να φύγει, αλλά ξαφνικά γύρισε πίσω. «Μιλάτε ελληνικά;».

«Λίγο. Προσπαθώ να μάθω περισσότερα. Τι θα θέλατε;».

«Δουλεύω στα θεμέλια του υπόστεγου. Δεν μου πέφτει λόγος, το ξέρω, αλλά φοβάμαι ότι μπορεί να υπάρχει πρόβλημα με το μέγεθος των υποστηριγμάτων στέγασης. Μάλλον κάνω λάθος, όμως. Δεν πειράζει».

Γύρισε πάλι προς την πόρτα, αλλά ο Τζιουζέπε τον φώναξε πίσω. «Πώς σε λένε;».

«Σπύρο Ραφτόπουλο. Δουλεύω στα θεμέλια που θα μπουν τα στηρίγματα. Μάλλον κάνω λάθος. Δεν πειράζει».

«Εγώ τα σχεδίασα. Ποιο είναι το πρόβλημα;», ρώτησε με σκεπτικισμό ο Τζιουζέπε. «Δείξε μου».

Ο Σπύρος πήγε κοντά του και ξεδίπλωσε το σχέδιο που κουβαλούσε πάνω σε ένα γραφείο. Έδειξε τις τεράστιες δοκούς που θα κρατούσαν την οροφή. «Βλέπεις, αυτά δεν είναι αρκετά δυνατά για να σηκώσουν τόσο μεγάλο βάρος. Οι προδιαγραφές που έχετε καθορίσει είναι εβδομήντα πέντε χιλιοστά, αλλά για αυτό το άνοιγμα νομίζω ότι θα πρέπει να έχουμε εκατόν πενήντα χιλιοστά».

Ο Τζιουζέπε κοίταξε το σχέδιο για πολλή ώρα, παίρνοντας τον υπολογιστικό του κανόνα για να κάνει τον υπολογισμό. Έκανε πίσω και χτύπησε το χέρι στο κούτελο. «Ω, κατάλαβα. Έχεις δίκιο, έχω σημειώσει λάθος μέγεθος!», είπε, νιώθοντας αμηχανία.

«Δεν υπάρχει πρόβλημα. Ακόμη μπορούμε να τα αλλάξουμε», δήλωσε ο Σπύρος. «Οι χάλυβες δεν έχουν παραδοθεί ακόμα. Θα μπορούσαμε απλώς να αλλάξουμε την παραγγελία».

«Σ' ευχαριστώ». Ο Τζιουζέπε, φανερά ανακουφισμένος, χτύπησε φιλικά στον ώμο τον Σπύρο με ευγνωμοσύνη. «Παρακαλώ να μου το πείτε αν βρείτε άλλα προβλήματα».

«Ελπίζω να μην σας πειράζει που έρχομαι σε σένα».

«Φυσικά και όχι», είπε ο Τζιουζέπε. «Δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα!».

Ο Έλληνας έγενεψε καταφατικά. «Ωραία, ευχαριστώ», είπε με σοβαρό ύφος. Δίπλωσε το χαρτί και έφυγε. Ο Τζιουζέπε ξεδίπλωσε το αντίγραφο του σχεδίου και το διόρθωσε. Δεν θα άρεσε καθόλου στα αφεντικά του αν το λάθος δεν είχε διορθωθεί και η κατασκευή της στέγης είχε αποτύχει.

Εκείνο το βράδυ, καθώς έφευγε για το σπίτι, ο Τζιουζέπε είδε τον Σπύρο να φεύγει. «Σπύρο», του φώναξε. «Θέλεις να σε κεράσω ένα ποτό;».

Ο Σπύρος χαμογέλασε και πήγε κοντά του. «Ευχαριστώ, καλοσύνη σας».

Πήγαν σε ένα από τα νέα μπαρ του Πόρτο Λάγκο. Αφού ο Τζιουζέπε έκανε μια πρόποση στην υγεία του Σπύρου, άρχισαν να συζητούν για το έργο που εργάζονταν και οι δύο. Ο Ιταλός εντυπωσιάστηκε από τις τεχνικές γνώσεις του Σπύρου, και απολαμβάνοντας το ούζο τους συμφώνησαν ότι θα ήταν καλό να συνεργαστούν στον σχεδιασμό.

«Θα με προσέχεις για να μην κάνω κι άλλα λάθη», είπε ο Τζιουζέπε.

«Είμαι σίγουρος ότι θα το είχες αντιληφθεί ο ίδιος

εγκαίρως», είπε μεγαλόψυχα ο Έλληνας.

«Σ' ευχαριστώ πολύ. Ίσως και να το έκανα, αλλά στην περίπτωση που δεν το έβλεπα, θα είχα μπλέξει άσχημα». Χτύπησε το ποτήρι του στο τραπέζι και μετά το τσούγκρισε με το ποτήρι του Σπύρου, κάνοντας την ελληνική πρόποση "γεια μας".

Το επόμενο πρωί, ο Τζιουζέπε μίλησε στον προϊστάμενό του για τη συζήτησή του με τον Σπύρο, χωρίς να αναφέρει το δικό του λάθος. «Είναι καλός άνθρωπος, πολύ έμπειρος, και καλός στο σχέδιο. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι δεν μιλάει ιταλικά, αλλά μιας και μιλάω εγώ ελληνικά, αυτό δεν είναι πρόβλημα. Θα μας ήταν πολύ χρήσιμος. Μπορείς να τον αναθέσεις σε μένα;».

Ο διευθυντής συμφώνησε: «Έχω ακούσει καλά πράγματα γι' αυτόν. Το μόνο άσχημο σχόλιο που είχα γι' αυτόν ήταν ότι είναι οξύθυμος, γι' αυτό πρόσεχε το αυτό».

Είπαν στον Σπύρο να αναφέρει τώρα στον Τζιουζέπε και τις επόμενες εβδομάδες οι δύο άνδρες συνεργάστηκαν στενά μαζί. Μετά τη δουλειά, απέκτησαν τη συνήθεια να σταματούν στο μπαρ για ένα τελευταίο ποτό πριν επιστρέψουν στο σπίτι τους, στις οικογένειές τους.

****

Όταν ήταν μόνο πέντε ετών, ο Γιάννης βρήκε ένα μικρό μεταλλικό καλούπι σε μια από τις παραλίες. Όταν

αναποδογύρισε άφησε σχήμα κοχυλιού όταν το γέμισε με άμμο.

Έπαιζε κοντά σε ένα από τα κτίρια που εργαζόταν ο Σπύρος και βρήκε ένα σακί τσιμέντο. Έχωσε μέσα το μικρό του καλούπι και το γέμισε με τσιμέντο, και μετά έτρεξε ενθουσιασμένος να το δείξει στον πατέρα του.

Ο Σπύρος του έβαλε τις φωνές. «Τι κάνεις εκεί; Θα μπορούσε να μπει στο μάτι σου έτσι που τρέχεις. Δώσ' το μου!». Πήρε το καλούπι και το πέταξε σε ένα σωρό από μπάζα. Μετά είπε στο αγόρι να απλώσει το χέρι του, έβγαλε τη ζώνη του και τον χτύπησε τρεις φορές. Το αγόρι έτρεξε μακριά, κλαίγοντας.

Εκείνο το βράδυ, η γυναίκα του, η Δέσποινα, τον ρώτησε τι είχε συμβεί. «Ο Γιάννης ήρθε σπίτι κλαίγοντας και είπε ότι πέταξες το παιχνίδι του και τον χτύπησες. Τι έγινε;».

«Ήταν άτακτος. Βρήκε κάπου τσιμέντο και περιφερόταν τριγύρω με αυτό. Φοβόμουν μην μπει στο μάτι του».

«Ναι, το ξέρω, αλλά γιατί τον χτύπησες;».

«Πρέπει να του γίνει μάθημα. Είναι αγόρι και πρέπει να διδαχθεί πειθαρχία.

«Πειθαρχία; Είναι μόλις πέντε ετών! Είσαι πολύ σκληρός μαζί του».

Ο Σπύρος βλαστήμησε κάτι και βγήκε από το σπίτι. Κοπάνησε την πόρτα και έφυγε μουτρωμένος για να πάει σε ένα μπαρ. Κάποιοι φίλοι του ήταν εκεί, αλλά στην αρχή δεν πήγε κανένας κοντά του, έτσι που τον είδαν αγριεμένο.

Κάποια στιγμή, ένας από αυτούς τον ρώτησε τι συμβαίνει.

«Γυναίκες!», είπε. Ο φίλος του κούνησε το κεφάλι του σε ένδειξη συμπαραστάσης «Θέλουν να έχουν τα παιδιά στα πούπουλα. Η Δέσποινα παίρνει το μέρος του γιου της κάθε φορά. Αλλά πρέπει να μάθει από τώρα που είναι μικρός». Τους είπε τι είχε συμβεί.

Αν και ο φίλος του συμφωνούσε μαζί του, υπαινίχθηκε ότι ίσως δεν θα έπρεπε να είναι τόσο σκληρός. «Δεν είναι κακό παιδί και αυτό που έκανε δεν ήταν και τόσο μεγάλη αταξία. Ίσως θα έπρεπε να επανορθώσεις, για να ηρεμήσει η κατάσταση. Και συγνώμη που στο λέω αυτό, αλλά πρέπει να προσπαθήσεις να μην τσαντίζεσαι.

«Τι λες ότι θα έπρεπε να κάνω;».

«Δεν μου είπες ότι ήθελες να του μάθεις κολύμπι; Γιατί δεν το κάνεις; Ο καιρός είναι καλός ακόμα». Ήταν Οκτώβριος και η καλοκαιρία συνεχιζόταν. «Πέρασε λίγο χρόνο μαζί του. Αυτό θα του δείξει -και στη μητέρα του- ότι νοιάζεσαι. Είσαι καλός κολυμβητής, μπορείς να του μάθεις στο άψε-σβήσε».

Το επόμενο σαββατοκύριακο, ο Σπύρος πήρε τον Γιάννη με το γαϊδουράκι του και πήραν το μονοπάτι που οδηγούσε έξω από το λιμάνι στη βόρεια πλευρά, κάτω σε μια αμμώδη παραλία. Εκεί έδωσε στον Γιάννη ένα κομμάτι φελλού που είχε μαζέψει από την παραλία και έδειξε στο αγόρι πώς να το χρησιμοποιήσει σα σημαδούρα. Έβαλε τον γιο του στη ζεστή θάλασσα και τον κρατούσε. Έδειξε στο αγόρι πώς να

κλωτσά τα πόδια του και να κινείται μέσα στο νερό. Μετά, έδεσε τον φελλό με μια κορδέλα στο στήθος του Γιάννη και του έδειξε πώς να κουνάει τα χέρια και τα πόδια του ταυτόχρονα.

Ο νεαρός αποδείχθηκε γεννημένος κολυμβητής και μετά από μερικά μαθήματα κολυμπούσε χωρίς βοήθεια. Ο πατέρας του ήταν περήφανος για τον γιο του, και το περιστατικό με το τσιμέντο ξεχάστηκε.

Αν και ήταν ακόμα πολύ μικρός, ο Γιάννης άρχισε να βοηθά τον Σπύρο στην οικοδομή. Ο πατέρας έφτιαχνε μόνος του τσιμεντένια τούβλα χρησιμοποιώντας ένα καλούπι και ο Γιάννης, από την ηλικία των οκτώ ετών, βοηθούσε τον πατέρα του να τα πουλάει και σε άλλους χτίστες. Ήταν κοπιαστική δουλειά, ειδικά για ένα μικρό αγόρι. Έπαιρνε τούβλα από τις τακτοποιημένες στοίβες που είχαν παραδοθεί στον χώρο με φορτηγό, και τα φόρτωνε σε ένα κάρο. Στη συνέχεια, το έσπρωχνε γρήγορα εκεί όπου εργαζόταν ο χτίστης, τα έβγαζε από το κάρο και τα στοίβαζε, έτοιμα για χρήση.

Μέσα από σκληρή δουλειά, ο Γιάννης εξελίχθηκε σε έναν γερό και δυνατό νεαρό άντρα. Ήταν κοντός, όπως πολλοί Έλληνες, αλλά μυώδης, με σκούρα μαλλιά και δέρμα, όμορφο πρόσωπο και ήταν σοβαρός και ώριμος, μιας και είχε αναγκαστεί να μεγαλώσει πολύ γρήγορα.

Τα αγόρια του χωριού που ήξεραν κολύμπι αψηφούσαν το κρύο και βουτούσαν στα νερά του λιμανιού την ημέρα

των Θεοφανίων. Αυτή την ημέρα του Ιανουαρίου, οι νεαροί Έλληνες βουτάνε για τον σταυρό που ρίχνει ο ιερέας στο νερό, κατά μίμηση της Βάπτισης του Θεανθρώπου. Κάθε εκκλησία – και στο νησί υπήρχαν πολλές – γιόρταζαν με τον ίδιο τρόπο. Οι νέοι του τόπου στέκονται ανατριχιάζοντας από τον παγωμένο αέρα στην αποβάθρα, τυλιγμένοι σε πετσέτες προτού πέσουν στο νερό και όλοι περιμένουν να δουν ποιος θα μπορέσει να ανασύρει τον σταυρό. Μετά κολυμπούν πίσω και ο νικητής κρατά τον σταυρό ψηλά, πάνω από το κεφάλι του, για να τον ευλογήσει ο ιερέας.

Τον επόμενο χρόνο που είχε μάθει να κολυμπάει, ρώτησαν τον Γιάννη αν θα μπορούσε να συμμετάσχει στο βούτηγμα για τον σταυρό. Στη μητέρα του δεν άρεσε η ιδέα. «Είναι πολύ μικρός για να το κάνει αυτό και δεν κολυμπάει για πολύ καιρό».

«Ανοησίες», είπε ο Σπύρος. «Είναι δυνατός για την ηλικία του και κολυμπάει πολύ καλά τώρα. Θα είναι μια χαρά. Μπορείς να τον πας στην πόλη και να τον κρατήσεις ζεστό μέχρι να βουτήξει και εγώ θα περιμένω στο καΐκι για να τον πάρω αμέσως».

Έφτασε η μέρα. Η εκκλησία είχε ετοιμάσει ένα είδος πέργκολας σε μια ξύλινη πλατφόρμα που είχαν τοποθετήσει στην αποβάθρα, κοντά στη θάλασσα. Ήταν διακοσμημένη με κλήματα και κλαδιά πορτοκαλιάς και λεμονιάς, που καρποφορούσαν ακόμα. Ο ιερέας, ακολουθούμενος από το εκκλησίασμά του, έφθασε ντυμένος με την πλήρη

εκκλησιαστική του αμφίεση, φορώντας ένα ελαφρώς βρώμικο λευκό ράσο πάνω από το κανονικό μαύρο ράσο του, και το παραδοσιακό ορθόδοξο κυλινδρικό μαύρο καπέλο με το επίπεδο κυκλικό κομμάτι πάνω από αυτό, σαν ένα αναποδογυρισμένο καπέλο. Πάνω από το λευκό ράσο φορούσε ένα χρυσό κεντημένο επιτραχήλιο και ένα μεγάλο σταυρό γύρω από το λαιμό του, και κρατούσε έναν άλλο σταυρό με ευλάβεια στα χέρια του. Προηγούνταν ο γέροντας ιερέας, που περπατώντας ανάποδα κουβαλούσε ένα μεγάλο προσευχητάρι ανοιχτό στη σελίδα για τη συγκεκριμένη ημέρα. Απάγγελε τη λειτουργία καθώς ερχόταν στην πέργκολα, και το εκκλησίασμα στην αποβάθρα ανταποκρινόταν όπου ήταν απαραίτητο, και σταυροκοπιούνταν με θέρμη καθώς έψελνε.

Σήκωσε ψηλά τον σταυρό και τον κούνησε δεξιά και αριστερά ευλογώντας τα νερά και μιμούμενος το βάπτισμα του Ιησού από τον Ιωάννη τον Βαπτιστή. Μόλις έκανε αυτό, όλα τα αγόρια, τρέμοντας δίπλα στη θάλασσα, πέταξαν τις πετσέτες που τους κρατούσαν ζεστούς και προετοιμάζονταν για να βουτήξουν στο κρύο νερό. Ο Γιάννης έδωσε την πετσέτα του στη μητέρα του και στεκόταν ανυπόμονος, με τα δόντια του να κροταλίζουν από το κρύο, μέχρι που ο ιερέας κράδαξε για τελευταία φορά τον σταυρό και τον πέταξε στη θάλασσα. Όλα τα αγόρια όρμησαν στο νερό και έτρεξαν στο σημείο όπου ο σταυρός είχε βυθιστεί.

Ο Γιάννης είχε εξασκηθεί για τη σημερινή μέρα

και κατάφερε να φτάσει στο σημείο ταυτόχρονα με τα περισσότερα αγόρια. Ήταν αρκετά ρηχά εκεί, και αυτός και οι άλλοι έψαξαν μέσα στο καθαρό νερό για να βρουν τον λαμπερό ασημένιο σταυρό. Τα πλατσουρίσματά τους τάραζαν την επιφάνεια του νερού, και έτσι ήταν πραγματικά δύσκολο να δουν πού ήταν. Κάποια παιδιά βούτηξαν εκεί που νόμιζαν ότι είχε πέσει. Ο Γιάννης προσπάθησε να κοιτάξει πού βουτούσε ο καθένας, αλλά τα μεγαλύτερα αγόρια τον έσπρωξαν στην άκρη για να βγει από τη μέση. Καθώς προσπάθησε να ξαναμπει στο κέντρο της ομάδας, παρατήρησε μια λάμψη από κάτω του και βούτηξε. Ψηλάφησε γύρω από τις πέτρες στον πάτο, με τα αυτιά του να σκάνε από την πίεση, και τα δάχτυλά του ξεχώρισαν το σχήμα του σταυρού. Τον άρπαξε και ώθησε τον εαυτό του για να βγει στην επιφάνεια όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Τον κρατούσε θριαμβευτικά πάνω από το κεφάλι του, καθώς το πλήθος στην ακτή επευφημούσε.

Ο Σπύρος τον βοήθησε να βγει από το νερό, τυλίγοντάς τον με υπερηφάνεια σε μια πετσέτα. Ο Γιάννης, περιχαρής, αψηφώντας τώρα το κρύο, κούνησε τον σταυρό πάνω από το κεφάλι του καθώς μεταφερόταν πίσω στην αποβάθρα, όπου τον σήκωσαν στα χέρια οι παρευρισκόμενοι. Πήγε στον παπά και του έδωσε τον σταυρό. Ο ιερέας του είπε: «Είσαι ιδιαίτερα ευλογημένος αυτή τη σημερινή μέρα», και σχημάτισε ένα σύμβολο πάνω από το κεφάλι του.

Όταν η μητέρα του τον στέγνωσε, πήγαν με το υπόλοιπο

εκκλησίασμα σε μια τοπική ταβέρνα και έφαγαν κατσίκια, ψημένη έξω στη σούβλα, ντόπιο χταπόδι και άφθονη σαλάτα. Οι άντρες ήπιαν ούζο και τσίπουρο και οι κυρίες πήραν ρετσίνα ντόπιας παραγωγής. Ο Σπύρος επέμεινε ότι ο Γιάννης ήταν τώρα αρκετά άντρας για να πιει λίγο τσίπουρο και ο Γιάννης, που ήταν ζαλισμένος από τη χαρά του για τον άθλο του, μέθυσε αρκετά πίνοντας το δυνατό, αρωματικό ποτό.

--

Στην πολύβουη προκουμαία μπροστά από τον αεροναυτικό σταθμό όλα ήταν σε πυρετική δραστηριότητα. Είχαν φτάσει αεροπλάνα και ανεφοδιάζονταν για να επιστρέψουν στην Ιταλία. Άλλα τα έσερναν με τους μεγάλους γεραμούς στο μπροστινό μέρος και τα μετέφεραν πίσω στα υπόστεγα αναμονής για επισκευές. Διέρχονταν ακόμα σκάφη με δομικά υλικά για τη νέα ναυτική βάση από και προς το λιμάνι.

Ο γιος του Τζιουζέπε, ο Μάρκο, παρακολουθούσε τον πατέρα του να επιβλέπει στην αποβάθρα την εκφόρτωση ενός φορτηγού που παρέδιδε οικοδομικά υλικά. Ήταν δέκα ετών, ένα σοβαρό, φιλομαθές αγόρι και αρκετά ψηλός για την ηλικία του – ιδιαίτερα σε σύγκριση με τα Ελληνόπουλα που δεν ήταν τόσο καλοθρεμμένα – με τα σκούρα χρώματα του πατέρα του και τη λεπτή σιλουέτα του, και με τα ξανθά

μαλλιά που κληρονόμησε από τη μητέρα του.

Ένα από τα φορτηγά που περνούσαν μετέφερε στοίβες από τσιμεντένια τούβλα. Όπως ερχόταν προς τον Τζιουζέπε και τον Μάρκο, ο οδηγός του φρέναρε ξαφνικά και έκανε ελιγμό για να αποφύγει τους ανθρώπους που είχαν συγκεντρωθεί και πήγαιναν σε ένα από τα υδροπλάνα που ήταν έτοιμα για αναχώρηση. Ένα από τα τούβλα στην κορυφή του σωρού έπεσε και έσπασε στην προκυμαία, και παραλίγο να χτυπήσει τον Τζιουζέπε και τον Μάρκο. «Τι στο...», φώναξε ο Τζιουζέπε. Ο Μάρκο πήδηξε για να το αποφύγει κι έπεσε από την προκυμαία κατευθείαν στη θάλασσα. «Μάρκο!», φώναξε ο πατέρας του. «Δεν ξέρει κολύμπι, βοήθεια!». Είδε ένα σωσίβιο που κρεμόταν σε ένα στύλο εκεί κοντά και έτρεξε για να το πετάξει στο νερό.

Ο Γιάννης, που καθόταν στην καρότσα, είδε τι έγινε. Χωρίς δεύτερη σκέψη, άνοιξε την πόρτα και πήδηξε κατευθείαν από την αποβάθρα μέσα στο νερό. Κολύμπησε γρήγορα μέχρι το σημείο που βρισκόταν ο Μάρκο που είχε αρχίσει να βουλιάζει κάτω από το νερό και βούτηξε για να αρπάξει τον Μάρκο από το πουκάμισο και να τον ανασύρει, όπως είχε κάνει με τον σταυρό. Όμως δυσκολεύτηκε πολύ να τον βγάλει έξω, γιατί το πανικόβλητο αγόρι χτυπιόταν μέσα στην θάλασσα. Λαχανιάζοντας από την προσπάθεια, βγήκε στην επιφάνεια και πήρε μια ανάσα πριν ο Μάρκο τον τραβήξει κάτω. Προσπάθησε να βγει από το νερό, και τότε το βαρύ σωσίβιο από φελλό που έριξε ο Τζιουζέπε

τον χτύπησε στο κεφάλι όπως έβγαινε στην επιφάνεια. Κατάφερε να τον αρπάξει με το ελεύθερο χέρι του και να τον ανασύρει με δυσκολία στην επιφάνεια της θάλασσας. Τελικά, κατάφερε να βγει στην επιφάνεια βγάζοντας νερό από το στόμα και προσπαθώντας να αναπνεύσει. «Ηρέμησε, σε κρατάω», του είπε ο Γιάννης, όσο ο Μάρκο κλωτσούσε και πλατσούριζε απεγνωσμένα.

Είχε μαζευτεί κόσμος στην προκυμαία που κοίταζε με αγωνία, και όταν ο Γιάννης τράβηξε επιτέλους το αγόρι στην ακτή ξέσπασαν σε χειροκροτήματα. Ο Τζιουζέπε και ο οδηγός του φορτηγού περίμεναν να τους τραβήξουν έξω.

«Τι στο διάολο σκεφτόσουν;», φώναξε ο Τζιουζέπε στον οδηγό καθώς αγκάλιαζε τον γιο του. «Θα μπορούσες να μας είχες σκοτώσει. Και ποιος φόρτωσε αυτά τα τούβλα; Θα έπρεπε να ήταν δεμένα!».

Ο Γιάννης τον κοίταξε. «Εγώ τα φόρτωσα. Λυπάμαι πολύ, αυτοί οι άνθρωποι μπήκαν μπροστά μας».

«Εσύ; Ποιος είσαι εσύ;», γύρισε για να δει το βρώμικο και ατημέλητο ελληνόπουλο, που είδε ότι ήταν γυμνασμένο, αλλά ένα κεφάλι κοντύτερο από τον γιο του.

«Είμαι ο Γιάννης Ραφτόπουλος. Ο πατέρας μου χτίζει τα νέα κτήρια του στρατώνα εκεί πέρα», έδειξε τα κτήρια που βρίσκονταν κατά μήκος της αποβάθρας. «Μου είπε να παραδώσω αυτά τα τούβλα».

«Ραφτόπουλος; Είσαι ο γιος του Σπύρου;».

«Ναι».

«Τον ξέρω, είναι καλός άνθρωπος. Αλλά δεν πρέπει να αφήνει ένα μικρό παιδί να κάνει τέτοια δουλειά. Αυτά τα τούβλα δεν ήταν σφιχτά δεμένα».

«Το ξέρω, λυπάμαι, δεν το κατάλαβα». Ο Γιάννης κρατιόταν να μην βάλει τα κλάματα. «Δεν θα έπεφταν αν δεν έπρεπε να στρίψουμε τόσο απότομα».

Ο Τζιουζέπε ηρέμησε κάπως. «Να είσαι πιο προσεκτικός την επόμενη φορά. Τέλος πάντων, πρέπει να σε ευχαριστήσω. Τουλάχιστον έσωσες τον Μάρκο».

Ο Μάρκο, που εκείνη τη στιγμή του έδινε μια κουβέρτα ένας φροντιστής από το υδροπλάνο για να μην κρυώσει, είπε: «Ευχαριστώ. Φαντάζομαι ότι ήρθε η ώρα να μάθω κολύμπι!». Έδωσε το χέρι του στον Γιάννη. «Είμαι ο Μάρκο και αυτός είναι ο μπαμπάς μου».

«Θα μπορούσα να σου μάθω, αν θέλεις. Σου υπόσχομαι ότι δεν θα σε πετάξω στη θάλασσα».

Ο Τζιουζέπε, εντελώς ήρεμος τώρα, είπε: «Αυτό ακούγεται πολύ καλή ιδέα. Είσαι καλά τώρα, γιε μου;».

«Ναι, είμαι μια χαρά».

«Τότε ας πάμε σπίτι. Μπορούμε να συζητήσουμε γι' αυτό αύριο, όταν έρθει ο Σπύρος».

Ο Σπύρος ήθελε να ενθαρρύνει τον Γιάννη να κάνει φιλίες με τα παιδιά των Ιταλών που συναναστρεφόταν. Παρότρυνε τον Γιάννη να μάθει τη γλώσσα, έτσι ώστε να μην νιώσει κι εκείνος σε μειονεκτική θέση, όπως ένιωσε ο ίδιος όταν οι Ιταλοί είχαν πρωτοφτάσει στη Λέρο, έτσι

χάρηκε όταν ο Γιάννης γνώρισε τον γιο του Τζιουζέπε, παρά τις συνθήκες. Την επόμενη μέρα οι πατεράδες και οι γιοι συναντήθηκαν. Ο Σπύρος ένωθε ακόμα άσχημα από το χθεσινό συμβάν, αλλά ο Τζιουζέπε τον καθησύχασε: «Είναι εντάξει, ήμασταν τυχεροί. Κανείς δεν τραυματίστηκε και το αγόρι σου θα έχει πάρει το μάθημά του».

«Ναι, το ξέρω. Του έδωσα ένα καλό χέρι ξύλο. Θα είναι πιο προσεκτικός στο μέλλον».

Ο Τζιουζέπε τρόμαξε λιγάκι όταν το άκουσε αυτό. «Ήταν απλά ένα ατύχημα».

«Σίγουρα, αλλά το καθαματάκι πρέπει να βάλει μυαλό. Δεν θα ξανασυμβεί».

«Θα δεχτώ την προσφορά του. Μπορεί να κάνει με το Μάρκο μερικά μαθήματα κολύμβησης;».

«Δεν ξέρω. Έχουμε πολλή δουλειά και χρειάζομαι τον Γιάννη να με βοηθάει».

«Πόσο χρονών είναι το αγόρι;».

«Δέκα. Γιατί ρωτάτε;».

«Ίδια ηλικία με τον Μάρκο, αλλά δεν είναι λίγο μικρός για να εργάζεται τόσο σκληρά; Αυτό υποθέτω είναι δική σου δουλειά, αλλά νομίζω ότι θα έπαιρνε το μάθημά του καλύτερα αν έπρεπε να επανορθώσει. Γι' αυτό θα ήθελα να κάνει με τον Μάρκο μερικά μαθήματα. Τι λες;».

Ο Σπύρος συμφώνησε πρόθυμα, και κανόνισαν τα δυο αγόρια να συναντηθούν στην παραλία αργότερα εκείνη την ημέρα.

Ο Γιάννης αποδείχτηκε σχεδόν τόσο καλός δάσκαλος όσο ο πατέρας του, και βοήθησε τον Μάρκο να ξεπεράσει τους φόβους του γρήγορα και να μάθει κολύμπι. Μετά τα μαθήματα, όποτε τον Γιάννη δεν τον χρειαζόταν ο πατέρας του για να φτιάξει ή να παραδώσει τούβλα, πήγαιναν για ψάρεμα, βγάζοντας ψάρια από την προκυμαία χρησιμοποιώντας αγκίστρια πάνω στα οποία είχαν δέσει λεπτά κυρτωμένα καρφιά για γάντζους. Για δόλωμα έβαζαν μπουκίτσες μπαγιάτικου ψωμιού ή, αν δεν έβρισκαν, τη γλοιώδη σάρκα των μυδιών που κολλούσαν στον μόλο. Ο Γιάννης έδειξε στον Μάρκο πώς να σκοτώνει γρήγορα ένα ψάρι, βάζοντας τα δάχτυλά του στα βράγχια και χτυπώντας το λαιμό του, και μετά πώς να το βγάζει και να το ξεκοιλιάζει.

Όταν μεγάλωσαν, σουλατσάριζαν στον παραλιακό δρόμο της νέας πόλης, φλερτάροντας τα κορίτσια που περνούσαν από δίπλα τους και μαζί με άλλους νέους κοκορευόντουσαν για τις επιτυχίες τους. Η πόλη αναπτυσσόταν πιο γρήγορα σε σχέση με άλλες στην Ελλάδα. Μεγάλοι καμπυλωτοί δρόμοι διέσχιζαν την πόλη, περικλείοντας φουτουριστικά καμπυλωτά κτήρια από σκυρόδεμα, για να ταιριάζουν με τους δρόμους. Μεγάλα οικοδομικά τετράγωνα χτίστηκαν, τόσο στο Πόρτο Λάγκο όσο και στον κόλπο, για να στεγάσουν το προσωπικό του Ναυτικού και του Αεροναυτικού. Ο Μάρκο, επειδή ο πατέρας του εργαζόταν για τον ιταλικό στρατό, είχε

μεγαλύτερη πρόσβαση στις νέες εγκαταστάσεις από τα άλλα αγόρια και μπορούσε να βάλει μέσα κρυφά τον Γιάννη για να δει τις απαγορευμένες περιοχές – τα αντιαεροπορικά όπλα, τα κανόνια και τα στρατιωτικά παρατηρητήρια στους λόφους και στις σήραγγες που κατασκευάστηκαν για την προστασία του προσωπικού του στρατού σε περίπτωση πολέμου.

Ο Μάρκο άρχισε να ενδιαφέρεται για τα αεροπλάνα. Παρακολούθησε τα υδροπλάνα που πηγαινοέρχονταν στο λιμάνι και μπορούσε να τα αναγνωρίσει όλα. Λαχταρούσε να γίνει πιλότος. Η ζωή του πιλότου φάνταζε εξωτική στα μάτια του. Τα αεροπλάνα μετέφεραν επιβάτες από την Ιταλία στο νησί και συχνά από και προς τις νέες ιταλικές αποικίες που δημιουργούνταν στην Αφρική.

Έπεσε στα χέρια του ένα αμερικάνικο βιβλίο που περιέγραφε πώς να φτιάχνεις ένα μοντέλο ανεμόπτερου από ξύλο μπάλσα με φτερά από ενισχυμένο χαρτί. Δεν ήταν εύκολο να βρει ξύλο μπάλσα, αλλά ο πατέρας του είχε μερικά ξύλινα φύλλα από τα αρχιτεκτονικά μοντέλα του και επέτρεψε στον Μάρκο να τα πάρει. Ο Μάρκο έκοψε με σχολαστικότητα τα ξύλα σε κατάλληλο σχήμα για να φτιάξει φτερά, στηρίγματα και άτρακτο. Στην αρχή είχε απογοητευτεί αρκετά επειδή, αν δεν ήταν προσεκτικός όσο έκοβε το απαλό ξύλο, χωριζόταν στη μέση και κατέστρεφε το σχήμα που είχε φτιάξει, κι έτσι έπρεπε να το πετάξει και αρχίσει από την αρχή.

Μόλις έκοψε όλα τα σχήματα που χρειαζόταν, ζήτησε από τον Γιάννη να τον βοηθήσει να τα κολλήσουν μαζί. «Θα σου δείξω πώς κόβονται αυτά τα πτερύγια. Πρέπει να ενωθούν μαζί με αυτό το μακρύ κομμάτι. Εφαρμόζει στις εγκοπές που είναι από πάνω».

Ο Γιάννης προσπάθησε να ενώσει τα κομμάτια, αλλά ήταν πολύ αδέξιος. «Τι ακριβώς κάνουμε εδώ, τέλος πάντων;», ρώτησε.

«Κατασκευάζουμε ένα μοντέλο ανεμόπτερου», του εξήγησε ο Μάρκο υπομονετικά.

«Αλλά γιατί, ποιο είναι το νόημα; Γιατί δεν πάμε για ψάρεμα;».

«Εντάξει, Γιάννη, δίνε του τώρα. Θα το κάνω μόνος μου. Πήγαινε για ψάρεμα».

Ο Γιάννης που βαριόταν πολύ, δεν ήθελε να τσακωθεί με τον φίλο του, έτσι στεκόταν αδρανής και παρακολουθούσε τον Μάρκο να ενώνει προσεκτικά τα κομμάτια και να τα κολλάει στη θέση τους. Μετά, έβαλε δυνατό απορροφητικό χαρτί πάνω από τα φτερά και τα κόλλησε με βερνίκι που μύριζε πολύ έντονα. Άφησαν το μοντέλο να στεγνώσει και την επόμενη μέρα ο Μάρκο είπε στον Γιάννη να έρθει και να το πετάξει μαζί του.

Έδωσε στον Γιάννη ένα μακρύ λάστιχο στερεωμένο σε ένα γάντζο στο κάτω μέρος του μοντέλου και του είπε να κρατήσει το άλλο άκρο πάνω από το κεφάλι του, ενώ περπατούσε προς τα πίσω με το ανεμόπτερο. Μετά γύρισε

και τον ρώτησε: «Έτοιμος;», και άφησε το αεροπλανάκι να πετάξει. Πέταξε κατευθείαν πάνω στον Γιάννη, που έσκυψε για να μην τον χτυπήσει. Αλλά όταν σηκώθηκε στον αέρα και πέρασε από πάνω τους έκανε έναν μεγάλο κύκλο πάνω από τα κεφάλια τους πριν σταματήσει και μετά έπεσε σε ένα βράχο και έσπασε.

Ο Μάρκο βλαστήμησε και έτρεξε να το σηκώσει. Ο Γιάννης γελούσε. «Ιταλική τεχνολογία είναι αυτή; Θεσ μήπως να πάμε σπίτι σου να το ξαναφτιάξουμε;», τον ρώτησε καθώς ο Μάρκο μάζεψε όλα τα κομμάτια του πολύτιμού του μοντέλου.

«Γαμώτο, γαμώτο, γαμώτο», είπε, και προσπάθησε να τα ενώσει ξανά. Είδε ότι δεν μπορούσε να κάνει τίποτα εκεί, γιατί χρειαζόταν τα εργαλεία που είχε στο σπίτι και είπε στον Γιάννη να πάνε για ψάρεμα». Στενοχωρήθηκε που έγινε αυτό, αλλά χάρηκε πολύ που είχε καταφέρει να το πετάξει έστω και για λίγο.

****

Όταν ο Τζιουζέπε σταμάτησε να εργάζεται στα τεράστια υπόστεγα για τα υδροπλάνα, τον κάλεσε ο Γκραμάτικα για να του δώσει συγκεκριμένες οδηγίες για την ανάθεση της νέας του εργασίας.

«Σκοπεύουμε να εγκαταστήσουμε μια μεγάλη πυροβολαρχία στην είσοδο του Πόρτο Λάγκο». Έδειξε

το σημείο πάνω στον χάρτη που άπλωσε μπροστά τους στο τραπέζι. «Όπως μπορείτε να δείτε η νότια είσοδος βρίσκεται σε απόκρημνη περιοχή. Έχουμε ένα φάρο εκεί, αλλά δεν υπάρχει εύκολος τρόπος για να φτάσουμε σε αυτό, παρά μόνο με σκάφος. Από την άλλη πλευρά υπάρχει ένα καλντερίμι που οδηγεί γύρω από το νησί και υπάρχει μια πεδινή έκταση κοντά στην είσοδο και αυτός ο πολύ ψηλός λόφος εδώ». Έδειξε το σημείο στον χάρτη. «Λέγεται Πατέλλα και έχει μια σχετικά επίπεδη κορυφή όπου μπορούμε να χτίσουμε τις θέσεις των πυροβόλων μας. Τι λες;».

Ο Τζιουζέπε κοίταξε στον χάρτη τα περιγράμματα των λόφων. «Είναι αρκετά απότομο. Μπορεί να έχουμε πρόβλημα στην κατασκευή ενός δρόμου μέχρι την κορυφή».

«Γι' αυτό θέλω να πας εκεί και να το ερευνήσεις. Θα μου πεις μετά πως είναι».

Ο Τζιουζέπε συναντήθηκε με τον Σπύρο εκείνο το βράδυ. «Γνωρίζεις τον λόφο στην Πατέλλα δίπλα στην είσοδο του κόλπου;».

«Ναι, σίγουρα. Ψαρεύαμε στον όρμο που είναι από κάτω».

«Πρέπει να πάω και να το κοιτάξω. Σκεφτόμαστε να φτιάξουμε ένα δρόμο εκεί. Θέλεις να έρθεις να το δεις μαζί μου;».

Ο Σπύρος συμφώνησε και το επόμενο πρωί πήραν άλογα έφυγαν και πήραν τον χωματόδρομο που οδηγούσε στην

βορινή πλευρά του κόλπου. Ο δρόμος ανηφόριζε για τον λόφο και στη συνέχεια έβγαινε σε ένα χωματόδρομο που οδηγούσε στο βόρειο τμήμα του κόλπου. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο πήραν ένα μονοπάτι που ανηφόριζε απότομα ως την κορυφή του λόφου. Έκανε ζιγκ-ζαγκ προς τα πάνω, στένευε προς τα κάτω όπως συνέχιζε και τελικά έφτασαν σε ένα οροπέδιο. Είχε μια υπέροχη θέα από εκεί. Έβλεπε νότια προς την Κάλυμνο, βόρεια προς την Πάτμο, δυτικά προς τις Κυκλάδες και ανατολικά πάνω από το νησί, προς τις τουρκικές ακτές.

«Πω πω! Ένα πυροβόλο όπλο εδώ πάνω θα είχε καθαρό πεδίο πυρός σε όλη την περιοχή. Τίποτα δεν θα μπορούσε να περάσει από το λιμάνι», είπε ο Τζιουζέπε.

Εκείνη τη στιγμή ένα υδροπλάνο ερχόταν από τα δυτικά, πετώντας κάτω στον κόλπο για να προσγειωθεί και να τροχοδρομηθεί στον αεροναυτικό σταθμό. «Εκτός ίσως από ένα αεροπλάνο», παρατήρησε ο Σπύρος. «Θα βρισκόταν από πάνω σου πριν προλάβεις να το δεις».

«Αλλά αν μπορούσαμε να δούμε αρκετά μακριά, θα ξέραμε ότι θα ερχόταν και θα μπορούσαμε να το καταρρίψουμε με αντιαεροπορικά όπλα».

«Ναι, αλλά το οπτικό πεδίο δεν είναι πάντα τόσο καλό. Είναι συχνά αρκετά θολά εδώ, όπως σήμερα και αν το αεροπλάνο έρθει από τη μεριά του ήλιου, θα τους τυφλώνει ο ήλιος».

«Ναι, αλλά και πάλι θα μπορέσουμε να το ακούσουμε,

έτσι δεν είναι;».

«Ίσως. Όμως πόσο μακριά θα βρίσκεται όταν θα το πάρεις είδηση;».

Ο Τζιουζέπε διαπίστωσε ότι ο Σπύρος είχε δίκιο. Έλεγξαν όμως την περιοχή και χαρτογράφησαν τα σημεία που θα έπρεπε να εγκατασταθούν τα πολυβόλα για να έχουν το καλύτερο πεδίο βολής. Επέστρεψαν στο γραφείο και ο Τζιουζέπε ανέφερε αυτά που είχε ανακαλύψει. «Είχες δίκιο, είναι ιδανικό σημείο. Μπορούμε να διευρύνουμε το μονοπάτι που οδηγεί σε αυτό, και στην κορυφή υπάρχει μια μεγάλη έκταση όπου θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε σκόπευτρα και να χτίσουμε στρατώνες για τους πυροβολητές. Μπορείς να δεις από μίλια μακριά πλοία και αεροπλάνα. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι ίσως να μην τα δούμε εμείς μέχρι να είναι σχεδόν από πάνω μας, αλλά αυτό είναι πάντα το πρόβλημα με τα αεροπλάνα. Πετάνε πολύ γρήγορα».

Ο Γκραμάτικα τον διέταξε να καταρτίσει μια μελέτη για τον προγραμματισμό και το κόστος κατασκευής της οχύρωσης του λόφου. Στη συνέχεια, όταν εγκρίθηκε από τις στρατιωτικές αρχές, τέθηκε επικεφαλής του έργου. Αλλά όλο αυτό το διάστημα αναρωτιόταν πώς θα μπορούσε να ανιχνευθεί εγκαίρως μια πιθανή αεροπορική επίθεση. Κάθε μέρα πηγαινοερχόταν από τον λόφο, μερικές φορές έπαιρνε και τον γιο του μαζί. Μια μέρα που δούλευε για την τοποθέτηση ενός κανονιού μεγάλου διαμετρήματος,

πρόσεξε το γιο του να τον χαιρετάει καθώς δούλευε σκληρά για να τελειώσει την διαπλάτυνση του νέου μονοπατιού για να περνάνε φορτηγά. Χαιρέτησε κι εκείνος και κατάλαβε ότι ο Μάρκο φώναζε κάτι, αλλά δεν μπορούσε να τον ακούσει. Φώναξε στον Μάρκο να φωνάξει πιο δυνατά, και έβαλε τα χέρια του πίσω από τα αυτιά του για να ακούσει αυτό που έλεγε. Τώρα μπορούσε να τον ακούσει καθαρά, αλλά ξαφνικά δεν ενδιαφερόταν να ακούσει τι έλεγε. Γύρισε πίσω με τα χέρια του να είναι ακόμα πίσω από τα αυτιά του. Συνειδητοποίησε ότι μπορούσε να ακούσει σχεδόν όλες τις ομιλίες στην περιοχή.

Κοίταξε προς τη θάλασσα και είδε από μακριά ένα υδροπλάνο να πλησιάζει στο νησί. Έβαλε τα χέρια του πίσω από τα αυτιά του και μπόρεσε να ακούσει τους κινητήρες του, αλλά όταν τα έβγαλε ο ήχος χάθηκε.

Ο Μάρκο ήρθε εκεί πάνω. «Δεν με άκουσες μπαμπά;».

«Ναι, πολύ καθαρά. Καταπληκτικό!», είπε ο Τζιουζέπε, αφηρημένος.

«Καταπληκτικό; Λοιπόν, μπορώ;».

«Μπορείς τι;».

«Μπαμπά, ρωτούσα αν μπορώ να φέρω τον Γιάννη εδώ πάνω να δει τι κάνουμε».

«Τι; Ναι, φυσικά. Όχι!! Όχι, είναι στρατιωτική περιοχή, το γνωρίζεις αυτό», είπε, όταν αντιλήφθηκε ότι παραλίγο να του την σκάσει ο Μάρκο. «Αλλά πήγαινε πάλι εκεί πίσω, θα δοκιμάσουμε ένα πείραμα. Θέλω να μου μιλήσεις. Σιγανά

στην αρχή και μετά μίλησε πιο δυνατά όταν σου πω».

Ο Μάρκο πήγε εκεί που του έδειξε, κάπως μπερδεμένος. «Τι θέλεις να πω;», τον ρώτησε, καθώς ο πατέρας του έβαζε πάλι τα χέρια του πίσω από τα αυτιά του.

«Απλά συνέχισε να μιλάς, πες ό,τι θες», είπε ο Τζιουζέπε, και έκανε επιτόπου στροφή κάνοντας πάλι τα χέρια του χωνί για ν' ακούει καλύτερα. «Τώρα προχώρα εκεί», είπε, δείχνοντας ένα μικρό ύψωμα, λίγο πιο μακριά. Ο Μάρκο έκανε ό,τι του είπε ο πατέρας του και συνέχισε να μιλάει. Απήγγειλε ένα ποίημα που έμαθε στο σχολείο. Ο πατέρας του τού είπε να μετακινηθεί κάτω από το ύψωμα και όταν ο μικρός πήγε εκεί, του φώναξε να μιλήσει πιο δυνατά. Όταν τελείωσε πια, χωρίς να εξηγήσει τι ήταν αυτό που έκανε, έδωσε τον Μάρκο, πήρε ένα σημειωματάριο και άρχισε να σχεδιάζει ενθουσιασμένος.

Δυο μέρες αργότερα ανέφερε στον Γκραμάτικα: «Νομίζω ότι ανακάλυψα τον τρόπο να εντοπίζω τα αεροπλάνα», είπε, και άνοιξε το σημειωματάριο στο οποίο είχε σχεδιάσει τμήματα κύκλων και είχε χαράξει γραμμές με κατεύθυνση προς τα έξω να δείχνουν στο κεντρικό σημείο κάθε τμήματος. «Αυτά είναι ακουστικά κάτοπτρα. Θα εστιάζουν στον ήχο του αεροπλάνου που προσεγγίζει το νησί. Αν στέκεσαι μπροστά τους εδώ» – έδειξε στο κέντρο εστίασης ενός από τα τμήματα -, «ο ήχος θα αντανakλάται πίσω σε εσένα. Θα ενισχυθεί έτσι ώστε να μπορείς να το ακούσεις αρκετά καθαρά. Τώρα αν μετακινηθείς γύρω

από ένα ημικύκλιο μπροστά από τον καθρέφτη, θα έχεις τον δυνατότερο ήχο όταν θα είσαι ευθυγραμμισμένος με την κατεύθυνση του αεροπλάνου. Μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε για να ανιχνεύουμε αεροπλάνα και να είμαστε έτοιμοι να τους ρίξουμε πριν έρθουν από πάνω μας».

«Θα λειτουργήσει άραγε;».

«Έτσι νομίζω, αλλά πρέπει να το δουλέψω λίγο περισσότερο και να δω όλες τις παραμέτρους για να γίνει σωστά. Νομίζω ότι πρέπει να φτιάξουμε κάθετα παραβολικά κάτοπτρα, ώστε ο ήχος να ενισχυθεί».

«Πραγματικά, δεν καταλαβαίνω ακριβώς τι είναι αυτό, αλλά αν νομίζεις ότι θα λειτουργήσει, δούλεψέ το και πες μου τι χρειάζεσαι. Χρειάζομαι αναλυτική κοστολόγηση. Αν μας επιτεθούν, είναι πολύ πιθανό ότι εκτός από αεροπλάνα θα υπάρξουν και πλοία, οπότε αυτό ακούγεται πολλά υποσχόμενη ιδέα».

Αν και αποδείχθηκε περίπλοκο, στο τέλος ο Τζιουζέπε ήταν σίγουρος ότι το σχέδιό του θα δούλευε. Πρότεινε να μπουν τρία οριζόντια κυκλικά τμήματα τοποθετημένα σε ένα τρίγωνο με τα μεσαία τμήματα καμπυλωτά προς τα μέσα, και κάθε άκρο να αγγίζει αυτό του επόμενου, ώστε να επιτρέπει την ανίχνευση των αεροπλάνων από οποιαδήποτε κατεύθυνση. Τα τμήματα θα ήταν επίσης καμπυλωτά προς τα μέσα και σε κατακόρυφο επίπεδο, για να εστιάσουν τον ήχο στον ακροατή που θα ήταν μπροστά. Στη συνέχεια,

έφτιαξε ένα μοντέλο από πεπιεσμένο χαρτί προκειμένου να το παρουσιάσει στους άλλους μηχανικούς, αρχιτέκτονες και κατασκευαστές που θα τα συναρμολογήσουν.

Αποφάσισαν να κατασκευάσουν ένα μεγαλύτερο μοντέλο από σκυρόδεμα για να διενεργήσουν δοκιμές για τον μηχανισμό που επινόησε ο Τζιουζέπε, φτιάχνοντας μόνο ένα από τα τμήματα. Δεν ήταν εύκολο – ειδικά για να πάρει την καμπυλότητα δεξιά – αλλά επέμειναν, και αφού το συναρμολόγησαν, έστησαν το μοντέλο κοντά στον αεροναυτικό σταθμό για να το δοκιμάσουν. Οι πρώτες απόπειρες δεν πήγαν πολύ καλά. Διαπίστωσαν ότι ο ήχος ενός υδροπλάνου που πλησιάζει, θα μπορούσε να ακουστεί σχεδόν το ίδιο καλά και χωρίς τον μηχανισμό. Ο Τζιουζέπε συνειδητοποίησε ότι ο ακροατής έπρεπε να τοποθετηθεί έξω από την άμεση κατεύθυνση του ήχου. Μια τάφρος σκάφτηκε μπροστά από τον τοίχο και τώρα ο ακροατής μπορούσε να ακούσει την ηχητική ανάκλαση χωρίς περισπασμό και να κινηθεί κατά μήκος της τάφρου, για να μετρηθεί η κατεύθυνση εκτιμώντας σε ποιο σημείο ο ήχος ήταν δυνατότερος.

«Ακόμα δεν είναι σωστό», είπε ο Τζιουζέπε. «Ο ήχος πρέπει να είναι πιο συγκεντρωμένος».

Προβληματίστηκε μ' αυτό για μερικές μέρες.

«Σε τι σχήμα έφτιαξες τον τοίχο;», ρώτησε τον κατασκευαστή.

«Σε κυκλικό σχήμα, όπως το σχεδίασες».

«Το κατακόρυφο τμήμα, όμως, πρέπει να είναι παραβολικό».

«Παραβολικό; Όχι, το έκανα κυκλικό, όπως και τον τοίχο».

«Αλλά αυτό δεν θα εστιάσει στον ήχο σωστά! Πρέπει να το αλλάξεις».

Ο κατασκευαστής δυσανασχέτησε και ξαπόστειλε τον Τζιουζέπε, ενώ αναρωτιόταν πώς να προσαρμόσει την καμπυλότητα. Την επόμενη εβδομάδα κάλεσε τον Τζιουζέπε να ρίξει μια πρώτη ματιά στην τροποποίηση του τοίχου. «Με ζόρισε πάρα πολύ μπορώ να σου πω, και δεν είμαι σίγουρος αν άλλαξε τίποτα. Αλλά έχεις την παραβολικότητά σου τώρα και νομίζω ότι έρχεται ένα αεροπλάνο σε λίγο. Πήδα στο χαντάκι και δεξ αν τώρα μπορείς να το ακούσεις καλύτερα».

Ο Τζιουζέπε πήδηξε μέσα στο χαντάκι και τέντωσε τ' αυτιά του για να ακούσει το αεροπλάνο. Ένα μακρινό βουητό ακούστηκε και σήκωσε το χέρι του για να δείξει ότι το είχε ακούσει, προχωρώντας κατά μήκος του χαντακιού μέχρι εκεί που το άκουγε πιο δυνατά. Κοίταξε τον κατασκευαστή. Έδειξε μακριά από τον τοίχο. «Μπορώ να το ακούσω τώρα, έρχεται από εκεί».

Ο κατασκευαστής κοίταξε πέρα από τη θάλασσα. Μπορούσε κι εκείνος να ακούσει το αεροπλάνο, αλλά και πάλι δεν ήταν σίγουρος πού ήταν, μέχρι που είδε σε ποιο σημείο έδειχνε το χέρι του Τζιουζέπε. «Ποιος να το' λεγε,

έχεις δίκιο!», είπε έκπληκτος, και ικανοποιημένος που λειτούργησε τελικά.

Ο Τζιουζέπε βγήκε από το χαντάκι και ο κατασκευαστής τον χτύπησε στην πλάτη. «Εντυπωσιακό», του είπε.

Μια έκδοση πλήρους κλίμακας χτίστηκε στην κορυφή της Πατέλλας, στη θέση που επέλεξε ο Τζιουζέπε. Τις επόμενες εβδομάδες, δοκίμασε το «ακουστικό τοίχωμα» που είχε φτιάξει, χρησιμοποιώντας το για να προσδιοριστεί η κατεύθυνση προσέγγισης των αεροσκαφών και των πλοίων, όταν οι μηχανές τους θα έκαναν αρκετό θόρυβο. Λειτούργησε αρκετά καλά, αν και ο Τζιουζέπε απογοητεύτηκε όταν διαπίστωσε ότι η εμβέλεια δεν ήταν τόσο μεγάλη όσο ήλπιζε. «Αν έρθει να μας επιτεθεί ένα γρήγορο μαχητικό ή βομβαρδιστικό αεροσκάφος, θα μπορούσε να είναι από πάνω μας προτού βρούμε χρόνο να αντιδράσουμε», είπε στον Γκραμάτικα.

«Δεν πειράζει, πάρε μερικούς άνδρες να εκπαιδευτούν στη χρήση του. Έχουμε άλλους τρόπους εντοπισμού αεροπλάνων και πολλές δυνάμεις πυρός. Εκτός αυτού, δεν είμαστε καν σε πόλεμο!».

Ο Μάρκο ενθουσιάστηκε με τον νέο μηχανισμό του πατέρα του. Ήθελε να το δείξει στον Γιάννη, αλλά η περιοχή ήταν απαγορευμένη για το μη στρατιωτικό προσωπικό. Ούτε και ο Μάρκο έπρεπε να βρίσκεται εκεί.

Το 1935, η Ιταλία εισέβαλε στην Αβησσυνία και ακολούθησε η στρατιωτική κατοχή της Αιθιοπίας. Αυτό είχε

καταστήσει την Ιταλία του Μουσολίνι σε «κράτος- παρία» και ώθησε τη χώρα σε συμμαχία με τη Γερμανία. Η σταθερή ροή των ιταλικών στρατιωτικών πλοίων που έρχονταν στο τεράστιο φυσικό λιμάνι της Λέρου, επιβεβαίωσε τις επεκτατικές βλέψεις της χώρας, οι οποίες ήταν εμφανείς τόσο στον Μάρκο όσο και στον Γιάννη. Ο Γιάννης ενθουσιάστηκε με την επίδειξη δύναμης, χωρίς να κατανοεί πραγματικά τις συνέπειές της, αλλά ο πατέρας του Μάρκο ήταν πιο ανήσυχος, και φοβόταν τα χειρότερα. «Είναι πολύ καλό που οι συμπατριώτες μας καμαρώνουν νιώθοντας δυνατοί και σημαντικοί, αλλά εμείς οι Ιταλοί δεν είμαστε φτιαγμένοι για πόλεμο. Και, εξάλλου, γιατί θα πρέπει να είμαστε;».

«Μα πατέρα...», πήγε να το δικαιολογήσει ο Μάρκο. «Ο Μουσολίνι υπόσχεται να ξαναχτίσει τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία! Δεν σε συναρπάζει αυτό;».

«Δηλαδή εσένα σε συναρπάζει;».

«Φυσικά!», είπε ο Μάρκο. Σήκωσε τα χέρια του για να σχηματίσει στον αέρα ένα φανταστικό τουφέκι, και στριφογύρισε κάνοντας κρότους σαν να σκότωνε φανταστικούς εχθρούς.

Ο Τζιουζέπε γέλασε και έδωσε μια παιχνιδιάρικη μπατσιά στον γιο του. «Απλά να θυμάσαι ότι όταν σκοτώνεις ανθρώπους στην πραγματική ζωή, δεν ξαναγυρίζουν», είπε, «και να περιμένεις να πυροβολήσουν και εσένα, επίσης».

«Το ξέρω αυτό, αλλά θα ήταν υπέροχο, έτσι δεν είναι;».

Όταν ο Γιάννης έμαθε ότι η μητέρα του Μάρκο που τον είχε γοητεύσει, η Μαρία, ήταν Γερμανίδα, και αυτό του κέντρισε το ενδιαφέρον. Μιλούσε καλά ιταλικά και ακόμη υποφερτά ελληνικά, αλλά τα ξανθά της μαλλιά, που είχε κληρονομήσει και ο Μάρκο, ήταν ασυνήθιστα. Η Γερμανία τη δεκαετία του 1930 ήταν συχνά στην επικαιρότητα. Από τότε που ο Χίτλερ είχε έρθει στην εξουσία, η χώρα έβγαινε σαφώς από την ύφεση και, αν και οι πολίτες της που ζούσαν μακριά από την πατρίδα τους ήταν επιφυλακτικοί με το νέο καθεστώς, αρχικά στους Ναζί είχαν δώσει το πλεονέκτημα της αμφιβολίας. Για τον Γιάννη, η Μαρία ήταν ένα εξωτικό πλάσμα, όμορφο και εκλεπτυσμένο, και ακόμη και ως έφηβος ήταν τσιμπημένος μαζί της. Συχνά κατεύθυνε με πειστικό τρόπο τη συζήτηση γύρω από εκείνη, χωρίς να το συνειδητοποιεί πραγματικά αυτό.

«Η μαμά σου είναι Γερμανίδα, έτσι δεν είναι;».

«Το ξέρεις ότι είναι. Με ρώτησες το ίδιο πράγμα εχθές», είπε ο Μάρκο.

«Ναι, το ξέρω», κοκκίνισε. «Είναι που απλά...».

«Είναι που απλά είσαι ερωτευμένος μαζί της! Αηδιαστικό! Ο Γιάννης είναι ερωτευμένος με τη μαμά μου!».

Ο Γιάννης άρπαξε τον Μάρκο από το μπράτσο. «Μην φωνάζεις, δεν είναι έτσι, απλά ρωτάω. Αν είναι Γερμανίδα, εσύ γιατί δεν μιλάς γερμανικά;».

«Μιλάω, αλλά λίγο. Έχουμε συγγενείς εκεί. Τον ξάδερφο της μαμάς και την οικογένειά του. Ζουν κάπου στο νότο, κοντά στα σύνορα, νομίζω».

«Έχεις πάει ποτέ;».

«Όχι. Ο μπαμπάς δεν θα το ενέκρινε».

«Γιατί όχι;».

«Φοβάται τους Γερμανούς. Πιστεύει ότι θα προκαλέσουν προβλήματα».

«Εσύ τι νομίζεις;».

«Μπορεί να είναι αλήθεια, αλλά είναι συναρπαστικό. Τέλος πάντων, θα ήθελα να το ανακαλύψω μόνος μου».

«Ίσως θα έπρεπε να γράψεις στον ξάδερφό σου, δεύτερο εξάδελφο έστω, και να ρωτήσεις αν μπορείς να πας. Δεν έχουν πρόγραμμα ανταλλαγής μαθητών;».

«Αυτό είναι πολύ καλή ιδέα», είπε ο Μάρκο. Λίγες μέρες αργότερα μίλησε με τη μητέρα του όταν ήταν μόνη της. «Θα ήθελα να ταξιδέψω. Ίσως να επισκεφτώ κάποιες άλλες χώρες. Έχεις έναν ξάδερφο στη Γερμανία, έτσι δεν είναι; Νομίζεις ότι θα μπορούσα να τον επισκεφτώ;».

«Δεν έχω πολλές επαφές με τον Κουρτ. Είναι κάπως πικρόχολος άνθρωπος. Πήρα ένα γράμμα από αυτόν πριν μερικές εβδομάδες, και καυχιόταν ότι τα πάει πολύ καλά τώρα. Μου είπε ότι έχει νέα δουλειά. Έχει τη δική του επιχείρηση τώρα. Μάλιστα, ο γιος του πρέπει να είναι στην ηλικία σου. Τον λένε Ρολφ. Ο Κουρτ λέει ότι εκπαιδεύεται για να γίνει πιλότος».

«Πω πω, αυτό είναι υπέροχο! Θα ήθελα πολύ να τον γνωρίσω. Ίσως να πάω να τον επισκεφτώ. Τι λες;».

«Δεν ξέρω, καλύτερα να ρωτήσουμε τον μπαμπά».

Στον Μάρκο δεν άρεσε όταν ανέτρεχε στον πατέρα του για οτιδήποτε. Ο ίδιος είχε μεγαλώσει πια, ήταν σχεδόν δεκαέξι ετών. Αποκαλούσε τον πατέρα του “μπαμπά” ή “πατέρα”, που πίστευε ότι ήταν πολύ πιο αξιοπρεπές, αλλά η Μαρία πάντα αναφερόταν σε αυτόν ως “μπαμπάκα” και δεν ήθελε να την φωνάζει “μητέρα”, αλλά “μαμά”.

«Δεν θα με αφήσει να φύγω, το ξέρω. Πάντα επικρίνει τους Γερμανούς. Νομίζω ότι τους φοβάται για κάποιο λόγο», είπε, σκυθρωπός.

«Αυτό δεν είναι καθόλου δίκαιο. Ο μπαμπάς σου είναι ένας από τους πιο γενναίους ανθρώπους που ξέρω».

«Ναι, το ξέρω, έχω ακούσει αυτή την ιστορία. Σου έσωσε τη ζωή».

«Ναι, το έκανε, μην είσαι τόσο σαρκαστικός. Αν δεν ήταν αυτός...».

«Έλα τώρα μαμά!». Την είπε μαμά για να την καλοπιιάσει. «Σε παρακαλώ, δεν θα σε πείραζε αν πήγαινα στη Γερμανία, έτσι; Δεν είναι δύσκολο να ρωτήσουμε τον θείο Κουρτ. Μπορεί απλώς να πει «όχι» μόνο αν δεν θέλει να με συναντήσει. Τι έχεις να χάσεις;».

Η Μαρία συμφώνησε να το συζητήσει με τον άντρα της και εκείνο το βράδυ, όταν ο Μάρκο ήταν έξω με τον Γιάννη, αναφέρθηκε στο θέμα.

«Ο Μάρκο λέει ότι θα ήθελε να επισκεφθεί τον εξαδέλφό μου στη Γερμανία.»

«Αποκλείεται! Είναι πολύ επικίνδυνα εκεί».

«Γιατί το λες αυτό;».

«Υπήρξαν ταραχές και υπάρχουν πολλές φήμες ότι «τσουβαλιάζουν» τους Εβραίους και τους στέλνουν μακριά. Ο Χίτλερ είναι μεγάλος δημαγωγός, έτσι ακούω. Θα υπάρξει πρόβλημα εκεί σύντομα».

«Έλα τώρα, Τζιουζέπε, μιλάς για τους συμπατριώτες μου. Πήραμε το μάθημά μας στον πόλεμο. Ο Χίτλερ είναι απλά ένας πολιτικός. Μου φαίνεται αρκετά έξυπνος και εμπνέει τη χώρα. Μας κάνει να αισθανόμαστε υπερήφανοι που είμαστε πάλι Γερμανοί».

«Ναι, βέβαια! Φτιάχνει δρόμους και τα τρένα έρχονται στην ώρα τους...!». Είναι ένας φασίστας που σύντομα θα γίνει δικτάτορας. Δεν βλέπεις πού οδηγούν όλα αυτά;».

«Και πού βλέπεις το κακό που θέλει να ξανασταθεί η χώρα στα πόδια της;».

«Διασχίζει όλη τη χώρα με τα μέσα συγκοινωνίας για να εξεγείρει τους συμπατριώτες σου. Πίστεψέ με, είναι επικίνδυνος άνθρωπος»

«Εσύ, τι κάνεις; Βοηθάς να κατασκευαστούν πυροβολεία, στρατώνες και αντιαεροπορικά καταφύγια. Γι' αυτό, να μην τον επικρίνεις τότε. Τουλάχιστον ο Χίτλερ δεν εισέβαλε πουθενά».

«Όχι ακόμα, αλλά θα το κάνει. Να θυμάσαι τα λόγια

μου».

«Τότε, πριν το κάνει, νομίζω ότι πρέπει να αφήσουμε τον Μάρκο να πάει εκεί και να συναντήσει τον ξάδερφό του. Δεν έχει άλλους συγγενείς στην ηλικία του. Και είναι πολύ ενθουσιασμένος που ο Ρολφ εκπαιδεύεται για πιλότος. Ξέρεις ότι τρελαίνεται για αεροπλάνα».

Ο Τζιουζέπε το βρήκε δύσκολο να διαφωνήσει με την αγαπημένη του Μαρία, που τη λάτρευε. Συμφώνησε απρόθυμα να γράψει στον Κουρτ γι' αυτό. «Μπορούμε να προσφερθούμε να φιλοξενήσουμε τον γιο του εδώ κάποια άλλη χρονιά, ίσως», είπε υποχωρώντας. Να του δείξουμε τον ήλιο της Μεσογείου. Πιθανόν να του αρέσει». Άρχισε να του αρέσει η ιδέα. «Ίσως να μπορέσω να πάρω άδεια και να του δείξω κάποια από τα πράγματα που κάνουμε εδώ».

Έτσι, η Μαρία έγραψε στον Κουρτ. Και μερικές εβδομάδες μετά, έλαβε ένα πολύ φιλικό γράμμα από τον Κουρτ, που πρότεινε να τους επισκεφτεί ο Μάρκο τον Σεπτέμβριο του 1936. «Θα συμπέσει με την επίσκεψη εκείνες τις μέρες ενός νεαρού Άγγλου που θα φιλοξενούσε πρώτα εκείνος τον Ρολφ στην Αγγλία την άνοιξη. Πιστεύω ότι θα είναι καλό για όλα τα αγόρια να βρεθούν μαζί. Θα διευρύνει τις γνώσεις τους».

Η Μαρία όταν έφτασε το γράμμα το διάβασε στον Μάρκο και τον πατέρα του εκείνο το βράδυ. Ο Μάρκο ήταν εκστασιασμένος. «Ουάου! Αυτό είναι υπέροχο. Ανυπομονώ να πάω! Αναρωτιέμαι αν ο Γιάννης θα μπορούσε να έρθει

μαζί μου».

«Δεν νομίζω ότι είναι καλή ιδέα», είπε ο Τζιουζέπε. «Είναι Έλληνας και δεν είμαι σίγουρος πώς θα του φερθούν οι Γερμανοί».

«Αφού δεν είναι ακριβώς Έλληνας, έτσι;», είπε ο Μάρκο. «Μιλάει ιταλικά τόσο καλά όσο εγώ, και στην πραγματικότητα θεωρείται Ιταλός πολίτης τώρα».

Αυτό ήταν αλήθεια. Ο Σπύρος, λόγω της έντονης ανάμιξής του με τον ιταλικό στρατό, αναγκάστηκε να αποκτήσει την ιταλική ιθαγένεια ο ίδιος και η οικογένειά του. Ως εκ τούτου, στην ουσία ο Γιάννης ήταν πολίτης της χώρας που ήταν ο πιο στενός σύμμαχος της ναζιστικής Γερμανίας, και δικαιούτο τα ίδια προνόμια με όλους τους Ιταλούς πολίτες.

«Θα πρέπει να ρωτήσουμε τον πατέρα του», είπε ο Τζιουζέπε. Ήξερε ήδη την απάντηση. Ο Σπύρος ήταν μεγάλος ιταλόφιλος, «πιο Ιταλός από τους Ιταλούς», όπως είχε κάποιος από τους πιο κυνικούς συναδέλφους του. Τα είχε καταφέρει πολύ καλά συνεργαζόμενος με τους Ιταλούς κατακτητές, και είχε κερδίσει τον σεβασμό από τις στρατιωτικές ιταλικές αρχές για την ποιότητα του έργου του.

Ωστόσο, στον Σπύρο δεν άρεσε καθόλου αυτή η συμμαχία. «Δεν καταλαβαίνω γιατί οι Ιταλοί συνεργάζονται τόσο στενά με τη Γερμανία», είπε. «Οι Γερμανοί το μόνο που κάνουν είναι να δημιουργούν προβλήματα, και αυτός ο

Χίτλερ και η παρέα του είναι ένα μάτσο καθάρματα. Μου φαίνεται ότι ο Μουσολίνι σου γυρεύει μπελάδες».

«Μεταξύ μας, θα συμφωνήσω μαζί σου», είπε ο Τζιουζέπε. «Αλλά αυτός ο εξάδελφος της Μαρίας φαίνεται εντάξει, και λέει ότι θα προσέχει τα παιδιά. Οι Ιταλοί είναι τώρα αγαπητοί στη Γερμανία. Εξάλλου, ο Χίτλερ έκανε παιχνίδι από την αρχή. Καλόπιανε τον Μουσολίνι και έλεγε πολλά καλά πράγματα για μας. Τέλος πάντων. Είμαι σίγουρος ότι τα αγόρια θα είναι αρκετά ασφαλή. Ο γερμανικός λαός είναι αρκετά πολιτισμένος».

Ο Σπύρος είχε την εντύπωση ότι αν δεν συμφωνούσε, μπορεί να δυσανεστούσε τους Ιταλούς εργοδότες του, οπότε συμφώνησε να γίνει το ταξίδι, παρά την συζήτηση που είχε με την Δέσποινα, που μόνο δεν έβαλε τα κλάματα όταν το άκουσε. Όταν της είπε για τα σχέδια των αγοριών, αρνήθηκε αμέσως να το επιτρέψει. «Οι Γερμανοί είναι βάρβαροι! Κοίτα αυτό». Του έδειξε μια ελληνική εφημερίδα. «Λέει ότι απελαύνουν όλους τους Εβραίους. Κανείς δεν ξέρει πού τους πάνε. Αθέτησαν όλες τις υποσχέσεις που έδωσαν μετά τον πόλεμο και εδώ λέει ότι ετοιμάζουν και πάλι στρατό».

«Δεν ξέρω», είπε ο Σπύρος. «Ποιος νοιάζεται για μερικούς Εβραίους; Είναι όλοι τους παραδόπιστοι. Δεν βλέπω πού είναι το πρόβλημα».

«Είναι απαίσιο αυτό που λες! Ο φίλος σου ο Τζιουζέπε συμφωνεί μαζί σου;».

«Βασικά, όχι, δεν συμφωνεί. Αλλά μου είπε ότι αυτές οι φήμες είναι υπερβολικές. Οι Γερμανοί πιθανόν εκδιώκουν μόνο τους Εβραίους της Ανατολικής Ευρώπης. Πολωνούς, Λιθουανούς, τέτοιους. Οι δικοί τους Εβραίοι είναι μια χαρά. Πολλοί από αυτούς πολέμησαν στον πόλεμο. Είναι τόσο Γερμανοί όσο όλοι οι άλλοι».

«Είσαι σίγουρος γι' αυτό, Σπύρο; Πιθανόν να μην συμβαίνουν μόνο αυτά που γράφουν οι εφημερίδες μας. Δεν θέλω να στείλω τον Γιάννη σ' αυτό το μέρος. Εκτός αυτού, δεν μιλάει γερμανικά και υποθέτω ότι και αυτό το Γερμανάκι δεν γνωρίζει ιταλικά. Πώς θα τα βρούνε μεταξύ τους;».

«Ο Μάρκο μαθαίνει αγγλικά στο σχολείο, όπως και ο Γιάννης. Θα βρίσκεται εκεί την ίδια περίοδο και ένα αγόρι από την Αγγλία, που γνωρίζει γερμανικά. Μπορεί να τους κάνει τον διερμηνέα. Τέλος πάντων, δεν θα τους κάνει κακό να μάθουν και τα δικά μας παιδιά γερμανικά, έτσι;».

«Και γιατί να μάθουν Γερμανικά; Δεν θα έχουμε Γερμανούς εδώ, έτσι;».

«Φυσικά και όχι, αλλά ο κόσμος αλλάζει. Ο Γιάννης θα μάθει πολλά αν ταξιδέψει στο εξωτερικό».

«Αν θέλεις απλά να τον στείλεις στο εξωτερικό, γιατί να μην τον αφήσεις να πάει στη Ρώμη; Ή ακόμα και στην Αγγλία. Δεν θα με πείραζε αυτό. Αλλά η Γερμανία...». Ανατρίχιασε στην ιδέα. «...Όχι, δεν μπορώ να συμφωνήσω σε αυτό».

«Δεν είναι δουλειά σου να συμφωνείς ή να διαφωνείς, Δέσποινα. Είμαι η κεφαλή αυτού του σπιτιού και το αποφάσισα. Αν ο Τζιουζέπε λέει ότι είναι ασφαλές, τότε είναι. Ο Γιάννης θα πάει. Εκτός των άλλων, θα είναι κακό για την επιχείρηση αν αρνηθούμε».

Η Δέσποινα ξέσπασε σε δάκρυα. Ήξερε ότι δεν είχε νόημα να προσπαθήσει να τα βάλει με τον Σπύρο, όταν εκείνος το είχε ήδη αποφασίσει. «Δουλειές, δουλειές. Το μόνο που σκέφτεσαι είναι οι δουλειές. Δεν νοιάζεσαι για μένα. Δεν νοιάζεσαι για τον Γιάννη. Μόνο πόσα λεφτά έχεις».

Ο Σπύρος σήκωσε το χέρι του για να την χτυπήσει, αλλά σταμάτησε πριν το κάνει. Της έβαλε τις φωνές. «Αυτό πιστεύεις ότι είναι; Αν είναι έτσι, να φύγω τότε». Βγήκε έξω, χτυπώντας την πόρτα πίσω του. Εξοργισμένη η Δέσποινα πέταξε στην πόρτα το μισοτελειωμένο ποτήρι κρασί που έπινε εκείνος και έβαλε τα κλάματα.

Ο Γιάννης βρισκόταν στον πάνω όροφο και άκουσε τον καυγά. Όταν άκουσε την μητέρα του να κλαίει κατέβηκε, και αγκάλιασε τη μητέρα του. «Μην ανησυχείς, μαμά», είπε. «Δεν θα πάθω τίποτα. Μπορώ να φροντίσω τον εαυτό μου. Θέλω πραγματικά να πάω. Ίσως μ' αυτό το ταξίδι να μπορέσω να μάθω περισσότερα για το τι συμβαίνει εκεί».

«Είσαι καλό παιδί και σ' αγαπώ. Δεν μπορώ να αλλάξω γνώμη στον πατέρα σου, το ξέρεις αυτό. Υποσχέσου μου μόνο ότι δεν θα βρεθείς σε μελλάδες στη Γερμανία. Και

γύρνα πίσω ζωντανός».

Αφού τα συμφώνησαν, η Μαρία έγραψε στον Κουρτ για να επιβεβαιώσει ότι τα δύο αγόρια – δύο παιδιά από την Ιταλία, (δεν αναφέρθηκε στην εθνικότητα του Γιάννη), θα πάρουν τα διαβατήριά τους και θα ταξιδέψουν μέχρι τον Πειραιά, το λιμάνι στην Αθήνα, και μετά θα πάρουν το τρένο, το «Άρλμπεργκ Όριεντ Εξπρές» προς Βουδαπέστη μέσω Βελιγραδίου. Από τη Βουδαπέστη θα πάρουν το Όριεντ Εξπρές στο Μόναχο, για να τους συναντήσει εκεί μετά το μεγάλο ταξίδι τους.

Ο Ρολφ έγραψε στη «θεία» του για να την ευχαριστήσει που κανόνισε την επίσκεψη και να βεβαιώσει ότι θα συναντήσει τα αγόρια στο Μόναχο. Της ζήτησε να πει στα αγόρια πόσο ανυπομονεί να τους δείξει το σπίτι του. Ανέφερε επίσης τον Άγγλο φίλο του, που θα τον επισκεπτόταν εκείνος την άνοιξη πριν από τη δική τους επίσκεψη, και ο οποίος θα ήταν μαζί τους. «Θα είναι μια πραγματικά διεθνής συνάντηση και μια ευκαιρία να δούμε όλα τα επιτεύγματα του νέου τρίτου Ράιχ».

Κεφάλαιο 5

Αγγλία 1920-1935

Το σπίτι του Γκόντφρι στο Ντιλ βρισκόταν σε ένα μικρό αδιέξοδο στενό, στο Τσερτς Παθ, στη διαδρομή που οδηγεί από την εκκλησία του Αγίου Λεονάρδου στην πόλη. Ήταν ήσυχο, και αρκετά λιτά επιπλωμένο, αλλά άνετο, με έναν μικροσκοπικό κήπο, στον οποίο ο παππούς του καλλιεργούσε φραγκοστάφυλα, κολοκύθια και πατάτες.

Οι γονείς του πήραν το μεγαλύτερο δωμάτιο του σπιτιού και στον Γκόντφρι έδωσαν το μικρό υπνοδωμάτιο δίπλα του. Μεγάλωσε σε εκείνο το δωμάτιο, το οποίο αρχικά ήταν βρεφικό δωμάτιο με κούνια και μαλακά λούτρινα παιχνίδια, που το μοιράστηκε για κάποιο διάστημα με τη μικρή του αδερφή. Αργότερα, όταν η Ελίζαμπεθ, ή Λίζι όπως την φώναζαν, είχε το δικό της δωμάτιο, έγινε ένα τυπικό υπνοδωμάτιο αγοριού, με διάφορες μινιατούρες πλοίων και αεροπλάνων επάνω στην παλιά συρταριέρα που είχε τα ρούχα του.

Λάτρευε τον παππού του, αν και έβρισκε τη γιαγιά του λίγο δεσποτική. Όποτε ο παππούς του τού αγόραζε ένα παιχνίδι ή ένα παγωτό, εκείνη του έλεγε ότι κακομαθαίνει

τον Γκόντφρι, κι αυτό ο Γκόντφρι το θεωρούσε κάπως άδικο. Αλλά οι γέροι τον αγαπούσαν, και όταν ο Έρνεστ και η Μάργκαρετ ήθελαν να βγουν για να διασκεδάσουν, τον πρόσεχαν εκείνοι. Η γιαγιά πέθανε το 1927, και λίγο καιρό αργότερα έφυγε και ο αγαπημένος του παππούς.

Έπαιρναν τον Γκόντφρι από πολύ μικρό στη θάλασσα και στην παλιά προβλήτα. Από εκεί, του έδειχνε ο πατέρας του τα κατάρτια των πλοίων που ναυάγησαν στο Γκούντγουιν Σαντς, και όταν ο καιρός ήταν καλός την ακτή της Γαλλίας, που ήταν μόνο είκοσι μίλια μακριά. Ύστερα τον πήγαινε για παγωτό σε ένα παραλιακό καφέ και μετά πήγαιναν στο σπίτι για τσάι. Συχνά ζητούσε από τον πατέρα του να του διηγηθεί ιστορίες για εκείνα τα ναυάγια. «Τα πλοία προσάραζαν εδώ στον πόλεμο;».

«Κάποια ίσως, αλλά το Γκούντγουιν "διεκδικούσε" πολλά ναυάγια, πολύ πριν από αυτό».

«Υπηρετούσες σε πλοίο στον πόλεμο, μπαμπά;».

«Ναι», του απαντούσε ο πατέρας του, αλλά δεν έλεγε τίποτα περισσότερο. Ο Γκόντφρι συνεχώς προσπαθούσε να φέρει τη συζήτηση γύρω από αυτό, αλλά ο πατέρας του πάντα άλλαζε κουβέντα.

«Το πλοίο σας ναυάγησε;».

«Ναι, αλλά πάμε να πάρουμε ένα παγωτό. Με μπισκότο και τρούφα σοκολάτα!».

Με αυτό το δέλεαρ συνήθως αποσπούσε την προσοχή του Γκόντφρεϊ, αλλά εκείνος συνέχιζε να επιμένει, και πάλι

ὁμως ο πατέρας του δεν συζητούσε για τον πόλεμο. Ο Γκόντφρι γνώριζε καθώς μεγάλωνε, ότι ο Έρνεστ είχε ουλές από τον τραυματισμό του στη ναυμαχία του Γιούτλαντ. Υπηρετούσε ακόμα στο Ναυτικό, αλλά εργαζόταν στο Ναυτικό γραφείο του Ντόβερ, και δεν πήγαινε ποτέ στη θάλασσα.

«Γιατί δεν είσαι σε πλοίο;», ρωτούσε.

«Δεν δουλεύουν όλοι οι αξιωματικοί του Ναυτικού σε πλοία. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν πολλά πλοία στην Ξηρά».

«Πλοία στην Ξηρά; Που δεν επιπλέουν;».

«Ναι. Σε πολλά κτίρια και εγκαταστάσεις του ναυτικού δίνονται ονόματα πλοίων».

«Αυτό είναι ανόητο», έλεγε ο Γκόντφρι.

Για να μάθουν να κολυμπούν ο Έρνεστ και η Μάργκαρετ έπαιρναν τα παιδιά στον κοντινό κόλπο του Σεντ Μάργκαρετ. Εκεί οι μαραθνοδρόμοι κολυμβητές της Μάγχης αλείφονταν με λίπος χήνας, για να προστατευτούν από την υποθερμία και έπεφταν στα παγωμένα νερά του καναλιού, κολυμπώντας έως απέναντι, στις γαλλικές ακτές. Υπήρχε εκεί μια ρηχή αμμώδη παραλία που ήταν ιδανική για να μάθεις κολύμπι, αλλά ήταν πάντα μόνο η μητέρα τους, η Μάργκαρετ, που έμπαινε στο νερό για να τους μάθει να κολυμπούν.

«Γιατί ο μπαμπάς δεν κολυμπάει;», ρώτησε η Λίζι μια μέρα.

«Ω, ξέρεις τώρα. Δεν του αρέσει το νερό».

«Αλλά γιατί; Είναι υπέροχο; Εσένα σου αρέσει, έτσι δεν είναι, μαμά;».

«Ναι, φυσικά αγάπη μου, αλλά ο μπαμπάς φοβήθηκε λίγο στον πόλεμο, αυτό είναι όλο».

«Τι έγινε τότε;».

«Έπεσε στη θάλασσα από το καράβι, και θα πνιγόταν αν δεν τον περισυνέλλεξαν. Αυτό είναι όλο».

«Τότε είναι που απέκτησε όλες αυτές τις ουλές;».

«Ναι αγάπη μου, αλλά ξέρεις ότι δεν του αρέσει να μιλάει γι' αυτό. Καλό θα ήταν να μην τον ενοχλείς, σε παρακαλώ. Τέλος πάντων. Κολυμπάτε και οι δύο πολύ καλά τώρα, έτσι δεν είναι;».

Όταν μεγάλωσαν ο Γκόντφρι και η αδερφή του, τους επετράπη να πηγαίνουν βόλτα μέχρι την πόλη μόνοι τους. Έκαναν μπάνιο στην απόκρημνη παραλία με τα βότσαλα το καλοκαίρι, αν και η Λίζι δεν ακολουθούσε τον αδερφό της όταν κολυμπούσε μακριά από την παραλία, και προτιμούσε να μένει στα ρηχά. Οι ντόπιοι βαρκάρηδες τους γνώριζαν και είχαν προειδοποιήσει τον Γκόντφρι για τα θαλάσσια ρεύματα, που μπορούσαν να σε παρασύρουν πολύ γρήγορα αν κολυμπούσες στα βαθιά νερά του απότομα κεκλιμένου βυθού. Αλλά ο Γκόντφρι είχε αποκτήσει αυτοπεποίθηση για τις κολυμβητικές του ικανότητες, και φρόντιζε να μην πάει πολύ μακριά. Αν τον παρέσερνε το ρεύμα, ήξερε να κολυμπάει κατά μήκος του, και όχι αντίθετα από αυτό.

Τα παιδιά ήταν απογοητευμένα που ο πατέρας τους δεν ήθελε να κολυμπά μαζί τους. Πράγματι, ο Έρνεστ ανησυχούσε πολύ όταν κολυμπούσε ο Γκόντφρι και του γκρίνιαζε συνέχεια να προσέχει όταν έμπαινε στο νερό.

«Φυσικά και μπορείτε να πάτε στην παραλία. Αλλά, παρακαλώ να είστε πολύ προσεκτικοί όταν κολυμπάτε εκεί. Θα πάτε στα βαθιά πολύ γρήγορα, και μπορεί να παρασυρθείτε».

«Το ξέρω, μπαμπά, αλλά είμαι καλός κολυμβητής, το ξέρεις αυτό».

«Ναι, αλλά εξακολουθώ να ανησυχώ. Και να προσέχεις τη Λίτσι, δεν είναι τόσο καλή κολυμβήτρια όσο εσύ».

«Γιατί ανησυχείς τόσο πολύ;».

«Υποθέτω ότι με φοβίζει λίγο το νερό, αυτό είναι όλο».

****

Πολύ σύντομα μετά τη γέννηση του Γκόντφρι, οι γονείς του συζήτησαν για τη μόρφωσή του. «Νομίζω πως θα έπρεπε να τον στείλουμε σε ιδιωτικό σχολείο», είπε ο Έρνεστ.

«Έχουμε αυτή την οικονομική δυνατότητα;».

«Πιστεύω πως ναι. Ο πατέρας μου προσφέρθηκε να βοηθήσει με τα δίδακτρα, και εγώ έχω ένα καλό μισθό. Ξέρω ότι είχες αναγκαστεί να αφήσεις τη δουλειά σου, αλλά μπορούμε να τα καταφέρουμε».

«Έχεις κάποιο συγκεκριμένο σχολείο στο μυαλό σου;».

«Υπάρχει ένα καλό σχολείο αρκετά κοντά, το Κινγκς Καντέρμπουρι. Μου είπαν ότι είναι το παλαιότερο σχολείο που υπάρχει στον κόσμο. Ιδρύθηκε το 597 από τον Άγιο Αυγουστίνο».

«Το 597;». Ελπίζω να έχουν εκσυγχρονίσει τις αίθουσες από τότε! Αλλά σοβαρά τώρα, δεν νομίζεις ότι τα ιδιωτικά σχολεία είναι λίγο σνομπ;».

Η Μάργκαρετ δεν είχε πάει σε ιδιωτικό σχολείο και δεν εντυπωσιαζόταν από τη φήμη της ιδιωτικής σχολικής εκπαίδευσης, που ήταν «κυνήγι, σκοποβολή και ψάρεμα».

«Μα κι εγώ πήγα σε ιδιωτικό σχολείο. Είμαι κι εγώ σνομπ;».

«Φυσικά και είσαι!», του είπε για να τον πειράξει, και "κέρδισε" ένα βατόμouro από τον αγαπημένο της σύζυγο. «Τέλος πάντων. Είναι πολύ μικρός για να χρειαστεί να αποφασίσουμε από τώρα».

«Δε νομίζω. Πρέπει να κλείσουμε σύντομα θέση στο σχολείο. Ας τον γράψουμε τώρα στο δημοτικό σχολείο. Είναι στο Στέρρυ, κοντά στο Καντέρμπουρι. Να δούμε πώς θα τα πάει και αν του αρέσει, μπορεί να πάει μετά και στο γυμνάσιο εκεί. Αν δεν του αρέσει, μπορείς να του βρεις ένα τοπικό δημόσιο σχολείο».

Η Μάργκαρετ συμφώνησε, και χάρηκε κι εκείνη που το έκανε, γιατί ο Γκόντφρι τα πήγαινε καλά. Στο προπαρασκευαστικό σχολείο του είχε ενδιαφερθεί για τον

προσκοπισμό, και επίσης εξελίχθηκε σύντομα σε έναν ταλαντούχο παίχτη του ράγκμπι. Σαν λυκόπουλο που ήταν, σύντομα έπαιζε και στη σχολική ομάδα.

Γράφτηκε στο Λύκειο του Κινγκς το 1934 και φόρεσε την παραδοσιακή στολή του Καντέρμπουρι. Ριγέ παντελόνι, μαύρο μπουφάν και πουκάμισο με κολλαριστό γιακά. Ήταν κοινωνικό παιδί, έξυπνος και καλός στα αθλήματα, και αν και δεν ήταν ιδιαίτερα φιλομαθής, ήταν δημοφιλής ανάμεσα στους συμμαθητές του. Είχε κληρονομήσει την ευχέρεια στις ξένες γλώσσες από τον πατέρα του και τη μητέρα του. Το αγαπημένο του μάθημα ήταν τα γαλλικά και ο καθηγητής των ξένων γλωσσών τον έφερε σε επαφή και με τα γερμανικά, τα οποία έμαθε γρήγορα, βοηθώντας τον στο σπίτι ο πατέρας του.

Ήταν πια δυνατός και γυμνασμένος όταν πήγε στο Κινγκς, και την πρώτη χρονιά έπαιξε μέσος με την σχολική ομάδα εφήβων ράγκμπι. Συνήθως απέφευγε τους νταήδες του σχολείου, πράγμα που δεν συνέβαινε και για τους άλλους νεοφερμένους, που έπεφταν συχνά θύματά τους. Έκαναν καψόνια στους νεότερους μαθητές, και τους έδιναν μικροποσά για να γίνονται χαμάληδες των μεγαλύτερων, αλλά τον Γκόντφρι δεν τον ενδιέφερε αυτό. Ωστόσο, οι μεγαλύτεροι μαθητές συχνά έσερναν με το ζόρι τους μικρούς μαθητές στα δωμάτια μελέτης τους όταν περνούσαν από έξω, και απαιτούσαν να τους κάνουν θελήματα, όπως να πηγαίνουν στο κυλικείο να τους αγοράζουν διάφορα

πράγματα. Την πρώτη φορά που συνέβη αυτό στον Γκόντφρι, εκείνος απλά αρνήθηκε να πάει. Ένα μεγαλύτερο αγόρι που το έλεγαν Σμάιθ, του είπε: «Θα πας, αλλιώς θα σε σπάσω στο ξύλο».

«Δεν μπορείς να το κάνεις αυτό», είπε ο Γκόντφρι ήρεμα.

«Ω! Αλήθεια;», είπε ο Σμάιθ. «Και γιατί όχι; Μπορώ να μάθω τον λόγο;».

«Πρώτον, επειδή δεν επιτρέπεται να με χτυπήσεις. Μόνο ο Αρχηγός του σχολείου μπορεί να το κάνει αυτό. Δεύτερον, γιατί όσο και να με χτυπήσεις, δεν θα με αναγκάσεις να το κάνω και τρίτον, γιατί θα σε χτυπήσω κι εγώ».

«Θα με χτυπήσεις κι εσύ; Θα με χτυπήσεις κι εσύ μπόμπιρα; Έχεις μεγάλο θράσος, κωλόπαιδο!».

Στο αναγνωστήριο, εκτός από τον Σμάιθ, ήταν και μερικοί άλλοι νταήδες. Άκουγαν με ενδιαφέρον αυτή την "ανταλλαγή απόψεων". Ένας από αυτούς, είπε: «Φτάνει ως εδώ κακομαθημένο μυξιάρικο. Επάνω του Σμάιθ, δώσ' του μερικές μπουνιές!».

Ο Σμάιθ στεκόταν πάνω από τον Γκόντφρι, με τα χέρια στους γοφούς. «Τελευταία ευκαιρία, σαμιαμίδι. Θα πας στο κυλικείο;».

«Όχι, δεν θα πάω», είπε ο Γκόντφρι.

Ο Σμάιθ σήκωσε τη γροθιά του για να τον χτυπήσει στο πρόσωπο, αλλά ο Γκόντφρι έκανε πίσω και απέφυγε το χτύπημα. Έπεσε όμως σε έναν από τους φίλους του Σμάιθ κι εκείνος τον έσπρωξε μπροστά και ο Σμάιθ του επιτέθηκε

Ξανά. Αυτή τη φορά τον χτύπησε τόσο δυνατά στο πηγούνι, που ένωσε τη μασέλα του να φεύγει από τη θέση της και παραπάτησε. Δάκρυα γέμισαν τα μάτια του, αλλά κατάφερε να αποφύγει ένα δεύτερο χτύπημα και έριξε μια γροθιά στον καβάλο του Σμάιθ. Ο Σμάιθ έπεσε κάτω σφραδάζοντας από τους πόνους, και οι φίλοι του ήταν έτοιμοι να χτυπήσουν τον Γκόντφρι αλλά, προτού πέσουν πάνω του, η πόρτα του γραφείου άνοιξε και εμφανίστηκε ο Αρχηγός του σχολείου, ένα αγόρι που το έλεγαν Κάρτερ.

«Τι είναι όλος αυτός ο σαματάς;».

«Αυτό το πρωτάκι αρνήθηκε να πάει στο κυλικείο για τον Σμάιθι και τον χτύπησε στα παπάρια».

«Πάντως, πρέπει να παραδεχτώ ότι έχει τσαμπουκά. Αλλά και πάλι, δεν μπορούν οι πρωτοετείς να παρακούν τους τελειόφοιτους. Ποιος ξέρει σε τι θα κατέληγε αυτό;» Στράφηκε στον Γκόντφρι. «Οπότε, κάνε ό,τι σου λέει».

«Όχι», είπε ο Γκόντφρι. «Δεν είμαι σκλάβος του, δεν θα το κάνω!».

«Τι; Με παρακούς; Είμαι ο Αρχηγός του σχολείου, ξέρεις!».

«Ναι, το ξέρω. Και τι μ' αυτό; Μπορείς να με χτυπήσεις κι εσύ αν θέλεις, αλλά δεν θα πάω».

«Αλήθεια; Λοιπόν, εντάξει. Έλα στο γραφείο μου. Αν θες να φας ξύλο, βρήκες τον κατάλληλο άνθρωπο».

Οδήγησε τον Γκόντφρι στο δωμάτιο μελέτης του, όπου οι άλλοι επόπτες του σχολείου περίμεναν στα γραφεία τους.

Είχαν ακούσει τον διαπληκτισμό και ήταν ανυπόμονοι να μάθουν τι συνέβαινε.

«Αυτό το παιδί...», είπε με ειρωνικό τόνο ο Κάρτερ. «Αυτό το παιδί αρνείται να κάνει αυτό που του λένε. Νομίζω ότι του αξίζει ένα μάθημα, έτσι δεν είναι;».

Οι άλλες επόπτες συμφώνησαν με ενθουσιασμό, αν και ένας από αυτούς, ένας σχολάρχης με το όνομα Μίτσινσον, φαινόταν πιο επιφυλακτικός. «Έδειξε ότι έχει τα κότσια ότι μπορεί να τα βάλει με αυτό τον αλήτη, τον Σμάιθ. Δεν νομίζω ότι πρέπει να τον τιμωρήσεις επειδή έκανε αυτό που όλοι θα θέλαμε να κάνουμε».

«Φοβάμαι πως πρέπει να έχουμε λίγη πειθαρχία εδώ πέρα, Μιτς. Σκύψε πάνω σ' αυτή την καρέκλα, μικρέ». Πήρε ένα μπαστούνι από το ράφι δίπλα στην πόρτα του σπουδαστηρίου, απομακρύνθηκε λίγο από τον Γκόντφρι, μετά πήρε φόρα και τον χτύπησε με το μπαστούνι δυνατά στον πσινό του. Ο Γκόντφρι μόρφασε από τον πόνο αλλά δεν έβγαλε κιχ. «Έτσι μπράβο, μικρέ. Κατέβασε το παντελόνι σου, και τώρα θα δούμε στ' αλήθεια πόσο γενναίος είσαι». Ο Γκόντφρι υπάκουσε απρόθυμα, και ο Αρχηγός έπεσε πάνω του και του έδωσε ακόμα ένα σκληρό χτύπημα. Αλλά, ακόμα κι αν ήθελε να ουρλιάξει από τον πόνο, ο Γκόντφρι πίεσε τον εαυτό του να μη βγάλει άχνα.

Ο Αρχηγός τον χτύπησε ακόμα τέσσερις φορές, και τότε παρενέβη ο Μίτσινσον. «Έλα, αρκετά. Έξι βουρδουλιές είναι αρκετές. Δεν θα τον πεθάνεις από τα καψόνια!». Ο

Κάρτερ σήκωσε και πάλι το μπαστούνι για να τον χτυπήσει, αλλά ο Μίτσινσον στάθηκε μπροστά του και του το άρπαξε. «Είπα, αρκετά!».

Ο Κάρτερ, απρόθυμα είπε στον Γκόντφρι να σηκώσει το παντελόνι του. «Αυτό για να σου γίνει μάθημα», είπε.

«Στην πραγματικότητα νομίζω ότι θα του διδάξει κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που επιδιώκεις, έτσι δεν είναι;», είπε ο Μίτσινσον ήρεμα. «Αλήθεια, πώς σε λένε;».

«Τζένκινς», απάντησε ο Γκόντφρι, σφίγγοντας τα δόντια του καθώς σήκωνε το παντελόνι του, με τον πεισμό του να τσούζει από το ξύλο.

«Λοιπόν, Τζένκινς, καλύτερα εξαφανίσου από εδώ τώρα. Φοβάμαι ότι θα πονάς για μερικές μέρες. Επί τη ευκαιρία, αν θέλεις να μπεις στο Τμήμα Εκπαιδεύσεως Αξιωματικών, έλα να με βρεις. Είμαι υπεύθυνος για το στρατιωτικό τμήμα, και ψάχνω για ζόρικα αγόρια για τη διμοιρία μου. Νομίζω ότι είσαι ακριβώς αυτό που ψάχνω».

Λίγες μέρες αργότερα, ο Γκόντφρι συνάντησε τον Μίτσινσον στον διάδρομο. «Σκέφτηκες καθόλου αυτό που σου είπα;» ρώτησε.

«Ίσως. Νομίζω ότι θα ήθελα πολύ να συμμετάσχω, αλλά ο μπαμπάς μου είναι αξιωματικός του Ναυτικού, και ξέρω ότι θέλει να μπω στο ναυτικό τμήμα».

«Κρίμα. Εσύ, όμως τι θα ήθελες;».

«Βασικά, το σκεφτόμουν. Δεν μου αρέσουν ιδιαίτερα τα παντελόνια καμπάνα. Ίσως θα πρέπει να σκεφτώ την

πρότασή σας».

«Μπράβο μικρέ! Έλα να μας δεις στην παρέλαση της Τετάρτης».

Όλα τα αγόρια στο Κινγκς, εκτός αν ήταν αντιρρησίες συνείδησης, αναμενόταν να ενταχθούν σε ένα από τα Τμήματα Εκπαιδύσεως Αξιωματικών του Στρατού, του Ναυτικού ή της νεοσύστατης Ραφ, της Βρετανικής Βασιλικής Αεροπορίας. Τους έδωσαν στολές, και τις περισσότερες από τις επόμενες διδακτικές περιόδους μάθαιναν να κάνουν στρατιωτικό βηματισμό και παρελάσεις, αφού πρώτα υποβλήθηκαν σε δοκιμασίες επάρκειας. Αν τον περνούσαν αυτό, είχαν δύο επιλογές. Είτε να σταματήσουν την εκπαίδευση στο τμήμα Εκπαιδύσεως Αξιωματικών, είτε να προχωρήσουν σε πιο εξειδικευμένη εκπαίδευση. Ήταν γνωστό ότι ο Μίτσινσον επέλεγε ο ίδιος τους πιο κατάλληλους ανάμεσα στους μαθητές που ήθελε για τη διμοιρία του, γεγονός που του έδωσε επάξια το δικαίωμα να έχει την αποκλειστικότητα στην επιλογή τους. Το να κληθεί να ενταχθεί στο Τμήμα Εκπαιδύσεως Αξιωματικών του Στρατού, ήταν κάτι σαν διάκριση για ένα νέο μαθητή.

Στην αρχή, το πρόγραμμα είχε πολλές πορείες, παρελάσεις και παραγγέλματα, που εκφωνούνταν από έναν τελειόφοιτο. Οποιοδήποτε λάθος ή παράβαση συνοδευόταν από αυστηρή επίπληξη. Το «Άθλιο, μικρό ανθρωπάκι» ήταν η πιο κοινή προσβολή, είτε λόγω του ότι ένα αγόρι

άθελά του έστριψε αριστερά όταν έπρεπε να πάει δεξιά, ή επειδή εμφανίστηκε στην παρέλαση με κακογυαλισμένο το διακριτικό του σήμα στον μπερέ. Ο κακομοίρης ο μικρός «εγκληματίας» διαταζόταν να τρέξει γύρω από τον χώρο των παρελάσεων, κουβαλώντας την βαριά επαναληπτική καραμπίνα Lee Enfield πάνω από το κεφάλι του, μέχρι που ο βασανιστής του να θεωρήσει ότι είχε υποφέρει αρκετά.

Η βασική εκπαίδευση φαινόταν εντελώς άσκοπη για τον Γκόντφρι. Το καλύτερό του ήταν όταν είχαν νυχτερινή άσκηση. Δεν συνέβαινε τίποτα, απλά κάθονταν σε ένα χωράφι γύρω από μια μικρή φωτιά και τους έδιναν ένα κουτί που περιείχε κονσέρβες φαγητού, που τους μοίραζαν με το δελτίο. Οι κονσέρβες φαινόταν όλες ίδιες, αλλά κάποιες από αυτές είχαν στιφάδο με ένα περίεργο γκρι χρώμα και κάποιες άλλες άγευστη σούπα, και μόνο μία είχε μια πλάκα με την περιζήτητη σοκολάτα. Ένα από τα αγόρια στη διμοιρία του Γκόντφρι είχε καταφέρει να βρει ένα μικρό μπουκάλι ρούμι που το μοιράστηκαν όλοι, προτού προσπαθήσουν να κοιμηθούν στο βρεγμένο έδαφος. Είχαν δώσει στον καθένα πέντε κενές σφαίρες για τα πανάρχαια τουφέκια τους, με την προειδοποίηση να μην γίνει άσκοπη χρήση τους.

Στις δύο το πρωί, ο Μίτσινσον ήρθε για να τους πει ότι θα λάμβαναν μέρος σε μια προσομοίωση επίθεσης. «Η διμοιρία του Σμάιθ θα προσπαθήσει να σας αιφνιδιάσει. Να είστε σε εγρήγορση και να μείνετε εδώ», είπε, κοιτάζοντας

κατάματα τον Γκόντφρι.

Όταν έφυγε, ο Γκόντφρι συγκέντρωσε τη διμοιρία. «Δε νομίζω ότι πρέπει απλώς να καθόμαστε να τους περιμένουμε. Ας πάμε και να τους επιτεθούμε εμείς πρώτοι».

Τα άλλα αγόρια δεν συμμερίστηκαν τον ενθουσιασμό του. «Πρέπει να κάνουμε ό,τι μας λένε. Ο Μίτσινσον μας είπε να μείνουμε εδώ», είπε κάποιος.

«Ναι, αλλά πάντα μας λέει να παίρνουμε πρωτοβουλίες. Πάω να βρω τον Σμάιθ. Θέλει κανείς να έρθει μαζί μου;».

Κανείς δεν ήθελε, κι έτσι ο Γκόντφρι έφυγε ήσυχα μπουσουλώντας, με τα αυτιά του τεντωμένα, για ν' ακούσει τον παραμικρό ήχο που θα έκανε ο «εχθρός». Βρήκε μια μικρή τρύπα κάτω από ένα δέντρο, περίπου πενήντα μέτρα μακριά, και κρύφτηκε σιγά-σιγά εκεί μέσα, με το τουφέκι του στο χέρι. Εκείνο το βράδυ είχε πανσέληνο, και σύντομα ανακάλυψε ότι μπορούσε να δει αρκετά καλά με το αμυδρό φως.

Η νύχτα ήταν ήσυχη, και καθώς πλησίαζε η αυγή ένιωσε να κρυώνει πολύ. Ο Γκόντφρι άρχισε να αναρωτιέται αν ήταν όντως καλή ιδέα, καθώς το υγρό κρύο άρχισε να διαπερνά τη στολή εκστρατείας που φορούσε. Τότε, άκουσε κάποιον να του λέει να μη βγάλει άχνα, και χώθηκε πιο βαθιά στην τρύπα του, καθώς αντιλήφθηκε ότι κάποιοι έρχονταν κοντά του. Έκαναν πολύ θόρυβο και ψιθύριζαν δυνατά, σκοντάφτοντας συνέχεια στο έδαφος.

Άκουσε τότε μια φωνή, που αναγνώρισε αμέσως. Ήταν του Σμάιθ, που έλεγε όσο πιο αθόρυβα μπορούσε στους συντρόφους του: «Σκάστε, θα μας ακούσουν!».

«Αυτό το αναθεματισμένο γρασίδι, γλιστράει πολύ. Θέλω να κατουρήσω!», είπε ένας άλλος. «Δεν έπρεπε να πιούμε αυτή την μύρα».

Ο Γκόντφρι άκουσε ένα αγόρι να έρχεται κοντά στην τρύπα του και χώθηκε ξανά κάτω από το δέντρο. Το αγόρι άνοιξε το φερμουάρ του παντελονιού του και κατούρησε ακριβώς από πάνω του. Αηδιασμένος, συγκρατήθηκε να μη φωνάξει, καθώς το ζεστό υγρό τον βρήκε στο πίσω μέρος του λαιμού του και έβρεξε τη στολή του.

Η ομάδα του Σμάιθ προσπέρασε τον Γκόντφρι, παραπατώντας απρόσεκτα στο βρεγμένο γρασίδι. Έφτασαν στο ξέφωτο, όπου οι υπόλοιποι της διμοιρίας του Γκόντφρι είχαν κατασκηνώσει και άκουσε τον Σμάιθ να φωνάζει: «Σας έπιασα. Συλλαμβάνεστε όλοι. Πετάξτε τα όπλα σας».

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.